

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

**Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών
Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών
στη Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές
Άμυνας και Διεθνούς Ασφάλειας**

Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας– Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της πρωτοβουλίας One Belt One Road (OBOR)

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ασημίνα Ι.Ξένου

2018

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικών και Καποδιστριακών
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών
Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Σύγχρονων Ασιατικών Σπουδών
ΠΜΣ Γεωπολιτική Ανάλυση, Γεωστρατηγική Σύνθεση και Σπουδές Άμυνας και
Διεθνούς Ασφάλειας

Ονοματεπώνυμο: Ασημίνα Ξένου
Αριθμός μητρώου: 201610225
Γνωστικό Αντικείμενο: Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (ΜΔΕ)
Επόπτες: Καθηγητής Ιωάννης Μάξης Υπ. Δρ. Άγις Δήγκας Υπ. Δρ. Ξανθίππη Δωματιώτη
Τίτλος: Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας– Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της πρωτοβουλίας One Belt One Road (OBOR).
Αριθμός λέξεων: 16.396
Προθεσμία κατάθεσης: 29-06-2018
Ημερομηνία κατάθεσης: 29-06-2018

Δήλωση: Με την υποβολή της παρούσας και τη συμπλήρωση του ανωτέρω πίνακα, βεβαιώ ότι έχω αναγνώσει και κατανοήσει τις πολιτικές και τους κανονισμούς του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) σχετικά με την αξιολόγηση των εργασιών και τα ακαδημαϊκά παραπτώματα.

Ημερομηνία

Υπογραφή

Ασημίνα Ξένου

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στον Καθηγητή Ιωάννη Θ. Μάξη για τα όσα μας δίδαξε στη διάρκεια του προγράμματος και δυνάμεθα πλέον να τα εφαρμόζουμε στις έρευνες μας και στην καθημερινότητα μας, καθώς και στους επιβλέποντες της εργασίας μου υπ. Δρα Άγι Δήγκα και υπ. Δρα Ξανθίπη για την υποστήριξη τους κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της παρούσας έρευνας.

Το μεγαλύτερο «ευχαριστώ», ωστόσο, το οφείλω στους οικείους μου, και κυρίως στους γονείς μου που με στήριξαν, πρακτικά και ψυχολογικά, και με όπλισαν με υπομονή όλο αυτό το διάστημα και κατάφερα να ολοκληρώσω επιτυχώς την έρευνα μου.

Πίνακας περιεχομένων

Εισαγωγή.....	5
1. Επισκόπηση βιβλιογραφίας/state of the Art	14
2. Μεθοδολογία	21
2.1 Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας.....	25
2.2 Ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της ΣΓΑ	28
2.3 Περιγραφή της έρευνας	30
2.4 Ερευνητικοί περιορισμοί.....	33
3. Συστημική γεωπολιτική ανάλυση.....	35
3.1 Επενδύσεις της Κίνας, στο Νέο Δρόμο του Μεταξιού.....	35
3.2 Απόκτηση τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών στον άξονα Σανγκάη – Κεντρική Ασία.....	40
3.3 Απόκτηση τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών στον άξονα Μέση Ανατολή – Ευρώπη του OBOR.....	45
3.4 Απόκτηση τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών στο υποσύστημα Κεντρική Ασία – Ρωσία στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας OBOR.....	57
3.5 Υπολογισμός Τάσεως Ανακατανομής Ισχύος Πυλώνα Οικονομίας.....	61
4. Γεωπολιτικό υπόδειγμα	67
Παράρτημα - Χάρτες.....	72
Βιβλιογραφία.....	90

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Λίστα Ακρωνυμίων

SCO - Shanghai Cooperation Organization - Οργανισμός Συνεργασίας της Σαγκάης

BRI - Belt & Road Initiative - Πρωτοβουλία "Belt & Road"

IEA - International Energy Agency - Διεθνής Οργάνωση Ενέργειας

CSTO - Collective Security Treaty Organization

EURASEC - Eurasian Economic Community - Ευρασιατική Οικονομική Κοινότητα

ΣΓΑ - Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση

CPEC - China - Pakistan Economic Corridor - Οικονομικός Διάδρομος Κίνας Πακιστάν

BCIM - Bangladesh China India Myanmar Corridor - Διάδρομος Μπαγκλαντές Κίνα Ινδία Μιανμάρ

EEU – Eurasian Economic Union – Ευρασιατική Οικονομική Ένωση

AIIB – Asian Infrastructure Investment Bank

Εισαγωγή

Η Κεντρική Ασία ήταν και συνεχίζει να είναι μια περιοχή με ιδιαίτερο γεωπολιτικό ενδιαφέρον καθώς γεωγραφικά αποτελεί σταυροδρόμι Ανατολής και Δύσης. Συγκεκριμένα, αποτελεί την καρδιά της ασιατικής ηπείρου καθώς περιλαμβάνει τις χώρες που βρίσκονται στο κέντρο αυτής, οι οποίες είναι: το Καζακστάν, το Κιργιστάν, το Τατζικιστάν, το Τουρκμενιστάν και το Ουζμπεκιστάν. Γεωγραφικά, εκτείνεται από την Κασπία Θάλασσα μέχρι την Κίνα και από το Αφγανιστάν μέχρι τη Ρωσία (Εικόνα 1). Ως εκ τούτου, γίνεται εύκολα αντιληπτό πως οι χώρες που αποτελούν την Κεντρική Ασία διαδραματίζουν, τουλάχιστον λόγω έκτασης, καθοριστικό ρόλο στις εξελίξεις του διεθνούς γίνεσθαι αναφορικά πάντα με ζητήματα που σχετίζονται με την περιοχή. Δεδομένου μάλιστα της ύπαρξης μεγάλων ενεργειακών κοιτασμάτων στην ευρύτερη περιοχή (Εικόνα 3), κατέληγε πάντα να είναι χώρος σφοδρών ανταγωνισμών,¹ όχι μόνο μεταξύ των χωρών της Κεντρικής Ασίας, αλλά και χωρών που βρίσκονται περιφερειακά αυτής (π.χ. Κίνα, Ρωσία) ή χωρών και θεσμών που αποτελούν διεθνείς πόλους ισχύος (π.χ. ΗΠΑ, Ε.Ε.). Ενδεικτικά αναφέρεται, πως το Καζακστάν διαθέτει αποθέματα πετρελαίου ύψους 30 δισ. βαρελιών κατέχοντας την 11η θέση παγκοσμίως και αντιπροσωπεύοντας το 1,8% του συνολικού παγκόσμιου μεριδίου, ενώ το Τουρκμενιστάν διαθέτει αποθέματα φυσικού αερίου ύψους 17,5 τρις κυβικών μέτρων, κατέχοντας την 4η θέση παγκοσμίως και αντιπροσωπεύοντας το 1,8% του συνολικού παγκόσμιου μεριδίου².

Παρόλο βέβαια την ανάδειξη της περιοχής ως σημαντικό σταυροδρόμι Ανατολής και Δύσης, η γεωλογική της μορφή (Εικόνα 13) προκαλεί δυσχέρειες στην κατασκευή υποδομών³. Πιο συγκεκριμένα, η Κεντρική Ασία αποτελεί περιοχή με έντονες γεωγραφικές αντιθέσεις, ψηλές οροσειρές ανατολικά στα σύνορα με την Κίνα, στέπες στα βόρεια (Καζακστάν), έρημοι στις κεντρικές περιοχές (νότιο Καζακστάν, Τουρκμενιστάν και Ουζμπεκιστάν) και ποτάμια, κοιλάδες και οάσεις

¹ Τον 19ο αιώνα η Κεντρική Ασία ήταν στο «στόχαστρο» ενός περίπλοκου παιχνιδιού γεωστρατηγικής (Μεγάλο Παιχνίδι - Great Game) με εκδηλώσεις ισχυρού ανταγωνισμού και συγκρούσεις μεταξύ της Βρετανικής και της Ρωσικής αυτοκρατορίας, προκειμένου να αποκτήσουν την κυριαρχία της περιοχής. Έκτοτε, όλες οι Μεγάλες Δυνάμεις επιδιώκουν κατά καιρούς να έχουν ενεργό ρόλο σε μια τόσο σημαντική γεωπολιτικά περιοχή.

² BP Statistical Review of World Energy - June 2017, σελ.12, 26

³ The Diplomat, "China's New Silk Road Could Expand Asia's Deserts", 10-09-2016, <https://goo.gl/288xGj>

νότια μεταξύ Κιργιστάν, Τατζικιστάν και Ουζμπεκιστάν (Εικόνα 8). Επιπλέον διαθέτει υδρογονάνθρακες και ορυκτό πλούτο, τα οποία όμως λόγω δύσκολων καιρικών συνθηκών και απουσίας νερού, δεν ευνοούν την ανθρώπινη παρουσία και άρα δε είναι εύκολο πάντα να αξιοποιηθούν.⁴ Ως εκ τούτου, οι ίδιες χώρες της Κεντρικής Ασίας αδυνατούν να αξιοποιήσουν από μόνες τους τις ευκαιρίες που έχουν (ενεργειακά, γεωγραφικά), καθώς απαιτούνται καλός σχεδιασμός, οικονομικοί πόροι, υψηλή τεχνογνωσία, εξοπλισμός και καταρτισμένο εργατικό δυναμικό, παράγοντες που δύναται να παρασχεθούν συντονισμένα μόνο από εξωτερικές μεγάλες δυνάμεις, οι οποίες και πασχίζουν μέσω των επενδύσεων τους να έχουν πρόσβαση στην περιοχή.

Ο ανταγωνισμός για άσκηση περιφερειακής επιρροής και έλεγχο επί των φυσικών πόρων της περιοχής συχνά διαφαίνεται μέσω της σύμπραξης διμερών και πολυμερών οικονομικών και στρατιωτικών συμφωνιών με τα κράτη της Κεντρικής Ασίας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτών αποτελούν η σύμπραξη συμφωνιών μεταξύ Κίνας και Τουρκμενιστάν, Ουζμπεκιστάν και Καζακστάν, τόσο για την προμήθεια ενεργειακών πόρων, όσο και για την κατασκευή υποδομών, όπως αγωγούς και σιδηροδρομικές γραμμές που συνδέουν την Κίνα με την Κεντρική Ασία, καθώς και η ίδρυση του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης (SCO), στον οποίο συμμετέχουν το Καζακστάν, η Κίνα, το Ουζμπεκιστάν, το Κιργιστάν, το Τατζικιστάν και η Ρωσία⁵. Ωστόσο, παράγοντες όπως η έκρυθμη -λόγω της δράσης εξτρεμιστικών ομάδων και της ύπαρξης ποικίλων ζητημάτων στο εσωτερικό των χωρών (όπως για παράδειγμα η αυξημένη εγκληματικότητα και η διακίνηση ναρκωτικών⁶)- κατάσταση ασφαλείας (Εικόνα 4), δημιουργούν δυσκολία στην υλοποίηση των συμφωνηθέντων όρων με αποτέλεσμα να πρόκειται για ένα διαρκές μεταβαλλόμενο πεδίο δράσης, το οποίο οδηγεί στην ανάδυση νέων παγκόσμιων γεωπολιτικών παικτών και νέων στρατηγικών συμφερόντων, και παρουσιάζει αυξημένο γεωπολιτικό ενδιαφέρον.

⁴ Jed C. Snyder, *After Empire: The Emerging Geopolitics of Central Asia*, DIANE Publishing, 1997, p.3, 14, 17

⁵ The Shanghai Cooperation Organization, <https://goo.gl/S7LVEF>

⁶ Οι χώρες της Κεντρικής Ασίας αποτελούν χώρες μεταφοράς ναρκωτικών ουσιών από χώρες παραγωγούς, όπως το Αφγανιστάν και το Πακιστάν, προς χώρες της Ε.Ε. και τη Ρωσία. Ενδεικτικά αναφέρεται πως περίπου το 75% των οπιούχων του Αφγανιστάν μεταφέρεται μέσω του οδικού και του σιδηροδρομικού δικτύου των χωρών της Κεντρικής Ασίας, Νοέμβριος 2016, <https://goo.gl/rYV1nE>

Ο Sir Halford Mackinder ήταν ένας από τους πολυάριθμους μελετητές που επιβεβαίωσαν τη στρατηγική αξία της Heartland, της οποίας μεγάλο μέρος αντιστοιχεί στην αναφερόμενη περιοχή ως Κεντρική Ασία⁷. Σύμφωνα με τη θεωρία του, υφίσταται κεντρικός άξονας (heartland), ο οποίος εντοπίζεται στην Ευρασία και η δύναμη που θα την ελέγχει θα κυριαρχήσει και επί της πλανητικής νήσου, δηλαδή επί του γεωγραφικού συστήματος των ηπείρων της Ευρώπης, της Αφρικής και της Ασίας. Χαρακτηριστικά είπε πως «Όποιος εξουσιάζει την Ανατολική Ευρώπη εξουσιάζει την Κεντρική Γη. Όποιος εξουσιάζει την Κεντρική Γη εξουσιάζει την Παγκόσμια Νήσο. Όποιος εξουσιάζει την Παγκόσμια Νήσο, εξουσιάζει τον Κόσμο» (Εικόνα 5). "Ο μεταγενέστερος Nicolas Spykman⁸ ασκώντας κριτική στη θεωρία του Mackinder αναφορικά με την υπερβολική, όπως τη βρίσκει, σημασία που έχει δώσει στην ενδοχώρα θεωρεί ότι η πραγματική δυννητική ισχύς κυριαρχίας βρίσκεται στην περίμετρο της Ευρασίας (Rimland), η οποία αποτελείται από τη Δυτική Ευρώπη, την Τουρκία, το Ιράκ, το Πακιστάν, το Αφγανιστάν, την Κίνα, τη Κορέα και την Ανατολική Σιβηρία, και υποστηρίζει τη ότι όποιος κυριαρχήσει σε αυτή τη ζώνη θα κυριαρχήσει στον κόσμο"⁹. Είναι σαφές, πως τόσο οι ιδέες του Mackinder, όσο και του Spykman, εξακολουθούν να επηρεάζουν την πραγματική πολιτική, όπως στο παρελθόν επηρέασαν τον Zbigniew Brzezinski¹⁰, ο οποίος στο βιβλίο του «Η μεγάλη σκακιέρα», αναρωτιέται¹¹ ποια πρέπει να είναι η αμερικανική στρατηγική προκειμένου οι ΗΠΑ να διατηρήσουν την θέση τους ως παγκόσμια υπερδύναμη τα επόμενα χρόνια και να καταφέρουν να επικρατήσουν στην ευρασιατική σκακιέρα. Όπως ο Mackinder, έτσι και ο Brzezinski, προβαίνει σε διαχωρισμό των κρατών της ευρασιατικής χερσαίας μάζας σε «συννηθισμένα» και «κυρίαρχα» (λόγω γεωγραφικής θέσης και σύνδεσης τους με γεωστρατηγικούς δρόμους¹², και ορμώμενος από τη φράση του Mackinder (Όποιος κυβερνά την πλανητική νήσο,

⁷ Mackinder Halford, *The Geographical Pivot of history*, The Geographical Journal, 1904

⁸ Nicolas Spykman, *The Geography of the Peace*, New York, Harcourt, Brace and Company, 1944

⁹ Κεζεμπόγλου Ρωζάνη, «Η Αρκτική στην απόψυξη - Το Μεγάλο Παιχνίδι», Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών, Πανεπιστήμιο Πειραιώς, Δεκέμβριος 2013

¹⁰ Εξέχοντας Αμερικανός πολιτικός επιστήμονας, πρώην Εθνικός Σύμβουλος Ασφαλείας του Προέδρου Jimmy Carter.

¹¹ Zbigniew Brzezinski, *Η μεγάλη σκακιέρα: Η αμερικανική υπεροχή και οι γεωστρατηγικές της επιταγές*, Εκδόσεις Λιβάνη, 1998

¹² Francois Vrëy, Thomas Mandrup, Abel Esterhuyse, *On Strategy: Strategic Theory and Contemporary African Armed Conflicts*, African Sun Media, 2011, p. 128

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

κυβερνά τον κόσμο), διατύπωσε την άποψη πως η Ευρασία αποτελεί τη "σκακιέρα" στην οποία συνεχίζει να λαμβάνει χώρα ο αγώνας για παγκόσμια κυριαρχία¹³.

Συναφώς, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η Κίνα επιχειρεί τη δημιουργία νέου Δρόμου του Μεταξιού¹⁴ (Εικόνα 6) μια πρωτοβουλία που, βασίζεται σε ένα πρωτοφανούς έκτασης πρόγραμμα δανεισμού και θα χρηματοδοτήσει λιμάνια, οδικά δίκτυα και σιδηροδρομικές συνδέσεις, ενώ εκτιμάται ότι ενδεχομένως να φτάσει μέχρι την Αρκτική¹⁵. Πρόκειται για μια ζώνη ("Belt and Road Initiative-BRI") στην οποία θα υπάρξει εξάλειψη των σημείων συμφόρησης στο εμπόριο της Ευρασίας, με παράλληλη βελτίωση και οικοδόμηση δικτύων σύνδεσης σε ολόκληρη την Κεντρική, Δυτική και Νότια Ασία, αλλά και τη Μέση Ανατολή, και την Ανατολική και Βόρεια Αφρική. Το BRI περιλαμβάνει δύο ξεχωριστές διαδρομές, το "Silk Road Economic Belt-SREB", και το "Maritime Silk Road-MSR". Προφανώς πέρα, από τα οικονομικά οφέλη που θα έχει η Κίνα από την υλοποίηση αυτού του μεγαλεπήβολου σχεδίου, διακρίνονται και γεωπολιτικά οφέλη. Συγκρίνοντας το χάρτη του Δρόμου του Μεταξιού, και αυτόν του Spykman, ο οποίος ασκώντας κριτική στη θεωρία του Mackinder θεωρεί ότι η πραγματική δυνητική ισχύς κυριαρχίας βρίσκεται στην περίμετρο της Ευρασίας και άρα όποιος κυριαρχήσει σε αυτή τη ζώνη θα κυριαρχήσει στον κόσμο, εντοπίζονται κάποιες ομοιότητες. Η χερσαία παράκαμψη που δημιουργείται, ουσιαστικά, μετατρέπει την Κίνα από περιφερειακό σε παγκόσμιο κέντρο ισχύος (Εικόνα 6). Συμπεραίνεται επομένως πως τόσο ο Mackinder και ο Spykman, όσο και ο Brzezinski, επιβεβαίωσαν τη στρατηγική σημασία της Κεντρικής Ασίας -ο καθένας με τη δική του θεωρία- και προειδοποίησαν για τις πιθανές παγκόσμιες συνέπειες μιας περιφερειακής κυριαρχίας από ένα μόνο κράτος.¹⁶

Είναι προφανές πως πρωτοβουλίες, όπως η BRI, όχι μόνο θα διευκολύνουν τη μεταφορά ενεργειακών -και μη- πόρων, αλλά θα αλλάξουν σημαντικά το γεωπολιτικό σκηνικό, επηρεάζοντας και τον τομέα της ενεργειακής ασφάλειας. Σύμφωνα με την ΙΑΕ, ως «ενεργειακή ασφάλεια ορίζεται η αδιάλειπτη

¹³ Anita Sengupta, *Heartlands of Eurasia: The Geopolitics of Political Space*, Lexington Books, 2009, p.15

¹⁴ Επισήμως ανακοινώθηκε από τον Κινέζο Πρόεδρο Xi Jinping το 2013.

¹⁵ TheDiplomat, 20-05-2017, "China's New Silk Road and the Arctic", <https://goo.gl/AV3nM3>

¹⁶ Jose Macedo, October 2009, "What is driving the US, RUSSIA and CHINA in Central Asia's New Great Game?"

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

διαθεσιμότητα ενεργειακών πηγών σε προσιτή τιμή». Δεδομένου όμως πως η ενεργειακή ασφάλεια έχει πολλές πτυχές, «η μακροπρόθεσμη ενεργειακή ασφάλεια ασχολείται κυρίως με τις έγκαιρες επενδύσεις για την παροχή ενέργειας σύμφωνα με τις οικονομικές εξελίξεις και τις περιβαλλοντικές ανάγκες», ενώ «η βραχυπρόθεσμη ενεργειακή ασφάλεια επικεντρώνεται στην ικανότητα του ενεργειακού συστήματος να αντιδρά αμέσως σε ξαφνικές αλλαγές στην ισορροπία προσφοράς-ζήτησης»¹⁷. Λαμβάνοντας υπόψη τον ανωτέρω ορισμό προκύπτει πως για κάθε χώρα, ανάλογα με το ρόλο της στον τομέα της ενέργειας, είτε είναι δηλαδή εξαγωγέας/προμηθευτής, είτε εισαγωγέας, η ενεργειακή ασφάλεια έχει άλλη διάσταση.

Συγκεκριμένα, για την ΕΕ, και σύμφωνα με τη στρατηγική της για την ενεργειακή ασφάλεια¹⁸, παρόλο που τα τελευταία χρόνια έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος για την ενίσχυση της ενεργειακής ασφάλειας της Ευρώπης, η Ευρώπη παραμένει ευάλωτη σε ενεργειακούς κραδασμούς και ως εκ τούτου η στρατηγική της ΕΕ προβλέπει μια σειρά συγκεκριμένων μέτρων για την ενεργειακή θωράκιση της Ευρώπης και τη μείωση της εξάρτησης της από εισαγωγές. Η στρατηγική της ΕΕ επικεντρώνεται σε 8 βασικούς πυλώνες, οι οποίοι συνδυαστικά ενθαρρύνουν τη συνεργασία μεταξύ των κρατών-μελών και εν συντομία είναι: 1) Άμεσες ενέργειες που αποσκοπούν στην αύξηση της ικανότητας της ΕΕ να ξεπεράσει σημαντική διακοπή (παροχής ενέργειας) κατά το χειμώνα 2014/2015, 2) Ενίσχυση των μηχανισμών έκτακτης ανάγκης, 3) Μετριασμός της ζήτησης ενέργειας, 4) Δημιουργία μιας πλήρως ενοποιημένης εσωτερικής αγοράς (ενέργειας), 5) Αύξηση της παραγωγής ενέργειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 6) Περαιτέρω ανάπτυξη ενεργειακών τεχνολογιών, 7) Διαφοροποίηση των εξωτερικών προμηθειών και των σχετικών υποδομών, 8) Βελτίωση του συντονισμού των εθνικών ενεργειακών πολιτικών και εκπροσώπηση (των κρατών-μελών) μέσω κοινής εξωτερικής ενεργειακής πολιτικής¹⁹.

Η Ρωσία ωστόσο, ως μεγάλος παραγωγός ενέργειας, εκμεταλλεύεται το γεγονός αυτό και χρησιμοποιεί την ενέργεια ως πολιτικό εργαλείο άσκησης εξουσίας²⁰. Σύμφωνα μάλιστα με τη στρατηγική του Ρωσικού Υπουργείου

¹⁷ IEA - International Energy Agency, <https://goo.gl/w9G2qW>

¹⁸ European Commission, 28-05-2014, <https://goo.gl/e3AVJS>

¹⁹ European Commission, 28-05-2014, <https://goo.gl/e3AVJS>

²⁰ University of Leeds, “The EU’s energy security dilemma with Russia”, 2010, <https://goo.gl/iYqu7c>

Ενέργειας, η ενεργειακή ασφάλεια αποτελεί το βασικό συστατικό της εθνικής ασφάλειας, ενώ παρέχεται και καθορίζεται από την επάρκεια των πόρων, την οικονομική ευχέρεια (της χώρας) και την τεχνολογική καταλληλότητα. Ο στρατηγικός στόχος της κρατικής ενεργειακής πολιτικής προκειμένου να βελτιώσει την ενεργειακή επάρκεια, είναι η μεγιστοποίηση της ορθολογικής χρήσης των ενεργειακών πόρων διασφαλίζοντας παράλληλα πως είναι προς όφελος των καταναλωτών να εξοικονομήσουν ενεργειακούς πόρους, να βελτιώσουν την ενεργειακή τους αποδοτικότητα και να κάνουν επενδύσεις σε αυτόν τον τομέα²¹. Επιπλέον, η ρωσική κυβέρνηση εξαιτίας του αυξανόμενου ανταγωνισμού στην παγκόσμια αγορά, επιδιώκει μια καλά μελετημένη και ισορροπημένη πολιτική εξαγωγών, η οποία να δημιουργεί πρόσφορο έδαφος για διάφορες συνεργασίες στον τομέα της ενέργειας, τόσο σε διμερή βάση με ενδιαφερόμενες χώρες (π.χ. χώρες Ευρώπης), όσο και σε πολυμερές επίπεδο, όπως στο πλαίσιο λειτουργίας της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης και της συνεργασίας των χωρών BRICS²².

Από την άλλη πλευρά η Κίνα, στο πλαίσιο της ενεργειακής στρατηγικής²³ της επιδιώκει τη διαφοροποίηση των ενεργειακών πόρων με την ανάπτυξη εναλλακτικών λύσεων, τη διαφοροποίηση των προμηθευτών ενέργειας σε παγκόσμιο επίπεδο, τη διαφοροποίηση των εισαγωγικών διαδρομών μειώνοντας την εξάρτηση της (στις εισαγωγές της) από τη Μέση Ανατολή. Εν συντομία, η στρατηγική της, προκειμένου να μειώσει την ενεργειακή της εξάρτηση επικεντρώνεται στη διεύρυνση των πηγών ενεργειακού εφοδιασμού και στη μείωση της ζήτησης ενέργειας²⁴. Έχοντας επίγνωση της αυξανόμενης εξάρτησης της από τις εισαγωγές ενέργειας, επιδιώκει μια πιο εξέχουσα θέση στο υπάρχον παγκόσμιο σύστημα παραγωγής και εμπορίου ενέργειας, προσπαθώντας όπου μπορεί να ανοίξει

²¹ Ministry of Energy of the Russian Federation, "Energy Strategy of Russia for the period up to 2030", 2010, p.28-35, <https://goo.gl/jjVhzP>

²² The Russian government, 22-12-2016, "Russia's Energy Strategy to 2035", <https://goo.gl/TE5t86>

²³ Zhou Peng, "China's Energy Import Dependency: Status and Strategies", College of Economics and Management & Research Center for Soft Energy Science Nanjing, University of Aeronautics and Astronautics in China, 2012, <https://goo.gl/gieCBp>

²⁴ Zhou Peng, "China's Energy Import Dependency: Status and Strategies", College of Economics and Management & Research Center for Soft Energy Science Nanjing, University of Aeronautics and Astronautics in China, 2012, <https://goo.gl/gieCBp>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

νέες συνδέσεις στις παγκόσμιες αγορές^{25, 26}. Έτσι προκύπτει και η φιλοδοξία της για την αναβίωση του νέου δρόμου του μεταξιού, μέσω του οποίου θα έχει τη δυνατότητα να διαφοροποιήσει τους παρόχους της στον τομέα της ενέργειας. Πιο συγκεκριμένα, με τη χρηματοδότηση έργων υποδομής ενεργειακής φύσεως σε χώρες της Κεντρικής Ασίας, η Κίνα θα έχει τη δυνατότητα να εξασφαλίσει εναλλακτικούς προμηθευτές, νέες οδούς προμήθειας, μακριά από τη ρωσική παρουσία, και να μετριάσει τις πιθανές επιπτώσεις από τυχόν διακοπές παροχής από τη Μέση Ανατολή, την Αφρική και τη Ρωσία²⁷.

Από την άλλη πλευρά η Ρωσία προσπαθεί να συγκεράσει ασφάλεια και ενέργεια, εκμεταλλευόμενη και το γεγονός ότι η γεωγραφική εγγύτητά της με ορισμένες χώρες – και ιδιαίτερα όσον αφορά νεοπαγή μέλη της Ε.Ε. – τις κάνει να εξαρτώνται ενεργειακά σε βαθμό σχεδόν αποκλειστικό από εκείνη. Η Ρωσία²⁸ και το Ιράν είναι οι μόνοι δύο κύριοι εξαγωγείς ενέργειας εκτός του στρατοπέδου των Ηνωμένων Πολιτειών, οι οποίοι διαθέτουν αρκετά σημαντικά αποθέματα πετρελαίου και φυσικού αερίου για να ικανοποιήσουν δυνητικά όλες τις απαιτήσεις εισαγωγής πετρελαίου και φυσικού αερίου της Κίνας σε βιώσιμη βάση. Η στρατηγική ενεργειακής ασφάλειας του Πεκίνου σχεδιάζεται γύρω από μια απλή συμφωνία: την οικονομική ασφάλεια για τη Ρωσία και το Ιράν (με βάση τη σίγουρη κινεζική ζήτηση) σε αντάλλαγμα της ενεργειακής ασφάλειας για την Κίνα (με βάση αξιόπιστη και ασφαλή προμήθεια μέσω χερσαίων αγωγών από τη Ρωσία και το Ιράν). Στην περίπτωση αυτή, η αλληλεξάρτηση θεωρείται ότι είναι αμοιβαία επωφελής.²⁹

Η παρούσα μελέτη ασχολείται με την ανακατανομή ισχύος που προκύπτει με αφορμή τις ενεργειακές οδεύσεις στην Κεντρική Ασία και διαμορφώνεται βάσει των αποφάσεων και ενεργειών των εμπλεκόμενων δρώντων (χώρες της Κεντρικής Ασίας και του Γεωπολιτικού Συμπλόκου). Οι μεταβολές που συντελούνται στο πολιτικό

²⁵ International Energy Agency, “China’ s worldwide quest for energy security”, <https://goo.gl/iIC3h>

²⁶ Giulia C Romano, Jean-Francois Meglio, China’s Energy Security: A multidimensional Perspective”, 01-2017, Routledge

²⁷ Liberal, 3-2-2016, «Η εσωτερική διάσταση του Νέου Δρόμου του Μεταξιού», <https://goo.gl/PCH1C6>

²⁸ NBR - The National Bureau of Asian Research, 09-04-2013, "The Influence of China and Russia in Central Asia", <https://goo.gl/Cnro68>

²⁹ TheDiplomat, 14-01-2017, "Deconstructing China’s Energy Security Strategy", <https://goo.gl/rB241z>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

και οικονομικό σκηνικό της περιοχής, κυρίως μέσω των διαφόρων συνεργασιών συμβάλλουν στην ανάγκη αποτύπωση της κατάστασης, γεωπολιτικά. Τον Ιούνιο 2014, η ρωσική πετρελαϊκή εταιρεία Rosneft υπέγραψε με την Κιργιζία πρωτόκολλο συμφωνίας για την απόκτηση του 51% των μετοχών του διεθνούς αεροδρομίου του Μανάς, ενώ τον Σεπτέμβριο ο Κινέζος πρόεδρος πραγματοποίησε δεκαήμερη περιοδεία στην περιοχή, υπογράφοντας συμβάσεις και δάνεια ύψους 50 δισεκατομμυρίων δολαρίων³⁰ (αξιοσημείωτη είναι επίσης η θέσπιση στρατηγικής με συγκεκριμένους στόχους, από την Ε.Ε., η οποία αφορά αποκλειστικά την περιοχή της Κεντρικής Ασίας³¹). Η ανάγκη για τη γεωπολιτική αποτύπωση της καταστάσεως συνίσταται στο γεγονός ότι μακροπρόθεσμα οι εξελίξεις στον ενεργειακό τομέα (κατασκευή νέων αγωγών στο πλαίσιο αναβίωσης του δρόμου του μεταξιού, καθώς και αναζήτηση και αξιοποίηση άλλων ενεργειακών πηγών όπως για παράδειγμα ήδη πράττει η Κίνα, η οποία συνέβαλλε σε 40% αύξηση της υδροηλεκτρικής ενέργειας παγκοσμίως³², πιθανή έλλειψη φυσικού αερίου στην Ευρώπη³³), όχι μόνο στην υπό ανάλυση περιοχή, αλλά και παγκοσμίως αναμένονται να είναι βαρύνουσας σημασίας, καθώς οι μεγάλες δυνάμεις αντιμετωπίζουν την περιοχή ως πεδίο άσκησης της επιρροής τους³⁴.

Στο πλαίσιο αυτό, η παρούσα μελέτη καταλήγει στη δημιουργία γεωπολιτικού υποδείγματος ανακατανομής της ισχύος, απορρέοντος από την ανάλυση του γεωπολιτικού παράγοντος των ενεργειακών οδεύσεων (αγωγοί και ενεργειακό μίγμα των χωρών της Κεντρικής Ασίας) με αφετηρία την Κεντρική Ασία (Εικόνα 7), στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.-Ρωσίας-Κίνα. Είναι σαφές πως το ζήτημα της ενέργειας είναι εκ φύσεως δύσκολα διαχειρίσιμο (δυσκολία στην αξιοποίηση των ενεργειακών κοιτασμάτων, πιθανή εξάντληση αποθεμάτων και αναζήτηση νέων πόρων) και άρα πολύπλοκο (πολλοί εμπλεκόμενοι δρώντες με

³⁰ Le Monde Diplomatique, 7-2-2015, <https://goo.gl/fWZyLt>

³¹ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 19-6-2017, <https://goo.gl/kXpnUF>

³² Το 2016 η Κίνα ήταν η πρώτη χώρα σε παραγωγή ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, συμβάλλοντας κατά περίπου 40% στην παγκόσμια αύξησή τους - περισσότερο από ότι συνολικά οι χώρες του ΟΟΣΑ. Πιο συγκεκριμένα, η παγκόσμια υδροηλεκτρική ενέργεια αυξήθηκε 2,8% το 2016 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με πάνω από το 40% της αύξησης να είναι από την Κίνα, ενώ η παγκόσμια πυρηνική ενέργεια αυξήθηκε 1,3%, με την Κίνα να συμβάλει το σύνολο σχεδόν της αύξησης, 10-7-2017, <https://goo.gl/SV2ome>

³³ Καθημερινή, 10-02-2018, «Η Gazprom προειδοποιεί τις χώρες της Ευρώπης για έλλειψη φυσικού αερίου», <https://goo.gl/7m8B9F>

³⁴ Institute for public policy of Rice University, "Unlocking the assets: energy and the future of central Asia and the Caucasus", 04-1998, <https://goo.gl/wPGYuu>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

διαφορετικά συμφέροντα), αλλά έτσι συμβαίνει με την πλειονότητα των ζητημάτων γεωπολιτικής καθώς, όπως αναφέρουν οι Μάζης³⁵ και Δωματιώτη³⁶, καλύπτουν διάφορες πτυχές και απαιτούνται για την ανάλυση τους γνώσεις από διάφορα επιστημονικά πεδία. Ωστόσο, «έχοντας ως στόχο τη δημιουργία γεωπολιτικού υποδείγματος, η παρούσα εργασία επιδιώκει αφενός την ανάδειξη του τρόπου ανάλυσης του υπό μελέτη ζητήματος ανακατανομής της ισχύος (μεθοδολογικά), αλλά και αφετέρου των επιπτώσεων από την εν λόγω ανακατανομή στην υπό μελέτη περιοχή (πραγματολογικά)».

³⁵ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013.

³⁶ Ξανθίπη Δωματιώτη, "Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου", Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017

1. Επισκόπηση βιβλιογραφίας/state of the Art

Η γεωπολιτική σημασία της Κεντρικής Ασίας και η ανάδειξη αυτής ως περιοχή με έντονες μεταβολές στον επιμερισμό της ισχύος³⁷ είναι αδιαμφισβήτητη, τόσο σε εσωτερικό επίπεδο μεταξύ των χωρών που την αποτελούν, όσο και των περιφερειακών χωρών που επιθυμούν την άσκηση επιρροής στην περιοχή³⁸. Πρόκειται για μια περιοχή εκδήλωσης ανταγωνισμού μεταξύ δυνάμεων σε διεθνές επίπεδο, η διαμόρφωση της οποίας θα επηρεάσει το μέλλον του κόσμου³⁹. Όπως προαναφέρθηκε εξάλλου, τόσο ο Mackinder και ο Spykman, όσο και ο Brzezinski, επιβεβαίωσαν τη στρατηγική σημασία της Κεντρικής Ασίας. Οι πέντε χώρες της Κεντρικής Ασίας -Καζακστάν, Κιργιστάν, Τατζικιστάν, Τουρκμενιστάν και Ουζμπεκιστάν- κατέχουν ιδιαίτερα σημαντική γεωπολιτική σημασία για την παγκόσμια ασφάλεια και οικονομία⁴⁰. Ωστόσο, για να αξιοποιηθούν κατάλληλα τα πλεονεκτήματα που έχουν οι χώρες αυτές κυρίως λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, θα πρέπει προηγουμένως να έχει αποκατασταθεί η κατάσταση ασφαλείας στην περιοχή, η οποία είναι περίπλοκη και δύσκολα αντιμετωπίσιμη⁴¹.

Η ιδιαίτερη γεωπολιτική τοποθέτηση της Κεντρικής Ασίας⁴², οι πολύτιμοι πόροι και η κληρονομιά που άφησε η πρώην Σοβιετική Ένωση οδήγησαν σε πολλές περίπλοκες προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας των υδάτων και της διασυνοριακής διαχείρισης των υδάτων, της ενεργειακής ασφάλειας, της τρομοκρατίας, της διακίνησης ναρκωτικών, της μετανάστευσης και της εμπορίας ανθρώπων, της πυρηνικής ασφάλειας και της διαχείρισης των συνόρων. Παρόλο που τα ζητήματα υπερβαίνουν τα εθνικά σύνορα και προσφέρονται για πολυμερείς προσεγγίσεις, επί του παρόντος, η περιφερειακή

³⁷ Stratfor, 17-09-1999, "China – Russia Power Sharing in Central Asia", <https://goo.gl/NKxdMr>

³⁸ The word financial review, 04-02-2016, "The Strategic Significance of Central Asia", <https://goo.gl/WRwCfg>

³⁹ Stephen Blank, *"The Strategic Importance of Central Asia: An American View"*, 2008

⁴⁰ International Policy Digest, "Central Asia: A Region of Strategic Importance to China", 12-03-2014, <https://goo.gl/3FZnRi>

⁴¹ Eldar Gabdullin, "Central Asia: Geopolitics, Security and development scenarios", Volume 12, Issue 1, 2011

⁴² GPF - Geopolitical Futures, 30-11-2017, "The state of Central Asia", <https://goo.gl/dzwZj8>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

συνεργασία φαίνεται να ήταν αποσπασματική και να περιπλέκονταν από το γεγονός ότι πολλά ζητήματα εγγενώς αλληλοεπικαλύπτονται⁴³.

Γενικά η Κεντρική Ασία, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί περιοχή με έντονες γεωγραφικές αντιθέσεις (ψηλές οροσειρές, στέπες, έρημοι, ποτάμια, κοιλάδες και οάσεις) και επιπλέον διαθέτει υδρογονάνθρακες και ορυκτό πλούτο (Εικόνα 10), τα οποία όμως λόγω δύσκολων καιρικών συνθηκών και απουσίας νερού, δεν ευνοούν την ανθρώπινη παρουσία και άρα δε είναι εύκολο πάντα να αξιοποιηθούν. Εκτός όμως ζητημάτων που σχετίζονται με τις γεωγραφικές δυνατότητες κάθε χώρας της Κεντρικής Ασίας και τις συγκρούσεις που απορρέουν λόγω αυτών, ιδιαίτερη σημασία πρέπει να δίνεται στην ποικιλομορφία που έχει η περιοχή σε θρησκευτικό⁴⁴, πολιτισμικό και φυλετικό επίπεδο, και πόσο αυτή συμβάλλει με τη σειρά της στην πρόκληση εντάσεων μεταξύ των χωρών της Κεντρικής Ασίας. Δεδομένου της παράλληλης ύπαρξης ποικίλων αστάθμητων παραγόντων στη περιοχή, συμπεραίνεται εύκολα, πως η «καρδιά» της Ευρασίας αποτελεί πρόσφορη περιοχή για έξαρση συγκρούσεων μεταξύ των κρατών της, οι αρχηγοί των οποίων δεν έχουν αποφασίσει καν ποιοι είναι οι σύμμαχοι τους και ποιοί οι εχθροί τους.⁴⁵

Οι χώρες της Κεντρικής Ασίας συνορεύουν με τη Ρωσία, την Κίνα, το Ιράν και το Αφγανιστάν και επιδιώκουν μέσω της εξωτερικής πολιτικής τους, να ισορροπήσουν τους δεσμούς τους όχι μόνο με τους ανωτέρω αναφερθέντες αλλά και με τη Δύση⁴⁶. Το γεγονός ωστόσο πως είναι πλούσιες σε φυσικούς πόρους, τόσο πετρελαίου και φυσικού αερίου, όσο ουρανίου, άνθρακα, χρυσού, χαλκού, αλουμινίου και υδροηλεκτρικής ενέργειας, την αναγκάζει να βρίσκεται σε μια διαρκή ανάγκη αντιμετώπισης των κινδύνων που απορρέουν από τα ολόένα επεκτεινόμενα εξτρεμιστικά ισλαμιστικά κινήματα. Επίσης κυρίως λόγω διαμαχών για τους φυσικούς πόρους ή λόγω συνοριακών διαφορών, οι μεταξύ τους σχέσεις εν γένει δεν είναι καλές, ενώ οι περισσότερες από αυτές, κυρίως το Ουζμπεκιστάν και το Τουρκμενιστάν χαρακτηρίζονται από στέρηση πολλών θεμελιωδών ελευθεριών

⁴³ Centre for International Governance Innovation, 30-11-2015, "Geopolitics at the World's pivot: Exploring Central Asia's Security Challenges", <https://goo.gl/SUPLD1>

⁴⁴ David W.Montgomery, "Approaching religious diversity in Central Asia", University of Pittsburg,, vol 32, no1, Routledge, 2013

⁴⁵ Jed C. Snyder, *After Empire: The Emerging Geopolitics of Central Asia*, DIANE Publishing, 1997, p.3, 14, 17

⁴⁶ The word financial review, 04-02-2016, "The Strategic Significance of Central Asia", <https://goo.gl/WRwCfG>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

και σοβαρών ελλείψεων ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα.⁴⁷ Ειδικότερα, ανάμεσα στις χώρες που βρίσκονται στο νότιο τμήμα της, ήτοι Τατζικιστάν και Κιργιστάν, και στο βόρειο τμήμα της, ήτοι Καζακστάν, Ουζμπεκιστάν και Τουρκμενιστάν, υπάρχει έντονη σύγκρουση συμφερόντων για διάφορα ζητήματα, όπως η διανομή νερού^{48, 49} και η κατασκευή φραγμάτων για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας^{50,51}.

Ωστόσο, προσπάθειες για περιφερειακή ολοκλήρωση μέσω ενεργειών όπως η σύσταση Τελωνειακής Ένωσης (CU) μεταξύ Ρωσίας, Λευκορωσίας, Καζακστάν το 2010, η ίδρυση της Ευρασιατικής Οικονομικής Κοινότητας (EURASEC) το 2001 στην οποία εκτός από τις προαναφερθείσες χώρες προστέθηκαν το Κιργιστάν και το Τατζικιστάν και η δημιουργία -με μετέπειτα συγχώνευση της EURASEC το 2005- του Οργανισμού Συνεργασίας της Κεντρικής Ασίας το 2002, ενδεχομένως να δημιουργήσουν ένα ευνοϊκό πλαίσιο για τη βελτίωση των διμερών σχέσεων μεταξύ των χωρών της Κεντρικής Ασίας.⁵²

Σε περιφερειακό επίπεδο, οι συμφωνίες Ρωσίας-Κίνας μπορούν σπάνια να εξεταστούν μεμονωμένα καθώς η μεν Κίνα προμηθεύεται φυσικό αέριο από το Τουρκμενιστάν, η δε Ρωσία εισάγει φυσικό αέριο από το Καζακστάν, το Ουζμπεκιστάν και το Τουρκμενιστάν.⁵³ Ως εκ τούτου, και λαμβάνοντας υπόψη των δαπανηρών σχεδίων που έχει η Ρωσία για την παροχή του φυσικού αερίου κυρίως στην Ευρώπη, είναι μια ιδιαίτερα περίπλοκη κατάσταση αντικρουόμενων συμφερόντων, αλλά και ευκαιριών για συνεργασία μεταξύ των χωρών εκτός της Κεντρικής Ασίας. Είναι προφανές πως η στρατηγική αξία της περιοχής της Κεντρικής Ασίας προσελκύει τη Ρωσία, τις Ηνωμένες Πολιτείες (ΗΠΑ) και την Κίνα καθώς επιδιώκουν να έρθουν πιο κοντά στην περιοχή. Τα άφθονα αποθέματα ενέργειας και η στρατηγική θέση -κατάλληλη για την ανάπτυξη στρατιωτικών

⁴⁷ Megawati R. Putri, Anak Agung Banyu Perwita, "The power balance in central asia: the strategic partnership of Russian federation with republic of Kazakhstan" (2010-2014), AEGIS - Journal of International Relations, <https://goo.gl/uMbsJF>

⁴⁸ Nature – International Weekly Journal of Science, "Resources: Curb vast water use in central Asia", 1-1-2014, <https://goo.gl/mwjLb3>

⁴⁹ Crisis Group, "Water pressures in central Asia", 11-09-2014, <https://goo.gl/U44AyD>

⁵⁰ CABAR- Central Asia Bureau for Analytical Reporting, "Sergei Domnin: Hydro-energy problems in Central Asia: A View from Kazakhstan", 15-04-2016, <https://goo.gl/w6wcnn>

⁵¹ TheDiplomat, "Central Asia's Hydropower Spat", 19-12-2014, <https://goo.gl/5V4uUA>

⁵² Ajay Patnaik, Professor at the Centre for Russian and Central Asian Studies, *Central Asia: Geopolitics, security and stability*, Routledge, 2016, p.3

⁵³ Journal of World Energy Law and Business, 22-01-2016, "Russia's gas challenge: the consequences for China, Central Asia, Europe and the USA", <https://goo.gl/y9tgfc>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

δυνάμεων και άσκηση στρατιωτικής επιρροής- οδηγούν στη διαμόρφωση της Κεντρικής Ασίας ως το πλέον ελκυστικό στρατηγικό σκηνικό.

Από όλες τις χώρες που επιθυμούν την εμπλοκή τους στην περιοχή, η Ρωσία αποτελεί τη μεγάλη εκείνη δύναμη που έχει κυρίαρχο ρόλο στην περιοχή από την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, καθώς θεωρεί πως έχει την κύρια ευθύνη για τη σταθεροποίηση της περιοχής. Για να αποφευχθεί μάλιστα η εξάπλωση των μεγάλων εξωτερικών δυνάμεων στην περιοχή και να διαχειριστεί το ισοζύγιο ισχύος στην Κεντρική Ασία, η Ρωσία θέτει τη στρατιωτική της στρατηγική σε εφαρμογή⁵⁴. Συγκεκριμένα, η Ρωσία η οποία αντιμετωπίζει τον κίνδυνο αστάθειας στα νότια σύνορα της, επιδιώκει πολιτικά να έχει φιλικές σχέσεις με τις γείτονες χώρες, όχι μόνο για την αποφυγή συγκρούσεων, αλλά και για την αύξηση επιρροής στη διαχείριση των αποθεμάτων υδρογονανθράκων, ουρανίου και ηλεκτρικής ενέργειας. Έχοντας (η Ρωσία) να αντιμετωπίσει διεθνείς προκλήσεις, απορρέουσες από τις υιοθετούμενες εξωτερικές πολιτικές άλλων κρατών σε θέματα που αφορούν την Κεντρική Ασία, αναγκάζεται να επαναπροσδιορίσει τη στρατηγική της στην περιοχή.⁵⁵ Για να εμποδίσει μάλιστα την εξάπλωση μεγάλων εξωτερικών δυνάμεων στην περιοχή και να διαχειριστεί το ισοζύγιο ισχύος στην Κεντρική Ασία, η Ρωσία θέτει τη στρατιωτική της στρατηγική για να διατηρήσει τη στρατιωτική της επιρροή στην περιοχή, κυρίως μέσα από τις καλές σχέσεις της με το Καζακστάν, το οποίο αποτελεί τον πιο σημαντικό στρατηγικό εταίρο της στην περιοχή.⁵⁶

Σε αντίθεση με τη Ρωσία που επιδιώκει την Ευρασιατική ενοποίηση, η Κίνα και οι ΗΠΑ φαίνονται εμμέσως να στρέφονται περισσότερο προς την υλοποίηση της αναβίωσης του δρόμου του μεταξιού, μέσω της κατασκευής μιας σειράς υποδομών (Εικόνα 11). Το βέβαιο είναι πως όλες οι μεγάλες δυνάμεις έχουν εμπλακεί γεωπολιτικά στην περιοχή μέσω οικονομικών παραγόντων/συνθηκών, και τα κράτη της Κεντρικής Ασίας μπορούν, όχι μόνο να επωφεληθούν από τις στρατηγικές άλλων χωρών που τις αφορούν, αλλά και να αποτελέσουν σημαντικοί «παίκτες» στη

⁵⁴ Megawati R. Putri, Anak Agung Banyu Perwita, "The power balance in central asia: the strategic partnership of russian federation with republic of Kazakhstan" (2010-2014), AEGIS - Journal of International Relations, <https://goo.gl/uMbsJF>

⁵⁵ Marlene Laruelle and Sebastien Peyrouse, *Globalizing Central Asia: Geopolitics and the Challenges of Economic Development*, M.E.Sharpe, 2013, p.9

⁵⁶ Megawati R.Putri, Anak Agung Banyu Perwita, "The power balance in central asia: The strategic partnership of russian federation with republic of Kazakhstan (2010-2014)", AEGIS - Journal of International Relations, <https://goo.gl/uMbsJF> p.1, 4

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

διαμόρφωση του γεωπολιτικού σκηνικού της περιοχής.⁵⁷ Ωστόσο, είναι πρόδηλο πως τα πέντε κράτη της Κεντρικής Ασίας δε μπορούν να εξασφαλίσουν από μόνα τους τη σταθερότητα τους και ως εκ τούτου η περιοχή έχει ανάγκη από την παρουσία εξωτερικού παράγοντα σταθεροποίησης και οικονομικής στήριξης.⁵⁸

Η Κίνα έχει τις δυνατότητες και ικανότητες να διαδραματίσει καίριο ρόλο στις εξελίξεις στην περιοχή στο σύντομο μέλλον, ακόμα και αν δεν καταφέρει να προωθήσει τα σχέδια της για την αναβίωση του δρόμου του μεταξιού. Η οικονομική της δυναμική και επιρροή, κυρίως στα γειτονικά της κράτη, Καζακστάν και Κιργιστάν, δε μπορεί να αμφισβητηθεί και σίγουρα οι υπόλοιποι εξωτερικοί δρώντες θα πρέπει να την αντιμετωπίζουν με σοβαρότητα.⁵⁹ Μεταξύ Ρωσίας και Κίνας φαίνεται ήδη να υπάρχει μια στρατηγική κατανόηση των ρόλων τους στην Κεντρική Ασία και μια συγκεκριμένη κατανομή αρμοδιοτήτων. Έτσι, η Κίνα υποστηρίζει την κατασκευή έργων υποδομής και διαμετακόμισης, κίνηση που δεν έχει λόγο η Ρωσία να αντιτεθεί, και η Ρωσία εμφανίζεται ως εγγυητής της εθνικής και περιφερειακής ασφάλειας της Κεντρικής Ασίας, γεγονός το οποίο η Κίνα με τη σειρά της δε μπορεί να αμφισβητήσει και να μην αποδεχτεί. Ωστόσο, το πως θα εξελιχθούν οι σχέσεις μεταξύ Ρωσίας και Κίνας, οι οποίες, με τη σειρά τους, εξαρτάται από τις σχέσεις της Ρωσίας με την Ευρώπη και τις ΗΠΑ και τις σχέσεις μεταξύ Κίνας και ΗΠΑ, είναι αβέβαιο.⁶⁰ Το βέβαιο είναι πως οι πρωτοβουλίες και της Ρωσίας (Η Ρωσική Οικονομική Ένωση Ευρασίας-EEU που ιδρύθηκε το 2015 δημιουργεί μια τελωνειακή ένωση μεταξύ των πρώην σοβιετικών κρατών που προσανατολίζουν τις οικονομίες τους προς τη Μόσχα) και της Κίνας (Η οικονομική ζώνη της Κίνας που ξεκίνησε το 2013 προσφέρει επενδύσεις πολλών δισεκατομμυρίων δολαρίων στις μεταφορές και στη βιομηχανία και ένα όραμα για το ελεύθερο εμπόριο στην περιοχή), παρόλο που έχουν διαφορετικούς στόχους, ενδέχεται να μετατρέψουν το πολιτικό τοπίο της Κεντρικής Ασίας, καθώς φαίνεται ότι η Ρωσία και η Κίνα έχουν

⁵⁷ Ajay Patnaik, Professor at the Centre for Russian and Central Asian Studies, *Central Asia: Geopolitics, security and stability*, Routledge, 2016, p.11

⁵⁸ Jed C. Snyder, *After Empire: The Emerging Geopolitics of Central Asia*, DIANE Publishing, 1997, p.64

⁵⁹ Jed C. Snyder, *After Empire: The Emerging Geopolitics of Central Asia*, DIANE Publishing, 1997, p.131

⁶⁰ Institute for war and peace reporting - IWPR, 28-03-2017, " Russia's Aims in Central Asia", <https://goo.gl/F96HTu>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

δεσμευτεί να συνεργαστούν πολιτικά και οικονομικά και μάλιστα σε μια περιοχή που αντιμετωπίζει οικονομικές και πολιτικές προκλήσεις.⁶¹

Η σταθεροποίηση της κατάστασης στις χώρες της Κεντρικής Ασίας, καθώς και η μέγιστη δυνατή αξιοποίηση των κοιτασμάτων τους, είναι εξίσου σημαντικά και για τα γεωπολιτικά συμφέροντα της Ευρώπης. Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συντάξει από το 2007 στρατηγική σχετική με την Κεντρική Ασία, την οποία έχει επανεξετάσει δύο φορές, το 2012 και το 2015. Μάλιστα, σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου που ανακοινώθηκαν στις 19-07-2017⁶² και αφορούν την υιοθέτηση της εν λόγω στρατηγικής, το Συμβούλιο, μεταξύ άλλων, αναγνωρίζει τις χώρες της Κεντρικής Ασίας ως σημαντικούς εταίρους της Ε.Ε., οι στόχοι και οι προτεραιότητες που είχαν τεθεί το 2007 παραμένουν, και η Ε.Ε. συνεχίζει να ενθαρρύνει την ανάπτυξη συνεργασιών στον ενεργειακό τομέα. Οι φυσικοί πόροι στην περιοχή της Κασπίας είναι ζωτικής σημασίας τόσο για τις μελλοντικές ενεργειακές ανάγκες της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και της Ασίας. Αν και υπάρχουν αρκετές διαδρομές εξόδου ήδη σε λειτουργία ή στο στάδιο της κατασκευής, εξακολουθεί να είναι ζωτικής σημασίας να υποστηριχθεί η ταχεία και σταθερή προμήθεια πετρελαίου και φυσικού αερίου τόσο στην Ευρώπη όσο και στην Ασία. Η παροχή αυτή εξαρτάται πλήρως από τη λειτουργικότητα διαφόρων αγωγών πετρελαίου και φυσικού αερίου.⁶³

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω συνάγεται πως, αυτό που δεν έχει επιχειρηθεί μέχρι σήμερα, είναι μια πρόβλεψη ανακατανομής της ισχύος που να δύναται παράλληλα να αποτυπωθεί με ένα διάλυμα ισχύος⁶⁴. Βέβαια, για την πραγματοποίηση αυτού του στόχο, όπως αναφέρει και η Δωματιώτη⁶⁵, «επιβάλλεται η σύνταξη μιας αυστηρής συστημικής ανάλυσης που να στηρίζεται σε ποσοτικά μεγέθη, τα οποία επειδή είναι μετρήσιμα, αναδεικνύουν καλύτερα την πραγματικότητα, εφόσον αυτά έχουν συλλεχθεί από αξιόπιστες πηγές». Τα ανωτέρω

⁶¹ International Crisis Group, 27-7-2017, "Central Asia's Silk Roads Rivalries", <https://goo.gl/Y5avsS>

⁶² Council of the European Union, 17-06-2017, <https://goo.gl/9PTW19>

⁶³ Sumitomo Mitsui Banking Corporation - SMBC Group

⁶⁴ Ξανθίππη Δωματιώτη, «Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017

⁶⁵ Ξανθίππη Δωματιώτη, ο.π.

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

αποτελούν μια διαφορετική μεθοδολογική προσέγγιση, την οποία προσφέρει η συστημική γεωπολιτική ανάλυση και μέσω της οποίας θα προκύψει το σχετικό γεωπολιτικό υπόδειγμα τάσεων ανακατανομής της ισχύος. Ερμηνεύοντας στη συνέχεια το εν λόγω υπόδειγμα και έχοντας υπόψη τα διαφορετικά συμφέροντα που επικρατούν στην περιοχή, οδηγούμαστε στη γεωστρατηγική σύνθεση και τη διατύπωση μελλοντικών προβλέψεων/σεναρίων.^{66, 67}

Η συστηματική και μεθοδολογικά συγκροτημένη γεωπολιτική ανάλυση του θέματος της παρούσας εργασίας αποτελεί πρωτοτυπία και πρόκειται να αναδείξει νέα στοιχεία, ειδικότερα, για τη γεωπολιτική δυναμική που δημιουργείται από τις ενεργειακές οδεύσεις με αφετηρία την Κεντρική Ασία. Είναι σαφές πως στην τρέχουσα ανάλυση λαμβάνονται υπόψη τα όσα ήδη έχουν γραφτεί και αναφερθεί προηγουμένως, και επιδιώκεται η διασύνδεση αυτών με τη νέα ανακατανομή της ισχύος που συμβαίνει στην Κεντρική Ασία που αποτελεί περιοχή μεγάλου στρατηγικού ενδιαφέροντος με αφορμή τις εξελίξεις επί των ενεργειακών ζητημάτων. Συγκεκριμένα, επιχειρείται η σύνταξη μιας επίκαιρης μελέτης που αφορά τις ενεργειακές οδεύσεις με αφετηρία την Κεντρική Ασία στο Γεωπολιτικό Σύμπλοκο Ε.Ε.-Ρωσίας-Κίνας. Επιπροσθέτως, η τρέχουσα ανάλυση επιχειρεί να καλύψει το κενό που υπάρχει σχετικά με την ύπαρξη μιας μελέτης που να λαμβάνει υπόψη της, τόσο το υπάρχον δίκτυο αγωγών και τις πραγματοποιηθείσες εξαγωγές, όσο και τις προθέσεις των εμπλεκόμενων χωρών για κατασκευή νέων δικτύων και την υλοποίηση νέων εμπορικών συναλλαγών.

⁶⁶ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013.

⁶⁷ Ξανθίπη Δωματιώτη, «Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017

2. Μεθοδολογία

Οι συνεχείς κοινωνικό-πολιτικές μεταβολές όπως: α) η μείωση των διαθέσιμων αποθεμάτων, β) η σύγκρουση συμφερόντων σχετικά με την πρόσβαση και την διαχείριση των ενεργειακών αποθεμάτων, γ) η σύναψη συμφωνιών και η δ) δυσχερής κατάσταση ασφαλείας στην περιοχή της Κεντρικής Ασίας (έξαρση θρησκευτικού εξτρεμισμού⁶⁸ και δράση τρομοκρατικών στοιχείων και ομάδων, όπως το Ισλαμικό Κράτος⁶⁹), σταδιακά προκαλούν χωρικές αλλαγές, τόσο στον πρωτογενή φυσικό αιτιακό και στον δευτερογενή οικονομικό αιτιατικό γεωγραφικό χώρο. Συγκεκριμένα, τα ενεργειακά αποθέματα μειώνονται λόγω της αυξημένης ζήτησης⁷⁰ και προωθούνται οικονομικές συμφωνίες και συνεργασίες στο εμπόριο, όπως μεταξύ των χωρών της Κεντρικής Ασίας και της Ρωσίας⁷¹, και μεταξύ της Κίνας και του Τατζικιστάν, για τη δημιουργία νέου αγωγού⁷².

Ενδεικτικά αναφέρεται πως το 2013 και προκειμένου οι χώρες της Κεντρικής Ασίας να αυξήσουν την εξαγωγική τους ικανότητα, υπέγραψαν συμφωνίες επέκτασης τους δικτύου τους με την Κίνα, με αποτέλεσμα οι παραγωγοί ενέργειας της περιοχής να μπορούν να διαπραγματευτούν καλύτερα με τη Ρωσία, η οποία είχε μέχρι πρότινος το μονοπώλιο στην περιοχή⁷³.

Διαφαίνεται επομένως μια σύγκρουση ενεργειακών συμφερόντων, κυρίως μεταξύ μεγάλων δυνάμεων (Κίνα, Ρωσία) που επιδιώκουν μέσω επενδύσεων την πρόσβαση στην περιοχή, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια νέα ισορροπία ισχύος, η οποία επηρεάζει γενικότερα το ρόλο της Ευρασίας στο διεθνές σύστημα.

Συναφώς με τα ανωτέρω, και όσον αφορά τις ενεργειακές δυνατότητες της Κεντρικής Ασίας, επισημαίνονται τα εξής:

⁶⁸ Mediagroup/Tajikistan, 30-03-2017, "US expert on security in Central Asia and its new/old challenges", <https://goo.gl/5hu8A9>

⁶⁹ RussiaDirect, 30-12-2016, "Central Asia: Challenges and opportunities in 2016", <https://goo.gl/Anu9jU>

⁷⁰ Liberal, 13-09-2017, «Μειώνονται τα παγκόσμια αποθέματα αργού πετρελαίου λόγω ισχυρής ζήτησης», <https://goo.gl/tWrx7>, <https://goo.gl/wBGH5T>

⁷¹ University of Central Asia, 2012, "Economic Cooperation Between Russia and Central Asian Countries: Trends and Outlook", <https://goo.gl/3tbgzB>

⁷² Defencepoint, 14-05-2015, «Σύγκρουση Ρωσίας & Κίνας για έλεγχο της Κ. Ασίας περιπλέκει την εξίσωση», <https://goo.gl/cxqX6a>

⁷³ CAISS - Central Asia Institute for Strategic Studies, 17-04-2017, "Russia's Evolving Energy Interests in Central Asia and Afghanistan", <https://goo.gl/j3m4hU>

1. Το Καζακστάν, με αποθέματα πετρελαίου 30 δισεκατομμύρια βαρέλια, ποσό που αντιπροσωπεύει το 1,8% του συνολικού παγκόσμιου μεριδίου, παρέμεινε το 2016 ένας από τους κορυφαίους παραγωγούς της Ευρώπης και της Ευρασίας, κατακτώντας τη 2η θέση μετά τη Ρωσία στην Ευρασία και τη 12η θέση, ακριβώς πίσω από τις ΗΠΑ⁷⁴.

Αναφορικά με την παραγωγή φυσικού αερίου και την εξερεύνηση των πιθανών αποθεμάτων του, το Καζακστάν υστερεί σε σχέση με τη βιομηχανία πετρελαίου, βρίσκόμενο στην 30η θέση, με βάση εκτιμήσεις του 2016. Τα μεγαλύτερα κοιτάσματα φυσικού αερίου βρίσκονται μαζί με τα δύο μεγαλύτερα κοιτάσματα πετρελαίου το Karachaganak και Tengiz⁷⁵. Η παραγωγή φυσικού αερίου στο Καζακστάν παρόλο που βρίσκεται σε πιο χαμηλά επίπεδα, σε σχέση με αυτά του πετρελαίου, φαίνεται να έχει αυξηθεί σταθερά τα τελευταία χρόνια, από 19,0 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα το 2015 σε 19,9, αύξηση 4,5% το 2016. Τα περισσότερα από αυτά εξήχθησαν στη Ρωσία και μια μικρή ποσότητα (μόνο 0,4 δισ. κυβικά μέτρα) στην Κίνα.⁷⁶

2. Το Τουρκμενιστάν κατέχει την μερίδα του λέοντος με 17,5 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου αποδεδειγμένα αποθέματα, τα οποία αντιστοιχούν στο 9,4% του παγκόσμιου μεριδίου, κατατάσσοντάς το στην 4η θέση παγκοσμίως. Η συντριπτική πλειοψηφία του φυσικού αερίου του Τουρκμενιστάν εξάγεται στην Κίνα (για το 2016 ήταν 29,4 δισ. Κυβικά μέτρα), κι έπειτα ακολουθεί το Ιράν (6,7 δισ. Κυβικά μέτρα) και το Καζακστάν (1,1 δισ. Κυβικά μέτρα)⁷⁷. Η Ρωσία δεν αποτελεί από το 2016 αγοραστή φυσικού αερίου από το Τουρκμενιστάν καθώς δεν υπήρξε συμφωνία στην τιμή πώλησης του, ενώ από πλευράς Κίνας οι ενεργειακές απαιτήσεις από το Τουρκμενιστάν παραμένουν σταθερά αυξημένες⁷⁸.

Μεταξύ των κρατών της Κασπίας και της Κεντρικής Ασίας, το Τουρκμενιστάν έχει καταστεί ο μεγαλύτερος εξαγωγέας φυσικού αερίου (κατέχει τη 12η θέση μεταξύ όλων των παραγωγών φυσικού αερίου), ενώ φαίνεται να επιταχύνει τις διαπραγματεύσεις για την προμήθεια αερίου και στη Δύση. Ενδεικτικά

⁷⁴ US Energy Information Administration, 10-05-2017, "Country Analysis Brief: Kazakhstan".

⁷⁵ US Energy Information Administration, 10-05-2017, "Country Analysis Brief: Kazakhstan".

⁷⁶ BP Statistical Review of World Energy - June 2017

⁷⁷ BP Statistical Review of World Energy - June 2017

⁷⁸ RadioFreeEurope, 06-03-2017, "The End Of The (Gas Pipe-) Line For Turkmenistan", <https://goo.gl/V6Qg5v>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

αναφέρεται πως το 2013 η χώρα εξήγαγε 1,6 τρις κυβικά μέτρα και πάνω από το ήμισυ των εξαγωγών απορροφήθηκε από την Κίνα, με τη Ρωσία και το Ιράν να έπονται ως μεγάλοι εισαγωγείς φυσικού αερίου του Τουρκμενιστάν⁷⁹. Το Τουρκμενιστάν έχει υπογράψει πολλές συμβάσεις φυσικού αερίου με την Κίνα, με την πιο πρόσφατη, τον Σεπτέμβριο του 2013, βάση της οποίας πρόκειται να εξάγει 2,3 τρις κυβικά μέτρα φυσικού αερίου στην Κίνα ως το 2020.^{80, 81}

3. Τέλος, το Ουζμπεκιστάν χαρακτηρίζεται συχνά ως χώρα πλούσια σε πόρους, αλλά δεν ανήκει στο ίδιο επίπεδο με το Τουρκμενιστάν με το φυσικό αέριο και το Καζακστάν με το πετρέλαιο. Ίσως να ήταν καλύτερα αν χαρακτηριζόταν από ποικιλία ενεργειακών πόρων, παρά από αφθονία αυτών⁸². Ως εκ τούτου, σε αντίθεση με το Καζακστάν και το Τουρκμενιστάν, των οποίων οι οικονομίες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το εμπόριο πετρελαίου και φυσικού αερίου αντίστοιχα, το Ουζμπεκιστάν είναι λιγότερο εξαρτώμενο από τα έσοδα από τους πόρους αυτούς.

Το Καζακστάν και το Ουζμπεκιστάν με 1,5 και 1,1 τρις m³ φυσικού αερίου αποδεδειγμένα αποθέματα αντιστοίχως, αναλογούν στο 0,8% και 0,6% μερίδιο σε παγκόσμιο επίπεδο, με την 18η και 19η θέση αντιστοίχως. Το Ουζμπεκιστάν έχει αναπτύξει την παραγωγή φυσικού αερίου εδώ και πολλά χρόνια, τόσο για την εγχώρια κατανάλωση, καθώς και για εξαγωγές, γεγονός που το κατατάσσει στην 13η θέση σε παραγωγή φυσικού αερίου με βάση εκτιμήσεις του 2016⁸³. Είχε φθάσει στη 3η θέση ως παραγωγός φυσικού αερίου στην Ευρασία, μετά την Ρωσία και το Τουρκμενιστάν το 2011-12. Ωστόσο, το ανεπαρκές δίκτυο αγωγών και η σημαντική γήρανση των ενεργειακών υποδομών έχουν επιβραδύνει την δυναμική της παραγωγής, τη διανομή, και τις εξαγωγές των υδρογονανθράκων κατά τα τελευταία έτη^{84, 85}.

Οι ενεργειακές ανάγκες και απαιτήσεις της Κίνας από την Κεντρική Ασία είναι ολοένα αυξανόμενη. Χαρακτηριστικά αναφέρεται πως ενώ η κατανάλωση

⁷⁹ BP Statistical Review of World Energy - June 2017

⁸⁰ Reuters, 03-09-2013, "Turkmen gas exports to China to hit 65 bcm/year by 2020", <https://goo.gl/79RFsC>

⁸¹ Azernews, 22-08-2016, "China aims to increase gas import from Turkmenistan", <https://goo.gl/WFrZEF>

⁸² TheDiplomat, 15-06-2017, "Energy in Central Asia: Who has what?", <https://goo.gl/vmhZ9B>

⁸³ BP Statistical Review of World Energy - June 2017

⁸⁴ Facts and Details, Natural gas, oil and energy in Uzbekistan, <https://goo.gl/Y4wySb>

⁸⁵ Global Legal Insights, Energy 2018: Uzbekistan, <https://goo.gl/uJ8QZ2>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδούσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

φυσικού αερίου της Κίνας το 2011 ήταν 131,7 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα⁸⁶, το 2020 προβλέπεται να αυξηθεί σε 375 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα⁸⁷. Αυτό σημαίνει ότι η ζήτηση φυσικού αερίου από την Κίνα αποτελεί ευκαιρία για τους προμηθευτές φυσικού αερίου της Κεντρικής Ασίας να διαφοροποιήσουν τις διαδρομές τους.⁸⁸

Παρόλο που τα σενάρια διαδρομών αγωγών⁸⁹ στην Κεντρική Ασία που προτείνονται λόγω της ζήτησης της Κίνας για φυσικό αέριο είναι πολλά, παράγοντες όπως οι στρατηγικές προτεραιότητες των κρατών, οι γεωπολιτικές συνθήκες και οι συνθήκες ασφαλείας είναι εκείνοι που θα ορίσουν το μέλλον όλων των προτεινόμενων έργων⁹⁰. Υπόψη θα πρέπει να λαμβάνονται, όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενο κεφάλαιο, και οι προθέσεις της Κίνας για αναβίωση του δρόμου του μεταξιού. Το εν λόγω εγχείρημα στοχεύει να καταστήσει την Κεντρική Ασία στενότερα συνδεδεμένη με τον κόσμο (Εικόνα 14)⁹¹.

Με βάση τα ανωτέρω δεδομένα, υπόθεση της παρούσας έρευνας είναι εάν, βάσει των δυνατοτήτων από την αξιοποίηση των ενεργειακών κοιτασμάτων της Κεντρικής Ασίας, η κατανομή της διεθνούς ισχύος μεταβάλλεται προς όφελος της Ρωσίας, της Ε.Ε. ή της Κίνας. Ειδικότερα, τα ερευνητικά ερωτήματα που θα επιχειρήσει να απαντήσει η παρούσα έρευνα είναι τα ακόλουθα:

1) Ποιοι είναι οι παράγοντες διατηρήσεως της ενεργειακής ασφαλείας από το υποσύστημα εκπομπής υδρογονανθράκων Ρωσίας-Κεντρικής Ασίας προς την ΕΕ;

2) Με δεδομένη την αδιατάρακτη ενεργειακή ασφάλεια από το υποσύστημα εκπομπής Ρωσίας-Κεντρικής Ασίας προς την Κίνα, πως προσδιορίζεται η ανακατανομή ισχύος στην πλανητική νήσο, λόγω της ενισχύσεως εξ αυτού του λόγου, του Νέου Δρόμου του Μεταξιού;

⁸⁶ BP Statistical Review of World Energy - June 2017

⁸⁷ Cision pr Newswire, 09-07-2012, "China's natural gas demand expected to reach 375 billion cubic meters by 2020", <https://goo.gl/3drm72>

⁸⁸ Mehmet Ögütçü, Xin Ma, "Growing links in energy and geopolitics: China, Russia and Central Asia", <https://goo.gl/h9PoK5>

⁸⁹ TheDiplomat, 21-03-2017, "The Central Asia - China gas pipeline network", <https://goo.gl/j5qi3c>

⁹⁰ EurasiaReview news & analysis, 10-08-2012, "Central Asia: An intensifying energy hub?", <https://goo.gl/ax2Mvm>

⁹¹ Le monde diplomatique, 19-11-2017, «Οι δρόμοι του μεταξιού περνούν από το Καζακστάν», <https://goo.gl/xDqAnm>

2.1 Περιγραφή της εφαρμοσθείσας μεθοδολογίας

Η επιστημονική μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την ανάλυση του θέματος και την απάντηση των ανωτέρω ερευνητικών ερωτήσεων είναι η συστημική γεωπολιτική ανάλυση (ΣΓΑ) ^{92,93,94}. Η συστημική γεωπολιτική ανάλυση ανήκει επιστημολογικά στην οικονομική γεωγραφία ^{95,96} και βάσει αυτής εξετάζεται σε βάθος το θέμα σε τρεις κλίμακες συστημάτων (Σύστημα/ Σύμπλοκο, Υποσύστημα, Υπερσύστημα)^{97,98}. Η ΣΓΑ αποτελεί μια μεθοδολογία που απορρίπτει την υποκειμενική, ασαφή και βερμπαλιστική παρουσίαση του ζητήματος και όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο καθηγητής Ιωάννης Μάζης «η σύγχρονη γεωπολιτική ανάλυση αποτελεί μεθοδολογία συστημικής μορφής» ^{99,100} και άρα μπορούν να διεξαχθούν αξιόπιστα συμπεράσματα και προβλέψεις, τα οποία στη συνέχεια χρησιμοποιούνται για την ερμηνεία γεωπολιτικών αποφάσεων και καταστάσεων.

Τα βήματα που ακολουθεί ο ερευνητής στη ΣΓΑ, όπως αυτά αναφέρονται και από τη Δωματιώτη¹⁰¹, είναι τα εξής:

1. Εντοπισμός στο χάρτη του γεωπολιτικού σύμπλοκου, όπως αυτό δίνεται από τον τίτλο. Αναγνώριση στον τίτλο του γεωπολιτικού παράγοντα (ΓΠ) και κατανομή, βάση του ΓΠ, του γεωπολιτικού συμπλόκου σε υποσυστήματα.
2. Προσδιορισμός των γεωπολιτικών πυλώνων ισχύος (άμυνα/ασφάλεια, πολιτική, οικονομία, πολιτισμός/πληροφορία) εντός των οποίων θα αναλυθεί η δράση και λειτουργία του ΓΠ.
3. Επιλογή αντίστοιχων δεικτών, με βάση τους πυλώνες που επελέγησαν προς ανάλυση.

⁹² Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013

⁹³ Ιωάννης Μάζης, *Γεωπολιτική - Η Θεωρία και η Πράξη*, Παπαζήση, Αθήνα, 2002

⁹⁴ Ξανθίππη Δωματιώτη, «Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017

⁹⁵ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής... ο.π.*

⁹⁶ Ξανθίππη Δωματιώτη, ο.π.

⁹⁷ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής ... ο.π.*, σελ 369

⁹⁸ Ξανθίππη Δωματιώτη, ο.π.

⁹⁹ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής ... ο.π.*

¹⁰⁰ Ξανθίππη Δωματιώτη, ο.π.

¹⁰¹ Ξανθίππη Δωματιώτη, ο.π.

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

4. Αξιολόγηση σπουδαιότητας των επενδύσεων που αφορούν τον γεωπολιτικό δείκτη και παρουσίαση των σχετικών στοιχείων.

5. Αφού γίνει η επεξεργασία των στοιχείων με βάση το βήμα 4, σύνθεση του λεγόμενου γεωπολιτικού υποδείγματος τάσεων ανακατανομής ισχύος.

Συνοψίζοντας τα ανωτέρω, επισημαίνεται πως, η βάση της ΣΓΑ είναι ο καθορισμός επί χάρτου του προς μελέτη γεωγραφικού Συμπλόκου, ο προσδιορισμός του γεωπολιτικού παράγοντα μέσω του οποίου συντελείται η ανακατανομή της ισχύος στο εσωτερικό του ανωτέρω γεωγραφικού/γεωπολιτικού Συμπλόκου και η δημιουργία υποδείγματος τάσεων ανακατανομής ισχύος¹⁰². Κατόπιν της εφαρμογής της ΣΓΑ, παράγεται το γεωπολιτικό υπόδειγμα τάσεων ανακατανομής ισχύος και στη φάση αυτή σταματά η γεωπολιτική ανάλυση, καθώς το συγκεκριμένο υπόδειγμα αποτελεί αφετηρία για γεωστρατηγική σύνθεση, η οποία διενεργείται υπό συγκεκριμένη οπτική γωνία συμφερόντων.^{103,104}

Προκειμένου να γίνει αντιληπτός ο διαχωρισμός μεταξύ γεωπολιτικής και γεωστρατηγικής, επισημαίνεται πως «*Η Γεωπολιτική αποτελεί την πηγή παραγωγής και ανατροφοδοτούμενου θεωρητικού στοχασμού που ερμηνεύει και προβλέπει τους μηχανισμούς αποκτήσεως ή πολλαπλασιασμού ισχύος και επιρροής των οντοτήτων ασκήσεως πάσης φύσεως εξουσίας στο διεθνές περιβάλλον τους. Δεν τους επιδιώκει!*», ενώ «*η Γεωστρατηγική αναλαμβάνει να περιγράψει τους πρακτικούς τρόπους με τους οποίους θα συμβούν όλα τα ανωτέρω.*»¹⁰⁵ Το στάδιο της γεωπολιτικής καταγραφής και ανάλυσης αφορά κάτι διαφορετικό, ως προς το περιεχόμενο, από το στάδιο της γεωστρατηγικής, στο οποίο γίνεται αξιοποίηση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από το στάδιο της γεωπολιτικής ανάλυσης.

¹⁰² Ιωάννης Μάζης, Ξανθίπη Δωματιώτη, Κωνσταντίνος Χαροκόπος, Άγις Δήγκας, «Εφαρμογή απλών και σύνθετων δεικτών των τεσσάρων γεωπολιτικών πυλώνων στην μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: η περίπτωση της Συρίας», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 2, 2017

¹⁰³ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013

¹⁰⁴ Ξανθίπη Δωματιώτη, «Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017

¹⁰⁵ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής...ο.π.*, σελ. 458

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Το γεγονός πως η «*Συστημική Γεωπολιτική Ανάλυση δεν προτείνει μέτρα δράσης και δεν προτείνει μάλιστα το οτιδήποτε έχει πολωμένη οπτική γωνιά ...*»¹⁰⁶, προσπαθώντας να παρουσιάζει την πραγματικότητα όσο πιο αντικειμενικά γίνεται, είναι ο λόγος που επιλέχθηκε ως μεθοδολογικό εργαλείο στην παρούσα μελέτη. Επιπλέον, σύμφωνα με την Δωματιώτη, «*η εγκυρότητα του γεωπολιτικού υποδείγματος εξαρτάται από την επιλογή των αριθμητικών στοιχείων και την χρήση έγκυρων πηγών*»,¹⁰⁷ ενώ τα στοιχεία των γεωπολιτικών δεικτών συλλέγονται από ανοικτές πηγές δεδομένων στο διαδίκτυο.

Οι ανοικτές πηγές που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έρευνα είναι οι επίσημες ιστοσελίδες διεθνών οργανισμών όπως το ΔΝΤ, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της ΕΕ, καθώς επίσης, έγκυροι ειδησεογραφικοί οργανισμοί (CNN, Καθημερινή, The Diplomat, Liberal, Defence Point, Le Monde Diplomatique, Reuters, Azernews), πανεπιστημιακά ιδρύματα (Institute for public policy of Rice University, University of Leeds, University of Central Asia, University of Pittsburg, CAISS-Central Asia Institute for Strategic Studies, Stratfor) και εκδόσεις ινστιτούτων έρευνας και ανάλυσης (Eurasia review news and analysis, Russian Institute for Strategic Studies, Centre for International Governance Innovation, Institute for war and peace reporting, International Crisis Group, Asia Pacific Foundation of Canada, The word financial review, Indian Defense Review-IDR, CABAR-Central Asia Bureau for Analytical Reporting, Journal of World Energy Law and Business, AEGIS - Journal of International Relations, Eurasian Business Briefing, Nature-International Weekly Journal of Science, The National Bureau of Asian Research, CAREC-Central Asia Regional Economic Cooperation Program), οι οποίες εμφανίζονται αναλυτικά στη βιβλιογραφία της παρούσης έρευνας.

¹⁰⁶ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σελ. 454

¹⁰⁷ Ξανθίπη Δωματιώτη, «Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017

2.2 Ανάλυση του θέματος με βάση την ορολογία της ΣΓΑ

Όπως αναφέρει ο Μάζης¹⁰⁸, «Ο τίτλος ενός θέματος μιας μελέτης γεωπολιτικής ανάλυσης πρέπει να ορίζει τα δεδομένα και τα ζητούμενα του προβλήματος μας». Ως εκ τούτου, αποτελεί πρωταρχικής σημασίας ο προσδιορισμός του γεωγραφικού συμπλόκου, του προς μελέτη χώρου, καθώς και του γεωπολιτικού παράγοντα, ο οποίος επηρεάζει την κατανομή ισχύος στο εσωτερικό ή εξωτερικό του Γεωγραφικού Συμπλόκου.

Από τον τίτλο του θέματος φαίνεται πως το υπό ανάλυση γεωγραφικό σύμπλοκο περιλαμβάνει τόσο την Ευρωπαϊκή Ένωση (χώρες Ε.Ε.), όσο και τις χώρες της Ρωσίας και της Κίνας. Ο γεωπολιτικός παράγοντας, είναι οι ενεργειακές οδεύσεις με αφετηρία την Κεντρική Ασία. Σημειώνεται πως το γεωπολιτικό σύστημα ταυτίζεται με το γεωπολιτικό σύμπλοκο.

Πρόκειται για ανάλογη περίπτωση, όπως αυτή που συνάντησε η Δωματιώτη στην έρευνά της και η οποία, αναφέρει σχετικώς ότι: «Αναλύοντας συστηματικά το σύμπλοκο, υπογραμμίζεται η εξής ιδιομορφία: οι κλασσικοί υπερσυστημικοί πόλοι, οι εκπροσωπώντας κρατικούς δρώντες (κράτη), είναι στοιχεία του υπό εξέταση συμπλόκου/ συστήματος. Δηλαδή, κράτη όπως λχ. η Ρωσία, τα οποία συνήθως αποτελούσαν υπερσυστημικούς δρώντες για άλλα σύμπλοκα, στην υπό εξέταση περίπτωση αποτελούν στοιχεία του εξεταζομένου συμπλόκου. Συνεπώς, είναι μεθοδολογικώς ορθό να ανήκουν επίσης και στα συνιστώντα το σύστημα υποσυστήματα. Υπερσυστημικός δρών είναι επίσης οι ΗΠΑ.»¹⁰⁹

Τα γεωπολιτικά υποσυστήματα στην παρούσα έρευνα είναι τα εξής τρία: Υποσύστημα 1: Κεντρική Ασία-Ρωσία, Υποσύστημα 2: Κεντρική Ασία-ΕΕ και Υποσύστημα 3: Κεντρική Ασία-Κίνα.

Εφόσον έχουν προσδιοριστεί τα ανωτέρω, θα πρέπει στη συνέχεια να εξεταστεί η δράση του γεωπολιτικού παράγοντα της παρούσας μελέτης. Σύμφωνα με τον Μάζη¹¹⁰: «η επιλογή των πυλώνων/κατηγοριών, ή αλλιώς των συνιστωσών

¹⁰⁸ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σελ 368

¹⁰⁹ Ξανθήπη Δωματιώτη, «Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017

¹¹⁰ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

ισχύος, χρήζει ιδιαίτερης σημασίας, καθώς είναι αυτοί που συνθέτουν και καθορίζουν την τελική ισορροπία ισχύος και την κατανομή της στο ενδοσυστημικό πλαίσιο του γεωγραφικού/γεωπολιτικού χώρου». Ο επιλεγθείς γεωπολιτικός πυλώνας ισχύος, εντός του οποίου επιχειρείται η ανάλυση της δράσης του γεωπολιτικού παράγοντα, είναι αυτός της οικονομίας. Ο συγκεκριμένος πυλώνας επιλέχθηκε διότι, τα μεγέθη είναι ήδη ποσοτικά και είναι δυνατόν να εξευρεθούν από διεθνείς ανοικτές πηγές. Σε δεύτερο επίπεδο (γεωστρατηγική σύνθεση) δυνάμεθα να αξιοποιήσουμε τα αποτελέσματα του γεωπολιτικού υποδείγματος.

Τέλος, για κάθε πυλώνα επιλέγονται κάποιοι γεωπολιτικοί δείκτες, οι οποίοι *«ορίζουν την τιμή του μετρούμενου ενδοσυστημικού μεγέθους κατά τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή»¹¹¹*. Αναφορικά με τον πυλώνα της οικονομίας ο επιλεγθείς γεωπολιτικός δείκτης είναι οι επενδύσεις προς απόκτηση στρατηγικών κομβικών τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών από πλευράς Κίνας, στον σχεδιαζόμενο άξονα του Νέου Δρόμου του Μεταξιού: Σανγκάη-Κεντρική Ασία και Μέση Ανατολή- μεγάλοι Ευρωπαϊκοί λιμένες προς Μεσόγειο και Ατλαντικό. Η άντληση των στοιχείων θα γίνει τόσο από τις προαναφερθείσες ανοικτές πηγές, όσο και από σχετική βιβλιογραφία που επισυνάπτεται στο τέλος της παρούσας εργασίας.

¹¹¹ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σελ 400

2.3 Περιγραφή της έρευνας

Με δεδομένες τις συνεχείς αλλαγές και συμφωνίες στον οικονομικό τομέα στην περιοχή της Κεντρικής Ασίας καθώς και της αυξημένης σημασία της περιοχής της Κεντρικής Ασίας -όπως αναλύθηκε στο κεφάλαιο της Επισκόπησης Βιβλιογραφίας- τόσο λόγω γεωγραφικής τοποθεσίας, όσο και φυσικού πλούτου, η εργασία επικεντρώνεται μεθοδολογικώς στη μελέτη του γεωπολιτικού πυλώνα της οικονομίας, για τα τρία αναφερόμενα υποσυστήματα του γεωπολιτικού συστήματος.

Η αναβίωση του Δρόμου του Μεταξιού (OBOR), μέσω του οποίου όλες οι εμπλεκόμενες χώρες επικεντρώνονται στη διασφάλιση της πολιτικής σταθερότητας, επιδιώκοντας ταυτόχρονα οικονομική ανάπτυξη, θα επιφέρει μεν ανακατανομή ισχύος στην παγκόσμια νήσο, παραμένει άγνωστο δε, πως θα γίνει αυτή η ανακατανομή, υπέρ ή κατά ποιών χωρών. Τα έργα υποδομής, στο πλαίσιο υλοποίησης της OBOR, θα δημιουργήσουν νέες θέσεις εργασίας για χιλιάδες εργαζόμενους, οι οποίοι στη συνέχεια θα ξοδέψουν τους μισθούς τους για να καταναλώνουν προϊόντα και υπηρεσίες και ως εκ τούτου θα προκληθεί μια κατάσταση ευημερίας κατά μήκος της ζώνης. Όσον αφορά την Κίνα, ελπίζει ότι η OBOR, εκτός ότι θα συμβάλει στην ενεργοποίηση των δυτικών επαρχιών του Πεκίνου, αλλά και την ενίσχυση συνεργασιών της με κοντινές περιοχές της, όπως στο Πακιστάν ή το Αφγανιστάν, θα βοηθήσει ώστε να αυξήσει την πολιτική της επιρροή τα επόμενα χρόνια, τόσο στις γείτονες χώρες (χώρες Κεντρικής Ασίας), όσο και στις μη συνορεύουσες, όπως τις ευρωπαϊκές (Εικόνα 15) ¹¹².

Καθώς η Κίνα χρηματοδοτεί τα περισσότερα έργα υποδομής, επιδιώκει, μέσω των επενδύσεων στην OBOR, να εξασφαλίσει ασφαλείς διαδρομές ενεργειακού εφοδιασμού και να ανοίξει νέες ευκαιρίες στην αγορά για τα παρεχόμενα αγαθά και υπηρεσίες της. Οι ηγέτες της Κίνας υπολογίζουν ότι οι γραμμές εμπορίου (Εικόνα 16) θα επηρεάσουν 4,4 δισ. ανθρώπους σε περισσότερες από 65 χώρες και ότι οι εμπορικές συναλλαγές θα μπορούσαν να ανέλθουν σε 2,5 τρις δολάρια μέσα σε μια δεκαετία¹¹³. Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού έχει τη

¹¹² Global Diversified Alternatives, "The new silk road – shifting the economic center of the world east", <https://goo.gl/GXZR11>

¹¹³ Combined Transport Magazine, 10-01-2017, "The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia", <https://goo.gl/SW5Cuy>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

δυνατότητα να ενισχύσει εδραιωμένες συνεργασίες και να δημιουργήσει νέες με εξαγωγές ενέργειας από την Κεντρική Ασία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική¹¹⁴.

Εκτός από τις διμερείς επενδυτικές δεσμεύσεις με συγκεκριμένες χώρες της Κεντρικής Ασίας, η κινεζική κυβέρνηση έχει δημιουργήσει εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με επενδύσεις σε υποδομές στην OBOR (Εικόνα 28)¹¹⁵. Μεταξύ αυτών είναι επένδυση ύψους 62 δισ. δολαρίων σε τρεις κρατικές "policy banks" για τη χρηματοδότηση της επέκτασης της OBOR, μιας επένδυσης ύψους 40 δισ. δολαρίων σε επενδυτικό ταμείο για την OBOR και μιας επένδυσης ύψους 100 δισ. δολαρίων από την ΑΙΒ^{116,117}. Τέτοιου είδους κινήσεις, σαφώς εξυπηρετούν οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα ¹¹⁸.

Συναφώς, αναφέρεται πως τα κράτη της Κεντρικής Ασίας λαμβάνουν χρηματοδότηση από τον Μηχανισμό Χρηματοδότησης της Αναπτυξιακής Συνεργασίας (ΜΑΣ), ύψους 1.028 εκ. ευρώ για το διάστημα 2014-2020, το οποίο παρουσιάζει αύξηση σε σχέση με τα 750 εκ. ευρώ για το διάστημα 2007-2013, και το οποίο αφορά τις επενδύσεις στην παιδεία, την περιφερειακή ασφάλεια, τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη¹¹⁹.

Οι φάσεις κατά τις οποίες διεξάγεται η έρευνα είναι παρόμοιες με τις φάσεις της έρευνας της Δωματιώτη¹²⁰, η οποία έχει επιλέξει τη συστηματική γεωπολιτική ανάλυση ως επιστημονική μεθοδολογία. Συγκεκριμένα, αυτές είναι:

1. Κριτική επισκόπηση της βιβλιογραφίας, σχετικής με το θέμα της έρευνας.
2. Συλλογή των στοιχείων και επεξεργασία (όπως περιγράφεται ακολούθως) του γεωπολιτικού δείκτη που προαναφέρθηκε.

¹¹⁴ Combined Transport Magazine, 10-01-2017, "The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia", <https://goo.gl/SW5Cuy>

¹¹⁵ Consultancy United Kingdom, 15-06-2017, "Silk Road revamp creates potential for Chinese expansion", <http://bit.ly/2HmUMNf>

¹¹⁶ The wire, 09-10-2015, "What China's One Belt and One Road Strategy Means for India, Asia and the World", <https://goo.gl/z4AjQj>

¹¹⁷ Kraneshares, 31-12-2017, "The One Belt One Road Initiative: A New Paradigm in Global Investing", <http://bit.ly/2HXuhv6>

¹¹⁸ Global Diversified Alternatives, "The new silk road – shifting the economic centre of the world east", <https://goo.gl/GXZR11>

¹¹⁹ Presscode, 10-03-2016, <https://goo.gl/UeiMw4>

¹²⁰ Ξανθήπη Δωματιώτη, «Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

3. Κατασκευή του γεωπολιτικού υποδείγματος τάσεων ανακατανομής της ισχύος.

Σημειώνεται πως η επιλογή του γεωπολιτικού δείκτη έγινε, με δεδομένο ότι «τα στοιχεία της ΣΓΑ προσδιορίζονται *ad hoc*»¹²¹, σύμφωνα με την κρίση του ερευνητή. Αφού δοθούν εξαρχής κάποια βασικά στοιχεία για το Νέο Δρόμο του Μεταξιού, θα γίνει ανάλυση και αξιολόγηση της σπουδαιότητας των επενδύσεων που έχει κάνει ήδη η Κίνα, ή σχεδιάζει να κάνει, αναφορικά με τα τερματικά σημεία και τους άξονες μεταφοράς, τα οποία αποτελούν και έργα στρατηγικής σημασίας στο συνολικό εγχείρημα.

¹²¹ Ιωάννης Μάζης, *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013, σελ 446

2.4 Ερευνητικοί περιορισμοί

Στην ίδια λογική με τους ερευνητικούς περιορισμούς, οι οποίοι έχουν τεθεί στη γεωπολιτική ανάλυση της Δωματιώτη¹²², αναφέρονται παρακάτω και αυτοί της παρούσας έρευνας:

1. Οι μόνες χώρες της Κεντρικής Ασίας που λαμβάνονται υπόψη στην ανάλυση, λόγω της δυναμικής τους αναφορικά με τα ενεργειακά αποθέματα που διαθέτουν, είναι το Καζακστάν, το Τουρκμενιστάν και το Ουζμπεκιστάν. Επισημαίνεται πως το Καζακστάν, με αποθέματα πετρελαίου 30 δισεκατομμύρια βαρέλια, ποσό που αντιπροσωπεύει το 1,8% του συνολικού παγκόσμιου μεριδίου, παρέμεινε το 2016 ένας από τους κορυφαίους παραγωγούς της Ευρώπης και της Ευρασίας, κατακτώντας τη 2η θέση μετά τη Ρωσία στην Ευρασία και τη 12η θέση, ακριβώς πίσω από τις ΗΠΑ¹²³. Το Τουρκμενιστάν κατέχει την μερίδα του λέοντος στα αποθέματα φυσικού αερίου, με 17,5 τρις κυβικά μέτρα αποδεδειγμένα αποθέματα, τα οποία αντιστοιχούν στο 9,4% του παγκοσμίου μεριδίου, κατατάσσοντάς το στην 4η θέση παγκοσμίως.¹²⁴ Τέλος, το Ουζμπεκιστάν χαρακτηρίζεται συχνά ως χώρα πλούσια σε πόρους, αλλά δεν ανήκει στο ίδιο επίπεδο με το Τουρκμενιστάν με το φυσικό αέριο και το Καζακστάν με το πετρέλαιο¹²⁵.

Παρόλο που το Ουζμπεκιστάν έχει αναπτύξει την παραγωγή φυσικού αερίου εδώ και πολλά χρόνια, γεγονός που το κατέτασσε στην 13η θέση σε παραγωγή φυσικού αερίου με βάση εκτιμήσεις του 2016¹²⁶ και είχε καταφέρει να φθάσει στη 3η θέση ως παραγωγός φυσικού αερίου στην Ευρασία, μετά την Ρωσία και το Τουρκμενιστάν το 2011-2012, το ανεπαρκές δίκτυο αγωγών και η σημαντική γήρανση των ενεργειακών υποδομών έχουν επιβραδύνει την δυναμική της παραγωγής, τη διανομή, και τις εξαγωγές των υδρογονανθράκων κατά τα τελευταία έτη^{127,128}.

¹²² Ξανθίπη Δωματιώτη, «Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017

¹²³ US Energy Information Administration, 10-05-2017, "Country Analysis Brief: Kazakhstan".

¹²⁴ BP Statistical Review of World Energy - June 2017

¹²⁵ TheDiplomat, 15-06-2017, "Energy in Central Asia: Who has what?", <https://goo.gl/vmhz9B>

¹²⁶ BP Statistical Review of World Energy - June 2017

¹²⁷ Facts and Details, Natural gas, oil and energy in Uzbekistan, <https://goo.gl/Y4wySb>

¹²⁸ Global Legal Insights, Energy 2018: Uzbekistan, <https://goo.gl/uJ8QZ2>

2. Εξετάζεται ο πυλώνας της οικονομίας, χωρίς αυτό να μειώνει τη σημασία των υπολοίπων γεωπολιτικών πυλώνων (άμυνας-ασφάλειας, πολιτικής και πολιτισμού).

3. Ο γεωγραφικός χώρος που εξετάζεται είναι ο οικονομικός δευτερογενής αιτιατικός. Δεδομένου πως ο ενεργειακός τομέας έχει άμεση διασύνδεση με τις οικονομίες των κρατών και την ανάπτυξη αυτών μέσω της σωστής διαχείρισης των ενεργειακών δυνατοτήτων τους, προκύπτει πως οποιαδήποτε μεταβολή αυτού (του ενεργειακού τομέα) θα οδηγήσει σε ανακατανομή της ισχύος στο υπό ανάλυση γεωπολιτικό Σύμπλοκο. Παρατηρείται επομένως μια απολύτως αιτιώδης σχέση μεταξύ του γεωπολιτικού παράγοντα και του υπό εξέταση γεωγραφικού χώρου (οικονομικός δευτερογενής αιτιατικός), η οποία θα συμβάλλει ώστε να συσταθεί το Γεωπολιτικό Υπόδειγμα. Σχετικά με την αλληλεπίδραση ενέργειας και οικονομίας, αναφέρεται ενδεικτικά πως η αύξηση της εγχώριας παραγωγής και η αξιοποίηση των ενεργειακών αποθεμάτων συμβάλλει στην ικανοποίηση των εγχώριων ενεργειακών αναγκών και ενδεχομένως την αύξηση των εξαγωγών ενεργειακών προϊόντων, ενώ η κατασκευή νέων ενεργειακών υποδομών δημιουργεί ευκαιρίες για νέες θέσεις εργασίας. Τόσο η αύξηση των εξαγωγών, όσο και η αύξηση του παρεχόμενης παροχής υπηρεσιών, από τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, οδηγούν στην αύξηση του ΑΕΠ, γεγονός που υποδηλώνει και την ανάπτυξη της οικονομίας.

4. Ο γεωπολιτικός παράγοντας, οι ενεργειακές οδεύσεις με αφετηρία την Κεντρική Ασία, είναι ο μόνος που λαμβάνεται υπόψη ως προς τη μελέτη της ανακατανομής της ισχύος στην περιοχή και αναλύεται με βάση τον επιλεχθέν γεωπολιτικό δείκτη στον γεωπολιτικό πυλώνα ισχύος της οικονομίας.

5. Τα στοιχεία τα οποία συλλέγονται, είναι αποκλειστικά από ανοικτές πηγές δεδομένων.

3. Συστημική γεωπολιτική ανάλυση

3.1 Επενδύσεις της Κίνας, στο Νέο Δρόμο του Μεταξιού

Το BRI, ή αλλιώς "One Belt, One Road-OBOR ¹²⁹" περιλαμβάνει δύο ξεχωριστές διαδρομές, το "Silk Road Economic Belt-SREB", και το "Maritime Silk Road-MSR" (Εικόνα 15). Δεν αποτελεί απλά αναβίωση του παραδοσιακού Δρόμου του Μεταξιού, αλλά κάτι πιο ουσιαστικό για την οικονομία και την πολιτική της Κίνας. Ενίοτε προωθείται ως εθνικό -ασαφές ίσως- όραμα και ως μέρος της εξωτερικής στρατηγικής της χώρας, εκφράζοντας τις μακρόπνοες φιλοδοξίες της Κίνας, ενώ άλλες φορές, επικοινωνιακά, γίνεται επικέντρωση στην κατασκευή μεγάλων έργων και την πραγματοποίηση επενδύσεων εντός και εκτός της χώρας, προς όφελος του διεθνούς γίγνεσθαι¹³⁰. Από πλευράς κινεζικής κυβέρνησης, ως κύριος σκοπός του έργου, παρουσιάζεται η επίτευξη συνδεσιμότητας μεταξύ των ηπείρων της Ασίας, της Ευρώπης και της Αφρικής, προκειμένου να ενισχυθούν οι εμπορικές ροές και να ενθαρρυνθεί μακροπρόθεσμα η περιφερειακή ανάπτυξη της χώρας, επωφελώντας βέβαια και όλους τους εμπλεκόμενους. Η OBOR αποτελείται από 6 επιμέρους διαδρόμους (Εικόνα 19) ¹³¹ που είναι:

α) η "Νέα Ευρασιατική Χερσαία Γέφυρα" (New Eurasian Land Bridge Economic Corridor)

β) ο οικονομικός διάδρομος Κίνας-Μογγολίας-Ρωσίας (China-Mongolia-Russia Economic Corridor),

γ) ο οικονομικός διάδρομος Κίνας-Κεντρικής Ασίας-Δυτικής Ασίας (China-Central Asia-West Asia Economic Corridor),

δ) ο οικονομικός διάδρομος Κίνας-Ινδοκίνας (China-Indochina Peninsula Economic Corridor),

ε) ο οικονομικός διάδρομος Κίνας - Πακιστάν (China-Pakistan Economic Corridor-CPEC) και

στ) ο διάδρομος Μπαγκλαντές-Κίνα-Ινδία-Μιανμάρ (Bangladesh-China-India-Myanmar Corridor-BCIM).

¹²⁹ Εν συντομία συναντάται και με την ονομασία "Belt and Road - B&R"

¹³⁰ Pricewaterhousecoopers - PWC, Markets Centre, Φεβρουάριος 2016, "China's new silk route: The long and winding road"

¹³¹ LehmanBrown, 2017, "The Belt and Road Initiative"

Αξίζει να σημειωθεί πως πολλά από τα επιμέρους έργα ή ο σχεδιασμός κάποιων, που περιλαμβάνονται σε όλο αυτό το φιλόδοξο εγχείρημα της OBOR, προϋπήρχαν της επίσημης ανακοίνωσης του Κινέζου προέδρου το 2013. Ενδεικτικά αναφέρεται ο CPEC και ο BCIM. Ωστόσο, μέσω της OBOR επιδιώκεται η συγκέντρωση παλιών και νέων έργων, η υλοποίηση των οποίων θα επιφέρει την προαναφερθείσα συνδεσιμότητα των ηπείρων και την ενίσχυση του εμπορίου και των επενδύσεων. Ο στόχος αυτός θα επιτευχθεί κυρίως μέσα από την κατασκευή μεγάλων υποδομών, όπως λιμάνια, οδικά και σιδηροδρομικά δίκτυα, αεροδρόμια, αγωγούς πετρελαίου και αερίου, σταθμούς παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και έργα που αφορούν τους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας και των επικοινωνιών (Εικόνα 18). Για το εν λόγω εγχείρημα, όλης της OBOR, εκτιμάται πως απαιτούνται τουλάχιστον 40 χρόνια, ενώ μόνο για τα πρώτα 10 χρόνια θα χρειαστούν ένα (1) τρις δολάρια ¹³². Συνολικά, το κόστος της επένδυσης αναμένεται να φτάσει τα τρία (3) τρις δολάρια ¹³³.

Όσον αφορά τις επενδύσεις στο εσωτερικό της χώρας, και πάντα στο πλαίσιο υλοποίησης της OBOR, σημειώνεται πως ήδη 16 από τις 27 επαρχίες της κινεζικής επικράτειας περιλαμβάνονται εντός των σχεδίων, ενώ και πολλές άλλες έχουν εκφράσει σχετική επιθυμία, καθώς βλέπουν το εν λόγω project ως ευκαιρία ανάπτυξης τους. Εκτός των συνόρων, οι χώρες που εμπλέκονται -με διάφορους τρόπους- στην OBOR, είναι περίπου 65¹³⁴ (Εικόνα 20), εκπροσωπώντας περισσότερο από το μισό πληθυσμό παγκοσμίως (περίπου το 62%¹³⁵) και περίπου το 30% της παγκόσμιας οικονομίας¹³⁶. Εξάλλου, από πλευράς Κίνας, έχει διαφανεί πως όλες οι χώρες είναι ευπρόσδεκτες, καθώς το εγχείρημα ξεπερνά την πολιτική διάσταση.

Καθώς η Κίνα χρηματοδοτεί τα περισσότερα έργα υποδομής, επιδιώκει, μέσω των επενδύσεων στην OBOR, να εξασφαλίσει ασφαλείς διαδρομές

¹³² Pricewaterhousecoopers - PWC, Markets Centre, Φεβρουάριος 2016, "China's new silk route: The long and winding road"

¹³³ Institute for the Analysis of Global Security - IAGS, Νοέμβριος 2016, "It takes a road. China's one belt one road initiative: an american response to the new silk road"

¹³⁴ Σύμφωνα με τον Κινέζο Πρόεδρο, μέχρι τον Ιανουάριο 2017, περισσότερες από 100 χώρες και διεθνείς οργανισμοί έχουν ανταποκριθεί θετικά στην εν λόγω πρωτοβουλία, ενώ ήδη 40 έχουν υπογράψει σύμφωνα συνεργασίας.

¹³⁵ LehmanBrown, 2017, "The Belt and Road Initiative"

¹³⁶ Pricewaterhousecoopers - PWC, Markets Centre, Φεβρουάριος 2016, "China's new silk route: The long and winding road"

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

ενεργειακού εφοδιασμού και να ανοίξει νέες ευκαιρίες στην αγορά για τα παρεχόμενα αγαθά και υπηρεσίες της. Οι ηγέτες της Κίνας υπολογίζουν ότι οι γραμμές εμπορίου (Εικόνα 16) θα επηρεάσουν 4,4 δισ. ανθρώπους σε περισσότερες από 65 χώρες και ότι οι εμπορικές συναλλαγές θα μπορούσαν να ανέλθουν σε 2,5 τρις δολάρια μέσα σε μια δεκαετία. Ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού έχει τη δυνατότητα να ενισχύσει εδραιωμένες συνεργασίες και να δημιουργήσει νέες με εξαγωγείς ενέργειας στην Κεντρική Ασία, τη Μέση Ανατολή και την Αφρική¹³⁷. Εκτός από τις διμερείς επενδυτικές δεσμεύσεις με συγκεκριμένες χώρες της Κεντρικής Ασίας, η κινεζική κυβέρνηση έχει δημιουργήσει εθνικούς και διεθνείς οργανισμούς που ασχολούνται με επενδύσεις σε υποδομές στην OBOR. Μεταξύ αυτών είναι επένδυση ύψους 62 δισ. δολαρίων σε τρεις κρατικές "policy banks" για τη χρηματοδότηση της επέκτασης της OBOR, μιας επένδυσης ύψους 40 δισ. δολαρίων σε επενδυτικό ταμείο για την OBOR και μιας επένδυσης ύψους 100 δισ. δολαρίων από την ΑΙΠΒ¹³⁸. Τέτοιου είδους κινήσεις, σαφώς εξυπηρετούν οικονομικά και γεωπολιτικά συμφέροντα¹³⁹ (Πίνακας 1) .

Πίνακας 1: Συνοπτική παρουσίαση της αύξησης χρηματικών ροών για την ενίσχυση των επενδύσεων της OBOR

α/α	Ενέργεια	Ύψος σε US \$	Στόχος
1	Μεταφορά ποσού σε 3 κρατικές policy banks (2015).	62 δις	Επέκταση & χρηματοδότηση έργων OBOR.
2	Δημιουργία το 2014 επενδυτικού «ταμείου για το Δρόμο του Μεταξιού».	40 δις	Αρχικό κεφάλαιο για χρηματοδότηση και επέκταση αναγκαίων έργων (λιμάνια, αεροδρόμια, σιδηροδρομικοί σταθμοί), όπως CPEC.
3	Διάθεση κεφαλαίου το 2015 από Ασιατική Τράπεζα Επενδύσεων Υποδομών.	100 δις	Επέκταση & χρηματοδότηση έργων OBOR.

¹³⁷ Combined Transport Magazine, 10-01-2017, "The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia", <https://goo.gl/SW5Cuy>

¹³⁸ The wire, 09-10-2015, "What China's One Belt and One Road Strategy Means for India, Asia and the World", <https://goo.gl/z4AjQj>

¹³⁹ Global Diversified Alternatives, "The new silk road – shifting the economic centre of the world east", <https://goo.gl/GXZR11>

Επισημαίνεται πως η ανάπτυξη των υποδομών είναι το κύριο μέλημα της κινεζικής πρωτοβουλίας, και παρόλο που η OBOR θεωρείται κυρίως συνδεδεμένη με την ανάπτυξη υποδομών στον τομέα των μεταφορών (δρόμοι, σιδηρόδρομοι, λιμάνια, αεροδρόμια), δε θα πρέπει να παραβλέπεται το γεγονός πως αφορά την ανάπτυξη υποδομών και στους τομείς της ενέργειας (αγωγοί, διυλιστήρια), των επικοινωνιών και των ειδικών βιομηχανικών ζωνών¹⁴⁰. Στο πλαίσιο αυτό, η OBOR περιλαμβάνει οικονομικές και χερσαίες μεταφορές που συνδέουν την Κίνα με την Κεντρική Ασία και την Ευρώπη μέσω των έξι προαναφερθέντων οικονομικών διαδρόμων («Ζώνη»), καθώς και ένα δίκτυο θαλάσσιων δρομολογίων που συνδέει την Ασία, τον Ινδικό Ωκεανό, τη Μέση Ανατολή, την Αφρική και την Ευρώπη («Δρόμος»)¹⁴¹.

Παρόλο που σε γενικές γραμμές έχουν ανακοινωθεί οι προθέσεις και τα σχέδια της Κίνας, λεπτομέρειες επί της OBOR δεν έχουν δοθεί, καθώς δεν είναι γνωστά, ούτε η ακριβής γεωγραφική θέση των δρομολογίων και των κόμβων, ούτε τα έργα που περιλαμβάνονται. Επίσης δεν υπάρχει ούτε λίστα με τα έργα, ούτε λίστα με τις εμπλεκόμενες χώρες¹⁴², καθιστώντας μάλιστα δύσκολο για τους επενδυτές να εντοπίσουν αυτά τα έργα¹⁴³. Επιπροσθέτως, αναδύονται συνεχώς νέες δυσκολίες για την υλοποίηση της πρωτοβουλίας, οι οποίες σχετίζονται με την επαναδιαπραγμάτευση, την ακύρωση ή την αναβολή έργων^{144, 145}. Ενδεικτικά αναφέρεται πως το Νοέμβριο 2017 το Νεπάλ ακύρωσε σχέδια κινεζικών εταιρειών για κατασκευή φράγματος 2,5 δισεκατομμυρίων δολαρίων, επικαλούμενο παραβίαση των κανόνων στις συμβάσεις όπου απαιτούνται προσφορές από πολλούς πλειοδότες. Αντίστοιχα η Ευρωπαϊκή Ένωση εξετάζει εάν η Ουγγαρία έχει συνάψει συμβάσεις με κινέζους κατασκευαστές για την κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής υψηλής ταχύτητας στη Σερβία χωρίς την κατάθεση ανταγωνιστικών προσφορών.

¹⁴⁰ Institut Francais des relations internationales - IFRI, 02-2017, "Three years of China's New Silk Roads. From words to (Re)action?", <http://bit.ly/2HMLppw>

¹⁴¹ Herbert Smith Freehills, "Belt and Road: Paving the way to global trade", <http://bit.ly/2HmYh6t>

¹⁴² Institut Francais des relations internationales - IFRI, 02-2017, "Three years of China's New Silk Roads. From words to (Re)action?", <http://bit.ly/2HMLppw>

¹⁴³ Herbert Smith Freehills, 24-01-2018, "China's belt and road initiative: projects pave the way", <http://bit.ly/2FcXTGr>

¹⁴⁴ Voanews, 15-01-2018, "China's Silk Road Plan Facing Problems", <http://bit.ly/2JlxF25>

¹⁴⁵ Financial Express, 11-01-2018, "Obor Troubles: How China's ambitious silk road initiative has hit massive potholes – from Pakistan to Tanzania", <http://bit.ly/2HqM6Se>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Στο Μυανμάρ, τα σχέδια κινεζικής πετρελαϊκής εταιρείας για την κατασκευή διυλιστηρίου αξίας 3 δισ. δολαρίων ακυρώθηκαν το Νοέμβριο λόγω προβλημάτων χρηματοδότησης, ενώ στην Ταϊλάνδη, οι εργασίες για σιδηροδρομικό δίκτυο υψηλών ταχυτήτων ύψους 15 δισεκατομμυρίων δολαρίων καθυστέρησαν το 2016 μετά από καταγγελίες από εταιρείες της Ταϊλάνδης. Τέλος, δυσχέρειες καταγράφονται, ακόμη και με το Πακιστάν, που αποτελεί έναν από τους πιο φιλικούς γείτονες της Κίνας, καθώς φαίνεται πως δεν έχουν συμφωνήσει σε βασικά έργα, όπως την κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου ύψους 10 δισεκατομμυρίων δολαρίων στο Καρατσι και τη δημιουργία αεροδρομίου αξίας 260 εκατομμυρίων δολαρίων στο Gwadar^{146,147}.

Στις επόμενες δύο υποενότητες, αναλύονται και αξιολογούνται οι επενδύσεις που αφορούν την απόκτηση τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών στον άξονα Σανγκάη-Κεντρική Ασία και τον άξονα Μέση Ανατολή-Ευρώπη. Όπως αναφέρθηκε παραπάνω, δεν υπάρχει ακριβής λίστα με τα έργα που περιλαμβάνονται στην πρωτοβουλία. Ενδεχομένως, για το μόνο διάδρομο που δίνονται περισσότερα στοιχεία σχετικά με το σχεδιασμό του σε επίπεδο έργων, είναι ο CPEC, καθώς θεωρείται από την Κίνα ως ένα εμβληματικό σχέδιο της ζώνης, το οποίο υποστηρίζεται και από την αμοιβαία πολιτική εμπιστοσύνη μεταξύ της Κίνας και του Πακιστάν¹⁴⁸.

¹⁴⁶ Voanews, 15-01-2018, "China's Silk Road Plan Facing Problems", <http://bit.ly/2JlxF25>

¹⁴⁷ Chicago Tribune, 11-01-2018, "China's modern Silk Road hits political, financial hurdles", <https://trib.in/2qUIVwK>

¹⁴⁸ Stockholm International Peace Research Institute - SIPRI, Friedrich Erbert Stiftung, "The Silk Road Economic Belt", 2017, <http://bit.ly/2HVwt6a>

3.2 Απόκτηση τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών στον άξονα Σανγκάη – Κεντρική Ασία

Η Κίνα στοχεύει να μεγιστοποιήσει την ισχύ της, εκκινώντας από δύο άξονες: την οικονομία και τη διασυνοριακή ασφάλεια. Ως εκ τούτου, πρωταρχικό μέλημα της Κίνας είναι η κατασκευή υποδομών και η εδραίωση αξόνων μεταφορών που θα ξεκινάνε από την ίδια (Σανγκάη) και θα φτάνουν, σε πρώτη φάση, στις συνορεύουσες χώρες. Κατ' αυτό τον τρόπο, ο SCO, ως ένας θεσμοθετημένος διάυλος επικοινωνίας και συνεργασίας με τους βασικότερους δρώντες της κεντρικής Ασίας, αποδεικνύεται εξαιρετικά χρήσιμος για την Κίνα, δημιουργώντας ευκαιρίες για αμοιβαία επωφελείς οικονομικές συμφωνίες, και προωθώντας τη διασυνοριακή ασφάλεια και την κοινή -από τα μέλη του- αντιμετώπιση προκλήσεων. Η Κίνα, κατέχοντας μάλιστα ηγετικό ρόλο στον SCO, και μέσω της εξωτερικής πολιτικής της, έχει τη δυνατότητα, σε συνεργασία με τα υπόλοιπα κράτη-μέλη, να αναβαθμίσει το καθεστώς ασφάλειας στην κεντρική και νοτιοανατολική Ασία και, την ίδια στιγμή, να δημιουργήσει ευνοϊκότερες συνθήκες για την συνέχιση της οικονομικής της ανάπτυξης ¹⁴⁹.

Κατ' αντιστοιχία με τον SCO, στο επίκεντρο του οποίου βρίσκονται οι χώρες της Κεντρικής Ασίας, στην OBOR η Κεντρική Ασία αποτελεί επίσης περιοχή ζωτικής σημασίας καθώς καλύπτει σχεδόν τη μισή έκταση αυτής (Εικόνα 21). Η OBOR, προκειμένου να συνδεθεί με την Ευρώπη, διέρχεται από την Κεντρική Ασία, και η σημαντικότερη πτυχή αυτής της διαδρομής είναι αναμφίβολα η δημιουργία σιδηροδρομικών συνδέσεων. Μέχρι τώρα η απόδοση αυτών των σιδηροδρόμων ήταν σταθερή αλλά σχετικά απροσδόκητη. Ωστόσο, αυτή η κατάσταση πρόκειται να αλλάξει, καθώς η Κίνα δίνει μεγαλύτερη έμφαση στη συνδεσιμότητα σε ολόκληρη την ευρασιατική ξηρά. Οι χώρες της Κεντρικής Ασίας, που έχουν ιστορικούς δεσμούς με τη Ρωσία, κατανοούν τη σημασία της διατήρησης μιας καλής σχέσης συνεργασίας με το βόρειο γείτονά τους. Ως εκ τούτου, η εξεύρεση συνεργειών μεταξύ της SCO και της Ρωσικής Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης (Eurasian

¹⁴⁹ Powerpolitics, 25-01-2018, «Η χρησιμότητα της του Οργανισμού Συνεργασίας της Σανγκάης για την Κίνα», <https://goo.gl/RB44w9>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδούσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Economic Union-EEU), στην οποία έχει κεντρικό ρόλο η Ρωσία, είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχία της OBOR σε ό,τι αφορά όλα τα εμπλεκόμενα μέρη ¹⁵⁰.

Από τις χώρες της Κεντρικής Ασίας, εκείνη που φαίνεται να διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ανάπτυξη της OBOR είναι το Καζακστάν. Ως 9η μεγαλύτερη χώρα στον κόσμο, το Καζακστάν βρίσκεται μεταξύ της Κίνας, της Ρωσίας και της Κασπίας Θάλασσας και γι' αυτό έχει μια σημαντική γεωστρατηγική θέση. Ιστορικά, εδώ και πολύ καιρό χρησιμεύει ως σταθμός κατά μήκος του δρόμου του Μεταξιού, που συνδέει την Ασία και την Ευρώπη. Ο πρόεδρος του Καζακστάν, Nazarbayev, είχε δηλώσει ότι οι επενδύσεις και η διαφοροποίηση σε άλλες βιομηχανίες ήταν απαραίτητη απόφαση, όταν η παγκόσμια οικονομική κρίση έπληξε τη χώρα και οι τιμές του πετρελαίου καθώς και οι εξαγωγές μειώθηκαν ¹⁵¹.

Στην πόλη Khorgos, η οποία βρίσκεται στα σύνορα Καζακστάν και Κίνας (Εικόνα 24) έχει αναπτυχθεί το μεγαλύτερο «λιμάνι» μεταφόρτωσης ξηρού φορτίου, όπου περίπου 65 τρένα περνούν κάθε μήνα¹⁵² (Εικόνα 22). Στο σημείο αυτό μεταφορτώνονται τα κοντέινερ από τις κινεζικές σιδηροδρομικές ράγες, ευρωπαϊκών προδιαγραφών πλάτους 1,435 μ., στις σιδηροδρομικές γραμμές ρωσικών προδιαγραφών πλάτους 1,524 μ. Αντίστοιχη μεταφόρτωση πρέπει να γίνει στα σύνορα Μπελαρούς-Πολωνίας και πάλι στις στενές ευρωπαϊκών προδιαγραφών σιδηροδρομικές γραμμές¹⁵³. Σε σύγκριση με τις θαλάσσιες μεταφορές, η διαδικασία εμπορευμάτων μειώνεται σημαντικά, γεγονός που αυξάνει το ρυθμό απόδοσης, μειώνει τη χρηματοδότηση των αποθεμάτων και συνεπώς απελευθερώνει κεφάλαιο για τους εμπόρους. Ως αποτέλεσμα, το συνολικό κόστος των δραστηριοτήτων επηρεάζεται θετικά, γι' αυτό και εταιρείες έχουν στραφεί στη μεταφορά των προϊόντων τους μέσω σιδηροδρομικής γραμμής. Το Khorgos δεν είναι μόνο ένας κόμβος ανταλλαγής εμπορευματοκιβωτίων, αλλά θα αποτελέσει το μεγαλύτερο σημείο εφοδιασμού σε ολόκληρη την περιοχή της Κεντρικής Ασίας με προοπτική επέκτασης του στο μέλλον. Επιπροσθέτως αποτελεί σημείο συνάντησης των αγωγών

¹⁵⁰ Chinadaily, 12-06-2017, "Cooperation between China and Europe runs through Kazakhstan", <https://goo.gl/nAW41W>

¹⁵¹ Combined Transport Magazine, 10-01-2017, "The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia", <https://goo.gl/SW5Cuy>

¹⁵² South China Morning Post, "Khorgos: The biggest dry port in the world", <https://goo.gl/z3zqTo>

¹⁵³ ΤοΒήμα, 17-10-2017, «Η αναβίωση του Δρόμου του Μεταξιού», <https://goo.gl/wYZrA5>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδούσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

της Κεντρικής Ασίας – Κίνας, καθώς και Ανατολής-Δύσης ¹⁵⁴ (Εικόνα 25). Ως εκ τούτου, συμπεραίνεται πως αποτελεί ένα από τα πιο στρατηγικά σημεία στον άξονα Σαγκάης-Κεντρικής Ασίας¹⁵⁵ και αξιολογείται ως μέγιστης σπουδαιότητας (10) επένδυση.

Μέσω του Khorgos θα διέρχεται και η σιδηροδρομική γραμμή Κίνας-Ιράν, η οποία θα ξεκινά από τη Βορειοδυτική Κίνα, θα περνά από το Khorgos, από το Almaty του Καζακστάν, από Taskent, Samarkand, Bukhara του Ουζμπεκιστάν, από Tutkmenabat, Bayramaly του Τουρκμενιστάν και θα φθάνει στο Mashhad, στη Sharud και στην Τεχεράνη του Ιράν¹⁵⁶. Αναμένεται να διανύει 10.400 χιλιόμετρα σε 14 μέρες¹⁵⁷ και στην ουσία το Ιράν αποτελεί σημαντικό σταθμό πρόσβασης στη Μέση Ανατολή. Δεδομένου ότι το Ιράν έχει απομονωθεί λόγω των κυρώσεων που επέβαλε η Δύση για το πυρηνικό του πρόγραμμα, θεωρείται πως έχει ανάγκη την ανάπτυξη σχέσεων με μια ισχυρή χώρα όπως η Κίνα, και αντίστοιχα το Ιράν είναι πλέον κρίσιμο για την ικανότητα της Κίνας να πραγματοποιήσει τις μεγαλοπρεπείς φιλοδοξίες της, καθώς άλλες διαδρομές προς τις δυτικές αγορές είναι μακρύτερες και οδηγούν μέσω της Ρωσίας, που αποτελεί ανταγωνιστή της Κίνας¹⁵⁸. Μέχρι στιγμής, τα περισσότερα από τα κινέζικα προϊόντα που περνούν από τον κόμβο Khorgos, δεν προορίζονται για την Ευρώπη, αλλά παραμένουν στην Κεντρική Ασία, κινούνται με τρένο και φορτηγό για αγορές στο Ουζμπεκιστάν, αλλά και σε κοντινές χώρες, όπως το Ιράν ¹⁵⁹. Η εν λόγω σιδηροδρομική γραμμή επίσης αξιολογείται ως μέγιστης σημασίας (10), τόσο λόγω των ανωτέρω αναφερθέντων, όσο και εξαιτίας του γεγονότος πως δε θα μεταφέρονται μέσω αυτής μόνο αγαθά, αλλά και προϊόντα ενέργειας, καθώς οι δύο χώρες (Κίνα και Ιράν) έχουν θέσει μακροπρόθεσμο διμερή εμπορικό στόχο ύψους 600 δισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως¹⁶⁰, ποσό βέβαια που αφορά διάφορους τομείς, όπως ενέργειας, κατασκευών και τροφίμων. Επί του

¹⁵⁴ Stratfor, 11-06-2012, "Development and Security on the China – Kazakhstan Border", <http://bit.ly/2JJoosk>

¹⁵⁵ Combined Transport Magazine, 10-01-2017, "The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia", <https://goo.gl/SW5Cuy>

¹⁵⁶ South China Morning Post, "The railway to Iran", <https://goo.gl/3VUvDL>

¹⁵⁷ ΤοΒήμα, 17-10-2017, «Η αναβίωση του Δρόμου του Μεταξιού», <https://goo.gl/wYZrA5>

¹⁵⁸ New York Times, 25-07-2017, "For China's Global Ambitions, 'Iran Is at the Center of Everything", <https://goo.gl/oyWuYS>

¹⁵⁹ New York Times, 01-01-2018, "China's Ambitious New 'Port': Landlocked Kazakhstan", <https://nyti.ms/2GvtqEc>

¹⁶⁰ Financial Tribune – First Iranian English Economic Daily, 14-06-2017, "Iran, China Team Up on New Silk Road Project", <http://bit.ly/2GxWkDV>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

παρόντος, ο σιδηροδρομικός διάδρομος χρησιμοποιείται μόνο για τη μεταφορά αγαθών μεταξύ του Ιράν και της Κίνας, αλλά σκοπός είναι να αποτελέσει διαδρομή διαμετακόμισης (transit route), εμπλέκοντας χώρες από τις οποίες διέρχεται ή πέραν αυτής (Τατζικιστάν, Αζερμπαϊτζάν, Γερμανία, Πολωνία, Τουρκία, Ουκρανία)¹⁶¹ (Πίνακας 2). Συναφώς, αναφέρεται πως η κινεζική εταιρεία China Civil Engineering Corp ανακοίνωσε τον Ιανουάριο 2018 ότι υπέγραψε συμβόλαιο αξίας 543,6 εκατ. δολάρια με την Εταιρεία Κατασκευής & Ανάπτυξης Υποδομών και Μεταφορών του Ιράν, με σκοπό την ανάπτυξη σιδηροδρομικής γραμμής μήκους 263 χλμ., χωρίς ωστόσο να διευκρινίζεται η θέση του ιρανικού σιδηροδρομικού έργου. Η εν λόγω συμφωνία αποτελεί μέρος της OBOR και περιλαμβάνεται στο σχέδιο της Κίνας για κατασκευή υποδομών στον τομέα των μεταφορών, ύψους 124 δισ. δολαρίων¹⁶².

Επιπροσθέτως αναφέρεται πως υπάρχει ήδη συνεργασία για την κατασκευή και λειτουργία 4 αγωγών φυσικού αερίου μεταξύ Κεντρικής Ασίας (Τουρκμενιστάν, Ουζμπεκιστάν, Καζακστάν, Κιργιστάν και Τατζικιστάν) και Κίνας (China – Central Asia Gas Pipeline), οι οποίοι αποτελούν και τον πιο σημαντικό τρόπο εισαγωγής ενέργειας στην Κίνα ¹⁶³. Ο πρώτος αγωγός αποπερατώθηκε το 2009, ο δεύτερος το 2010, ο τρίτος το 2014 (Εικόνα 23) ¹⁶⁴, ενώ καταλήγουν και οι τρεις στον τερματικό σταθμό Khorgos. Η κατασκευή του τέταρτου αγωγού βρίσκεται σε εξέλιξη και θα συνδέει το Beyneu της Ανατολικής Κασπίας Θάλασσας, με το Shymkent του Καζακστάν και από εκεί, μέσω Τατζικιστάν και Κιργιστάν, στο Turpan της Κίνας μεταφέροντας 15 δισ. κυβικά μέτρα αέριο, το οποίο προστίθεται στα 55 δισ. που μεταφέρουν οι τρεις πρώτοι αγωγοί ¹⁶⁵. Οι σχετικές επενδύσεις ήταν ύψους 30 δισ. δολαρίων με το Καζακστάν, 15 δισ. δολάρια με το Ουζμπεκιστάν και 3 δισ. δολάρια με το Κιργιζιστάν¹⁶⁶.

¹⁶¹ Financial Tribune - First Iranian English Economic Daily, 09-01-2018, "Three Freight Trains due in Tehran from China this week", <http://bit.ly/2H7qwTa>

¹⁶² Financial Tribune, 04-01-2018, "Chinese Company Signs Rail Deal with Iran", <http://bit.ly/2HXVu0C>

¹⁶³ Energy Charter Secretariat Knowledge Centre, "Towards a cooperative framework for a China – Central Asia energy transit community", 2016, <http://bit.ly/2q6Pxqg>

¹⁶⁴ South China Morning Post, "The Central Asian gas pipeline", <https://goo.gl/gw8MzY>

¹⁶⁵ ΤοΒήμα, 17-10-2017, «Η αναβίωση του Δρόμου του Μεταξιού», <https://goo.gl/wYZrA5>

¹⁶⁶ Combined Transport Magazine, 10-01-2017, "The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia", <https://goo.gl/SW5Cuy>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδούσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Πίνακας 2: Στρατηγικά τερματικά σημεία και άξονες μεταφοράς στον άξονα Σανγκάη – Κεντρική Ασία

α/α	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Γεωγραφική τοποθεσία	Κόστος έργου - επένδυσης (σε US \$)	Σπουδαιότητα
1	Λιμάνι μεταφόρτωσης ξηρού φορτίου Khorgos	Σύνορα Καζακστάν Κίνας	600 εκ. ^{167, 168}	10
2	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας - Ιράν ¹⁶⁹	Θα διέρχεται από το Khorgos, από το Almaty του Καζακστάν, από Taskent, Samarkand, Bukhara του Ουζμπεκιστάν, από Tutkmenabat, Bayramaly του Τουρκμενιστάν και θα φθάνει στο Mashhad, στη Sharud και στην Τεχεράνη του Ιράν	2,7 δισ. ^{170, 171}	10

Γενικότερα, η περιοχή της Κεντρικής Ασίας, παρόλο που διακρίνεται από ποικίλους παράγοντες αστάθειας (πολιτική αβεβαιότητα, τρομοκρατία, εθνοτικές συγκρούσεις) (Εικόνα 27) κατέχει ιδιαίτερα σημαντική θέση στις διαδρομές της OBOR και στο συνολικό εγχείρημα. Τόσο ο οικονομικός διάδρομος Κίνας-Κεντρικής Ασίας-Δυτικής Ασίας, όσο και η Ευρασιατική Χερσαία Γέφυρα και ο σιδηρόδρομος Khorgos-Aktau, διέρχονται από το Καζακστάν, το οποίο έχει ήδη λάβει μέχρι σήμερα 27 δισεκατομμύρια δολάρια από την Κίνα για επενδύσεις¹⁷².

¹⁶⁷ Financial Times, 04-05-2017, "China encircles the world with One Belt, One Road strategy", <https://on.ft.com/2K7bKgo>

¹⁶⁸ Center for Strategic and International Studies - CSIS, Reconnecting Asia, <http://bit.ly/2FamPcO>

¹⁶⁹ Financial Tribune, 04-01-2018, "Chinese company signs rail deal with Iran", <http://bit.ly/2HXVu0C>

¹⁷⁰ Financial Tribune, 17-12-2017, "\$1.7b Chinese LOC for Iranian Rail Project", <http://bit.ly/2FTPseC>

¹⁷¹ GCR - Global Construction Review, 14-12-2015, "Iran's railway revolution", <http://bit.ly/2IkasRb>

¹⁷² Stockholm International Peace Research Institute - SIPRI, Friedrich Erbert Stiftung, "The Silk Road Economic Belt", 2017, <http://bit.ly/2HVwt6a>

3.3 Απόκτηση τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών στον άξονα Μέση Ανατολή – Ευρώπη του OBOR

Ενώ η Μέση Ανατολή φαινόταν να αποτελεί τελικό χερσαίο σημείο για τον Δρόμο του Μεταξιού, ίσως τελικά να ήταν και να παραμένει η πιο σημαντική ζώνη μεταφόρτωσης, από όπου εκτείνονται νέες διαδρομές με ποικίλους προορισμούς¹⁷³. Η OBOR αποτελείται από ένα δίκτυο λιμένων και άλλων παράκτιων υποδομών από την ανατολική ακτή της Κίνας που εκτείνεται σε ολόκληρη τη Νοτιοανατολική Ασία, τη Νότια Ασία, τον Κόλπο, την Ανατολική Αφρική και τη Μεσόγειο, σχηματίζοντας βρόγχους (στον Πειραιά, τη Βενετία, το Ρότερνταμ και τη Μομπάσα-Κένυα) και περιλαμβάνοντας επιμέρους δίκτυα που επεκτείνουν την εμβέλεια των αναδυόμενων δικτύων μεταφοράς αλλά και συνδέουν το χερσαίο τμήμα με το θαλάσσιο σε στρατηγικά σημεία.¹⁷⁴

Ένα από αυτά τα στρατηγικά σημεία είναι το λιμάνι του Πακιστάν, Gwadar, το οποίο μέσω του οικονομικού διαδρόμου Κίνας-Πακιστάν (CPEC), μήκους 3.000 χιλιομέτρων, συνδέεται με την πόλη Kashgar της Βορειοδυτικής Κίνας. Ο CPEC συνδέει το Kashgar και το Gwadar μέσω της κατασκευής αυτοκινητοδρόμων, σιδηροδρόμων, οπτικών ινών και αγωγών μεταφοράς πετρελαίου (Εικόνα 26). Το εν λόγω λιμάνι βρίσκεται κοντά στον Περσικό Κόλπο και κοντά στο Στενό του Ορμούζ, το οποίο κατέχει τα δύο τρίτα των παγκόσμιων αποθεμάτων πετρελαίου και από όπου υπολογίζονται καθημερινά 17 δισεκατομμύρια βαρέλια αργού πετρελαίου¹⁷⁵. Η China Overseas Port Holding Company (COPHC) θα διεκπεραιώνει εδώ και 40 χρόνια όλα τα αναπτυξιακά έργα στο λιμάνι του Gwadar, γεγονός το οποίος συνεπάγεται πως η Κίνα ουσιαστικά έχει αναλάβει τη διαχείριση του εν λόγω λιμένα. Η εκτίμηση κόστους του έργου είναι 54 δισ. δολάρια. Η Κίνα προτίθεται να εισάγει πετρέλαιο από τη Μέση Ανατολή και την Αφρική μέσω αυτής της διαδρομής και αντίστοιχα να εξάγει τα προϊόντα της σε αυτούς τους προορισμούς. Παρείχε δύο ναυτικά περιπολικά σκάφη στο ναυτικό του Πακιστάν για κοινή ασφάλεια κατά μήκος της θαλάσσιας διαδρομής της CPEC, ενώ το Πακιστάν δημιούργησε ένα νέο

¹⁷³ Asia Society, "Geographical setting of the silk roads", <https://goo.gl/Eh2ig8>

¹⁷⁴ The wire, 09-10-2015, "What China's One Belt and One Road Strategy Means for India, Asia and the World", <https://goo.gl/z4AjQj>

¹⁷⁵ The Nation, 13-06-2016, "China to build mega oil pipeline from Gwadar to Kashgar", <http://bit.ly/2EilIHP>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

τμήμα στρατού για να παρέχει ασφάλεια στη διαδρομή CPEC¹⁷⁶. Σημειώνεται, πως η Κίνα παράλληλα με τις απαιτήσεις που έχει η OBOR για να υλοποιηθεί, καλείται να αντιμετωπίσει και αναδυόμενους ανταγωνισμούς¹⁷⁷, όπως τις προθέσεις της Ινδίας -σε συνεργασία με Ρωσία και Ιράν- για τη δημιουργία του διεθνούς διαδρόμου μεταφορών Βορρά-Νότου (INSTC), στο πλαίσιο του οποίου θα υπάρξει διασύνδεση του ιρανικού λιμανιού Chabahar με την Κεντρική Ασία και τη Ρωσία. Το Chabahar απέχει μόλις 72 χλμ. από το Gwadar¹⁷⁸.

Σημειώνεται πως το Gwadar θα παρέχει μια εναλλακτική διαδρομή αποστολής στο Στενό της Malacca, το οποίο συχνά περιπολείται από τις ΗΠΑ, ενώ η θαλάσσια διαδρομή από τη Μέση Ανατολή προς την Κίνα, μέσω του στενού, έχει μήκος περίπου 12.000 χιλιόμετρα¹⁷⁹. Αντίστοιχο ενδιαφέρον για την Ινδία είναι το τμήμα που συγκροτείται από τον διάδρομο BCIM, ο οποίος προτείνει να συνδεθεί το Yunnan στη νότια Κίνα με το Μυανμάρ, το Μπαγκλαντές και την ανατολική Ινδία.¹⁸⁰ Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, καθώς και το γεγονός πως, μέχρι στιγμής, η Κίνα εισάγει περίπου 6 εκατομμύρια βαρέλια πετρελαίου ημερησίως από διάφορες χώρες του κόσμου μέσω θαλάσσιας διαδρομής και ο αγωγός Gwadar-Kashgar αναμένεται να πάρει περίπου το 17% του μεριδίου της συνολικής κινεζικής εισαγωγής, προκύπτει στην παρούσα έρευνα η αξιολόγηση της σπουδαιότητας, τόσο του Λιμανιού Gwadar, όσο και συνολικά του οικονομικού διαδρόμου CPEC, με την ύψιστη βαθμολογία, δηλαδή 10. Μέσω του Gwadar θα μειωθεί η θαλάσσια απόσταση στα 2.500 χιλιόμετρα και η χερσαία απόσταση για το Kashgar σε 2.800 χιλιόμετρα, επειδή το Kashgar απέχει 4.500 χιλιόμετρα από το βασικό κινεζικό λιμάνι της Σαγκάης (Εικόνα 30). Τα έργα που σχετίζονται με το CPEC όχι μόνο θα εξοικονομήσουν χρόνο στην Κίνα αλλά και εκατομμύρια δολάρια. Οι Κινέζοι θα δημιουργήσουν ένα τεράστιο βιομηχανικό πάρκο στο Gwadar, το οποίο θα

¹⁷⁶ Vivekananda International Foundation, 19-05-2017, "South Asia in global economy and the OBOR", <https://goo.gl/HdA2n7>

¹⁷⁷ World Economic Forum, 26-11-2017, "China's \$900 billion New Silk Road. What you need to know", <http://bit.ly/2qUEYq4>

¹⁷⁸ The Baloch House, 01-06-2017, "PM Modi in Russia: How fastracking North-South corridor will help India counter Chinese OBOR", <https://goo.gl/NX3952>

¹⁷⁹ South China Morning Post, "China's super link to Gwadar port", <https://goo.gl/DET8uv>

¹⁸⁰ The wire, 09-10-2015, "What China's One Belt and One Road Strategy Means for India, Asia and the World", <https://goo.gl/z4AjQj>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

φιλοξενήσει μια πόλη πετρελαίου και μια ζώνη διύλισης πετρελαίου, γεγονός που θα συμβάλλει στην κάλυψη των ενεργειακών αναγκών της Κίνας.¹⁸¹

Η Κίνα ωστόσο επεκτείνει την εμβέλειά της, ακόμα πιο δυτικά, προς την Ανατολική Μεσόγειο με στόχο τη δημιουργία μιας νέας εμπορικής σύνδεσης μεταξύ της Ασίας και της Κεντρικής Ευρώπης μέσω του Ισραήλ, της Κύπρου, της Ελλάδας και των Βαλκανίων. Τον Απρίλιο του 2016, η Κίνα (Cosco Holding Co.) αγόρασε ποσοστό συμμετοχής 67% στο λιμάνι του Πειραιά, ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της νότιας Ευρώπης, ενώ μέσα στα κινεζικά σχέδια είναι τα ισραηλινά λιμάνια PMEC στο Ashdod και το μικρότερο SIPG στη Χάιφα, καθώς και το λιμάνι της Τρίπολης στο Λίβανο¹⁸². Η σπουδαιότητα των λιμανιών, η οποία αιτιολογείται ακολούθως, στο Ισραήλ και την Ελλάδα αξιολογείται ως η μέγιστη δυνατή (10), ενώ στο Λίβανο, λόγω μικρότερου μεγέθους και άρα μικρότερων δυνατοτήτων με 9.

Η Κίνα εκμεταλλεύτηκε την ελληνική οικονομική κρίση για να εγκατασταθεί στο στρατηγικό λιμάνι του Πειραιά και τον Αύγουστο του 2016, η Κινεζική εταιρεία China Ocean Shipping Company (COSCO) απέκτησε την πλειοψηφία των μετοχών στον Οργανισμό Λιμένος Πειραιώς (ΟΛΠ), προσφέροντας περισσότερα από 280 εκατομμύρια ευρώ (Εικόνα 31), ενώ δεσμεύτηκε για την επένδυση 700 περίπου εκατομμυρίων ευρώ μέσα στην επόμενη δεκαετία. Η COSCO έχει παραχωρήσει 35 χρόνια για να επεκτείνει το λιμάνι προσθέτοντας δύο σύγχρονα τερματικά εμπορευματοκιβωτίων. Ο Πειραιάς θα χρησιμεύσει ως κεντρικός κόμβος logistics για το κινεζικό εμπόριο με την Ευρώπη, ενώ η Κίνα σχεδιάζει ένα Land-Sea Express που θα συνδέει τον Πειραιά με σημεία στην ευρωπαϊκή ηπειρωτική χώρα. Συναφώς, προβλέπεται σχέδιο 2,5 δισ. δολαρίων για την κατασκευή σιδηροδρομικής ζεύξης υψηλής ταχύτητας από τον Πειραιά προς τη Δυτική Ευρώπη, το οποίο δεδομένου πως αποτελεί «συνέχεια» των εμπορικών κινήσεων που θα λαμβάνουν χώρα στο λιμάνι του Πειραιά, αξιολογείται με βαθμό σπουδαιότητας 9.

Επισημαίνεται πως η Ελλάδα, εξαιτίας της γεωγραφικής της θέσης, αποτελεί την «πύλη εισόδου στην Ευρώπη», όπως χαρακτηριστικά σημείωσε το 2014 ο Κινέζος Πρωθυπουργός, Li Keqiang, καταδεικνύοντας έτσι τη στρατηγική σημασία

¹⁸¹ The Nation, 13-06-2016, “China to build mega oil pipeline from Gwadar to Kashgar”, <http://bit.ly/2EilHP>

¹⁸² Η σημερινή της Κυριακής, 05-11-2017, «Η Κύπρος στο Δρόμο του Μεταξιού», <https://goo.gl/BqvYQp>

της στην υλοποίηση της OBOR. Η επιλογή αυτή, κατά την οποία η χώρα μας εμφανίζεται ως κομβικός σταθμός δεν είναι διόλου τυχαία, καθώς φαίνεται να σηματοδοτεί το οικονομικό σχέδιο του Πεκίνου για τις επόμενες δεκαετίες, το οποίο εδράζεται ουσιαστικά στην ενίσχυση της πρόσβασης αυτού σε νέες αγορές και επενδυτικά projects υψηλής τεχνολογίας και στρατηγικής σημασίας ¹⁸³. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η Κίνα επιχειρεί την απόκτηση στρατηγικών μεριδίων σε επιχειρήσεις υψηλής τεχνολογίας, έρευνας και ανάπτυξης σε χώρες της Δυτικής Ευρώπης, καθώς και επενδύσεις σε υποδομές και εμπορικούς κόμβους στη Νότια Ευρώπη. Το σύνολο αυτών των ενεργειών συμβάλλει αποφασιστικά στην υλοποίηση του μακροπρόθεσμου στόχου της που δεν είναι άλλος από την ενίσχυση της διεξόδου και την αύξηση της επιρροής της στις Ευρωπαϊκές χώρες ¹⁸⁴, γεγονός το οποίο επιτυγχάνεται κατ' αρχάς μέσω της αύξησης των εξαγωγών της προς τις χώρες της Νοτιοανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης.

Συναφώς με τα ανωτέρω, η επένδυση στο λιμάνι του Πειραιά στοχεύει στην προώθηση των κινεζικών εμπορευμάτων στη Νοτιοανατολική και Κεντρική Ευρώπη, μέσω της σύνδεσης του λιμένα του Πειραιά με έξι ή οχτώ χώρες της Ανατολικής Ευρώπης ¹⁸⁵ (σύμφωνα με το κινεζικό project, από τον Πειραιά οι μεταφορές θα πραγματοποιούνται τόσο μέσω οδικών, όσο και σιδηροδρομικών διαύλων, προς τα Βαλκάνια, την κεντρική και ανατολική Ευρώπη, ιδιαίτερα έπειτα από τις προβλεπόμενες συνδέσεις Ελλάδα-ΠΓΔΜ-Σερβίας-Ουγγαρίας), παρέχοντας επίσης στην Κίνα δυνατότητες εμπορικών διανομών με μεταφορική διάρκεια 10 ημέρες μικρότερη από εκείνη που της προσφέρουν τα βορειοευρωπαϊκά λιμάνια¹⁸⁶. Παράλληλα, αποτιμάται ως ο βασικός κινητήριος μοχλός των σινο – ελληνικών σχέσεων ¹⁸⁷, καθιστώντας συγχρόνως την Ελλάδα ως τη χώρα που φιλοξενεί ένα από τα λίγα έργα μεγάλης κλίμακας στην Ευρώπη που έχουν σαφώς

¹⁸³ Stratfor Assessments, "For China, All Roads (and Belts) lead to Europe", <https://goo.gl/zJ2btG>

¹⁸⁴ European Parliament Think Tank, 07-07-2016, "One Belt One Road (OBOR) China's regional integration initiative", <https://goo.gl/Kw9pba>

¹⁸⁵ Picciau, Simona, *The "One Belt One Road" strategy between opportunities & fears: a new stage in EU-China relations*. In: IndraStra Global, 2016

¹⁸⁶ George N. Tzogopoulos, *Greece, Israel, and China's "Belt and Road" Initiative*, the Begin-Sadat center for strategic studies Bar-Ilan University Mideast Security and Policy Studies No. 139, 2017

¹⁸⁷ Frans-Paul van der Putten, John Seaman, Mikko Huotari, Alice Ekman, Miguel Otero-Iglesias, *Europe and China's New Silk Roads*, ETNC Report December 2016, <https://goo.gl/o3ZRnL>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

αναγνωρισθεί στο πλαίσιο της OBOR, ενώ τέλος, σε μέσο και μακροπρόθεσμο επίπεδο φαίνεται να εξυπηρετεί σε σημαντικό βαθμό την προαναφερθείσα στόχευση του Πεκίνου.

Αναφορικά με τα λιμάνια σε Ισραήλ και Λίβανο, σημειώνεται πως το Πεκίνο θεωρεί τη Μέση Ανατολή περιοχή ζωτικής σημασίας για τη συνολική ενεργειακή της ασφάλεια, και επιδιώκει να εξυπηρετεί τα συμφέροντα του πραγματοποιώντας συνεργασίες με χώρες όπου το περιβάλλον ασφαλείας είναι σταθερό και άρα ευνοϊκό για την ανάπτυξη επενδύσεων. Η Μέση Ανατολή είναι η μεγαλύτερη πηγή εισαγωγών πετρελαίου με το Ιράκ, το Ιράν, το Κουβέιτ, τη Σαουδική Αραβία και το Ιράν να κατέχουν κυρίαρχο ρόλο στη σύναψη διμερών συμφωνιών με άλλες χώρες εκτός Μέσης Ανατολής (Κίνα). Αν και το Πεκίνο έχει διαφοροποιήσει τις εισαγωγές του με τη σύμπραξη συνεργασιών με χώρες όπως η Αγκόλα, η Ρωσία και η Βενεζουέλα, εξαρτάται ακόμα σε μεγάλο βαθμό από τις περιοχές της Μέσης Ανατολής. Μέσω της OBOR, η Κίνα επιδιώκει την ομαλή μεταφορά των ενεργειακών κοιτασμάτων, μέσω χωρών που δεν πλήττονται έντονα από εσωτερικές συγκρούσεις και απειλές, και μία από τις λίγες αυτές χώρες είναι το Ισραήλ.¹⁸⁸

Επιπροσθέτως, εκτιμάται πως το ενδιαφέρον της Κίνας για τα αποθέματα φυσικού αερίου στην Ανατολική Μεσόγειο, παραμένει επί του παρόντος σε θεωρητικό επίπεδο, αλλά θα μπορούσε να γίνει πιο «απτό» στο μέλλον. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι επενδύσεις στην ενέργεια αποτελούν σημαντικό μέρος της αναβίωσης της OBOR, η Κίνα αναζητά σταδιακά νέες ευκαιρίες και στην Ανατολική Μεσόγειο. Τόσο, η Ελλάδα και η Κύπρος, όσο και το Ισραήλ θα μπορούσαν να δουν την Κίνα να επιθυμεί περαιτέρω εμπλοκή μακροπρόθεσμα, και άρα γι αυτό η Κίνα να επιθυμεί την παρουσία της στην περιοχή μέσω επενδύσεων στα αναφερθέντα λιμάνια.¹⁸⁹

Όσον αφορά την Κύπρο και τον υπό διαμόρφωση Ελληνοκυπριακό χώρο στην αν. Μεσόγειο, ιδιαίτερα μέσω των ΑΟΖ των δύο χωρών, υπάρχουν σαφείς ενδείξεις ότι τμήμα του χερσαίου «Δρόμου του Μεταξιού», θα διέρχεται από το συριακό

¹⁸⁸ George N. Tzogopoulos, *Greece, Israel, and China's "Belt and Road" Initiative*, the Begin-Sadat center for strategic studies Bar-Ilan University Mideast Security and Policy Studies No. 139, 2017

¹⁸⁹ George N. Tzogopoulos, *Greece, Israel, and China's "Belt and Road" Initiative*, the Begin-Sadat center for strategic studies Bar-Ilan University Mideast Security and Policy Studies No. 139, 2017

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

έδαφος και θα καταλήγει στην περιοχή των νεότευκτων ρωσικών βάσεων (Ταρτούς και Λατάκεια) στην ακτή της Λεβαντίνης¹⁹⁰. Αυτό προκύπτει ύστερα από τις ανακατατάξεις που επήλθαν στο εσωτερικό της συριακής αλλά και της ιρακινής επικράτειας, έπειτα από την ήττα του ISIS¹⁹¹. Ωστόσο, αυτή η προοπτική έχει ακόμα μέλλον μπροστά της εξαιτίας του δυσεπίλυτου της συριακής κρίσεως και της αλληλεπίδρασης που έχει με την πιθανή θέση της Τουρκίας στη συνολική εικόνα του project. Αυτό βέβαια δεν μειώνει καθόλου την αξία της θαλάσσιας περιοχής Κύπρου – Ελλάδας εφόσον αυτή καλύπτει την διαδρομή της OBOR από την έξοδο της στην Μεσόγειο μέσω της διώρυγας του Σουέζ, προς τον Πειραιά και το Αιγαίο.

Συναφώς με τα ανωτέρω, αναφέρεται, πως η Κύπρος, η Ελλάδα και το Ισραήλ έχουν ήδη συμφωνήσει στην κατασκευή ενός υποβρύχιου καλωδίου, που θα συνδέει τα ηλεκτρικά συστήματα των τριών χωρών. Πρόκειται για το «EuroAsia Interconnector», το οποίο δημιουργεί τον αυτοκινητόδρομο ηλεκτρικής ενέργειας από τις τρεις χώρες, μέσω των οποίων η Ευρωπαϊκή Ένωση μπορεί να τροφοδοτείται με ηλεκτρική ενέργεια που θα παράγεται από αποθέματα αερίου σε Κύπρο και Ισραήλ, καθώς και από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Η εμπλοκή της Κίνας στο πλέγμα αυτό μένει να αποσαφηνιστεί¹⁹². Περαιτέρω, στο πλαίσιο των ενεργειακών συζητήσεων ενδιαφέρον υπήρξε από πλευράς της Κινεζικής Εθνικής Υπεράκτιας Εταιρείας Πετρελαίου (CNOOC) για την αγορά μεριδίου στο οικόπεδο Αφροδίτη¹⁹³.

Ένα άλλο σημαντικό τερματικό στην Ευρώπη είναι το ολλανδικό λιμάνι του Ρότερνταμ, το οποίο είναι ένας από τους σημαντικότερους κόμβους φορτίου για ολόκληρη την ήπειρο. Όπως και το Gwadar στο Πακιστάν, το Ρότερνταμ είναι το άλλο σημείο όπου συναντώνται η ζώνη και ο δρόμος στους χερσαίους και θαλάσσιους διαδρόμους, και ως εκ τούτου αξιολογείται με σπουδαιότητα 9, καθώς προβλέπεται να αποτελέσει σημαντικό κέντρο εφοδιασμού για το εμπόριο μεταξύ Κίνας-Ευρώπης. Επίσης, το Αμβούργο στη Γερμανία αποτελεί έναν ακόμα

¹⁹⁰ Pepe Escobar, “The New Silk Road Will Go Through Syria”, Asia Times, 13 July, 2017, <https://goo.gl/TpsSJW>

¹⁹¹ Charlotte Gao, “Why China Wants Syria in its New Belt and Road “The Diplomat, 30 November 2017, <https://goo.gl/98jZqX>

¹⁹² George N. Tzogopoulos, *Greece, Israel, and China's "Belt and Road" Initiative*, the Begin-Sadat center for strategic studies Bar-Ilan University Mideast Security and Policy Studies No. 139, 2017

¹⁹³ Amiram Barkat, “China’s CNOOC in Cyprus Talks with Delek and Noble Leviathan,” Globes, 22 June 2014.

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

τερματικό σταθμό, αν και λεπτομέρειες για κινεζικές δραστηριότητες ή επενδύσεις δεν είναι ακόμη γνωστές, και για το λόγο αυτό χαρακτηρίζεται μέτριας σπουδαιότητας (7), αλλά με προοπτικές αυξανόμενης σπουδαιότητας¹⁹⁴. Στον Πειραιά και το Ρότερνταμ, η Κίνα έχει δημιουργήσει τρεις μεγάλους κόμβους logistics και μεταφορών, έναν στο Wigan (Μάντσεστερ) στο Ηνωμένο Βασίλειο και δύο ακόμη στο αεροδρόμιο Schiphol, στο Άμστερνταμ στις Κάτω Χώρες. Οι τελευταίοι θα συνδεθούν με το κοντινό λιμάνι του Ρότερνταμ¹⁹⁵ (Εικόνα 15), και παρόλο που ο ρόλος τους στο συνολικό εγχείρημα της OBOR είναι σημαντικός, δεν αξιολογούνται ως στρατηγικής σημασίας σημεία, καθώς αντίστοιχοι κόμβοι θα μπορούσαν να αναπτυχθούν και σε άλλες πόλεις/περιοχές της Ευρώπης. Συναφώς με τα ανωτέρω και σύμφωνα με μελέτη της Investmentbank Grisons Peak του Λονδίνου, η Κίνα διαθέτει σήμερα τις τέσσερις από τις δέκα μεγαλύτερες εταιρίες λιμανιών του κόσμου καθώς και τέσσερις από τις 20 μεγαλύτερες ναυτιλιακές γραμμές, ενώ, σχεδόν τα δύο τρίτα από τα 50 μεγαλύτερα λιμάνια του κόσμου είτε βρίσκονται σε κινεζικά χέρια είτε εξαρτώνται από κινεζικές επενδύσεις¹⁹⁶.

Σε συνέχεια της ανάπτυξης των λιμανιών, η Κίνα έχει ήδη ανακοινώσει τις προθέσεις της να επεκτείνει σιδηροδρομική σύνδεση από τον Πειραιά προς την Ουγγαρία και ενδεχομένως τη Γερμανία μέσω της Σερβίας. Γενικότερα, οι επενδύσεις στην εσωτερική και τη διασυνοριακή οδική και σιδηροδρομική σύνδεση έχει οδηγήσει σε ένα τεράστιο δίκτυο που συνδέει την Κίνα με διαφορετικά μέρη της Ασίας και της Ευρώπης, όπως για παράδειγμα, η σιδηροδρομική γραμμή μήκους 13.000 χιλιομέτρων -η μεγαλύτερη στον κόσμο- που συνδέει το Yiwu με τη Μαδρίτη¹⁹⁷ και η εμπορική διασύνδεση Κίνας-Λονδίνου, η οποία δόθηκε σε λειτουργία, τρία χρόνια αργότερα από την προαναφερθείσα, τον Ιανουάριο 2017 και είναι μήκους 12.000 χιλιομέτρων¹⁹⁸ (Πίνακας 3). Και οι δύο αξιολογούνται με

¹⁹⁴ Port.today, 21-07-2017, "Chinese consortium to build new container terminal in Hamburg?", <http://bit.ly/2qSxtzU>

¹⁹⁵ The wire, 09-10-2015, "What China's One Belt and One Road Strategy Means for India, Asia and the World", <https://goo.gl/z4AjQj>

¹⁹⁶ Ορίζοντας, 08-01-2018, «Κίνα: ο θαλάσσιος δρόμος του Μεταξιού», <https://goo.gl/TZ1kL3>

¹⁹⁷ TheDiplomat, 30-03-2016, "Iran, China and the Silk Road train", <https://goo.gl/PDrMJL>

¹⁹⁸ South China Morning Post, "Plugging China into Europe", <https://goo.gl/FTQzLq>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδούσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

σπουδαιότητα 8, καθώς θα δώσουν πολύ μεγάλη ώθηση στο κινεζικό εμπόριο¹⁹⁹, αλλά δεν είναι επενδύσεις που συνδέονται με το ζήτημα της ενεργειακής ασφάλειας.

Πίνακας 3: Στρατηγικά τερματικά σημεία και άξονες μεταφοράς στον άξονα Μέση

Ανατολή – Ευρώπη

α/α	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Γεωγραφική τοποθεσία	Κόστος έργου – επένδυσης (σε US \$)	Σπουδαιότητα
1	Λιμάνι Gwadar	Πακιστάν	1,02 δισ. ²⁰⁰	10
2	Οικονομικός διάδρομος Κίνας Πακιστάν – CPEC	-	46 δισ. ^{201, 202}	10
3	Λιμάνι Πειραιά	Ελλάδα	1,84 δισ. ²⁰³	10
4	Λιμάνι P MEC στο Ashdod	Ισραήλ	950 εκ. ^{204, 205}	10
5	Λιμάνι SIPG στη Χάιφα	Ισραήλ	2 δισ. ^{206, 207}	10
6	Λιμάνι Τρίπολης	Λίβανος	80 εκ. ^{208, 209, 210}	9
7	Σιδηροδρομική γραμμή Πειραιά - Δ.Ευρώπης	-	2,5 δισ.	9
8	Λιμάνι Ροτερνταμ	Ολλανδία	153,54 εκ. ²¹¹	9

¹⁹⁹ Forbes, 28-01-2016, "Why the China-Europe 'Silk Road' Rail Network Is Growing Fast", <http://bit.ly/2JiP4Jy>

²⁰⁰ China Daily, 30-10-2015, "Zhuhai Port scores big with deal in Pakistan", <http://bit.ly/2JmZLdD>

²⁰¹ New York Times, 13-05-2017, "Behind China's \$1 Trillion Plan to Shake Up the Economic Order", <https://nyti.ms/2HopPEC>

²⁰² Consultancy United Kingdom, 15-06-2017, "Silk Road revamp creates potential for Chinese expansion", <http://bit.ly/2HmUMNf>

²⁰³ Enikonomia, 30-06-2016, «Το λιμάνι του Πειραιά πύλη της Κίνας στην Ευρώπη», <http://bit.ly/2JmbvN9>

²⁰⁴ Globes - Israel's Business Arena, 29-05-2015, "China to be Israel's biggest infrastructure partner", <http://bit.ly/2qVbicb>

²⁰⁵ The Diplomat, 08-03-2017, "The Power of Ports: China's Maritime March", <http://bit.ly/2qRAO2P>

²⁰⁶ The Begin - Sadat Center for Strategic Studies, George N.Tzogopoulos, "Greece, Israel and China's 'Belt and Road' Initiative", <http://bit.ly/2q4IaQb>

²⁰⁷ China Policy Institute: Analysis, 22-01-2018, "China is making inroads into the Middle East, starting with Israel", <http://bit.ly/2qVcV9N>

²⁰⁸ Financial Times, 26-07-2017, "Lebanon hopes Syrian reconstruction will lure Chinese investment", <https://on.ft.com/2qWUPo6>

²⁰⁹ Muhamad S.Olimat, *China and the Middle East since world war II: A Bilateral Approach*, Lexington Books, 2014, p.146

²¹⁰ Businessnews, 03-02-2012, "Tripoli Harbor improved", <http://bit.ly/2KYwh7h>

²¹¹ Financial Times, 12-05-2016, "China's Cosco expands in Rotterdam", <https://on.ft.com/2K8xHLX>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

9	Αμβούργο	Γερμανία	12 εκ ^{212, 213}	7
10	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας – Μαδρίτης	-	0	8
11	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας - Λονδίνου	-	0	8

Ένα σημαντικό κίνητρο πίσω από το OBOR είναι η επιτάχυνση της ανάπτυξης των σχετικά φτωχών δυτικών και νότιων επαρχιών της χώρας. Έχει αναφερθεί ότι υπάρχει διαθέσιμο ποσό 20 δισεκατομμυρίων δολαρίων για έργα υποδομής και διασυννοριακά έργα στις επαρχίες που θα συνδέονται με τη συνιστώσα της «ζώνης» της πρωτοβουλίας, ιδίως τις περιοχές Sichuan, Gansu και Qinghai στη δυτική πλευρά της Κίνας και το Yunnan τη νότια πλευρά. Έτσι, το Τσονγκκίγκ στη Sichuan δημιουργείται ως σημείο εκκίνησης ενός σιδηροδρομικού εμπορευματικού διαδρόμου, που το συνδέει με τη γερμανική πόλη Duisburg. Ένας άλλος διάδρομος εμπορευματικών μεταφορών θα συνδέσει το Πεκίνο με το λιμάνι του Αμβούργου, ενώ προτείνεται ένας τρίτος διάδρομος που θα συνδέει το Wuhan με ένα ακόμα άγνωστο σημείο στην Ευρώπη²¹⁴. Ενδεικτικά αναφέρεται πως ένα τρένο από το Τσονγκκίγκ στο Duisburg μπορεί να παραδώσει τα ίδια αγαθά σε μόλις 14 ημέρες -δηλαδή στο μισό διάστημα από ότι απαιτούνταν, προ OBOR, μέσω θαλάσσιας οδού²¹⁵. Αντίστοιχα, η επίσης στρατηγικής σημασίας, σιδηροδρομική γραμμή Κίνας-Λονδίνου, η οποία ξεκινά από το Yiwu της Κίνας, περνά από την Almaty του Καζακστάν, από την Yekaterinburg της Ρωσίας, από τη Μόσχα, από το Βερολίνο και φθάνει στο Λονδίνο διανύοντας 12.120 χιλιόμετρα, χρειάζεται μόλις σε 18 μέρες, ενώ με πλοίο απαιτούνταν 40 μέρες²¹⁶. Σημειώνεται πως το Yiwu είναι το μεγαλύτερο κέντρο χονδρικής πώλησης μικρών καταναλωτικών αγαθών στην Κίνα,

²¹² Handelsblatt Global, 14-07-2017, "Chinese Land Chunk of Hamburg's Port", <http://bit.ly/2JpSnOj>

²¹³ Port of Hamburg, 14-07-2016, "Expansion of Germany's largest container rail terminal completed", <http://bit.ly/2Ixx3nV>

²¹⁴ The wire, 09-10-2015, "What China's One Belt and One Road Strategy Means for India, Asia and the World", <https://goo.gl/z4AjQj>

²¹⁵ Combined Transport Magazine, 10-01-2017, "The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia", <https://goo.gl/SW5Cuy>

²¹⁶ ΤοΒήμα, 17-10-2017, «Η αναβίωση του Δρόμου του Μεταξιού», <https://goo.gl/wYZrA5>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδούσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

το οποίο το καθιστά προσιτό μέρος για ένα περίεργο μίγμα ξένων επιχειρηματιών και μικροπωλητών, συμπεριλαμβανομένης μιας μεγάλης κοινότητας Αράβων²¹⁷.

Μία σημαντική πτυχή του OBOR είναι το ευρωπαϊκό καταληκτικό σημείο της ζώνης και του δρόμου, το οποίο είναι αναπόσπαστο στοιχείο για την εξασφάλιση της επιρροής της Κίνας τόσο στις ανατολικές όσο και στις δυτικές πλευρές της Ευρασίας. Υπάρχουν προσεκτικά επιλεγμένα σημεία κόμβων κατά μήκος του χερσαίου διαδρόμου και των τερματικών σημείων κατά μήκος του θαλάσσιου διαδρόμου. Για παράδειγμα, η Ουγγαρία έχει επιλεγεί ως βασικός κόμβος εφοδιασμού στον μετασοβιετικό κρίκο, νοουμένου τόσο τη γεωγραφική περιοχή που καλύπτεται από τις 15 χώρες που προέκυψαν από τη διάλυση της Σοβιετικής ένωσης, (ήτοι Αρμενία, Αζερμπαϊτζάν, Λευκορωσία, Εσθονία, Γεωργία, Καζακστάν, Κιργιστάν, Λετονία, Λιθουανία, Μολδαβία, Ρωσία, Τατζικιστάν, Τουρκμενιστάν, Ουκρανία και Ουζμπεκιστάν²¹⁸), όσο και τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης που βρίσκονταν στη σφαίρα επιρροής της Σοβιετικής Ένωσης (Ουγγαρία, Πολωνία, Τσεχία, Ρουμανία, Βουλγαρία). Η Ουγγαρία μπορεί να χρησιμεύσει ως σημείο διανομής για τις κινεζικές εξαγωγές προς την Ευρώπη και ένα σημείο συγκέντρωσης για τις εισαγωγές από την Ευρώπη²¹⁹, επιτυγχάνοντας το ρόλο της ως σημαντικός κόμβος για την πραγματοποίηση εμπορικών συναλλαγών από την Ανατολική Ασία έως τη Δυτική Ευρώπη²²⁰.

Αναφορικά με την ανάπτυξη των σιδηροδρομικών γραμμών, αξίζει να σημειωθεί πως το 2008 οι γερμανικοί σιδηρόδρομοι (Deutsche Bahn), σε συνεργασία με τους ρωσικούς δημιούργησαν ένα έργο με την ονομασία Trans Eurasia Logistics GmbH (TEL), στο πλαίσιο του οποίου η Deutsche Bahn ετοίμασε το πρώτο τρένο που θα πραγματοποιούσε τη διαδρομή Πεκίνο-Αμβούργο. Το 2010 άρχισε ο έλεγχος της χρηστικότητας της Βόρειας Οδού (μέσω του Υπερσιβηρικού Σιδηρόδρομου) και της Νότιας Οδού (μέσω του Καζακστάν) (Εικόνα 29), με αποτέλεσμα το 2011 να λανσαριστεί το πρώτο τρένο μεταξύ Κίνας και Γερμανίας. Το σχέδιο για την ανάπτυξη σιδηροδρομικών γραμμών στο πλαίσιο της OBOR ξεκίνησε αργότερα, το

²¹⁷ The Washington Post, 21-11-2014, "Map: The world's longest train journey now begins in China", <https://wapo.st/2FPx5rf>

²¹⁸ Encyclopedia Britannica, <http://bit.ly/2vCL5Vy>

²¹⁹ Polgari Szemle, "China in Europe. Hungary's Key Role in a Strategic Partnership", <https://goo.gl/vEFFND>

²²⁰ Hungarian Geographical Bulletin, Z. Andrew Farkas, Norbert Pap, Péter Remenyi, "Hungary's place on Eurasian rail land bridges and the eastern opening", 2016, <http://bit.ly/2HIZ5Sl>

2012, και βάσει αυτού η Κίνα στοχεύει στη δημιουργία τριών νέων υψηλής ταχύτητας σιδηροδρομικών διαδρομών, υπό την κοινή ονομασία "Iron Silk Belt". Οι δύο εκ των τριών διαδρομών ταυτίζονται με τις διαδρομές που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο του προαναφερθέντος έργου TEL. Η τρίτη, ωστόσο, θα δημιουργηθεί στο μέλλον, θα διέρχεται από Ινδονησία, Κίνα, Ινδία, Πακιστάν, Ιράν και Τουρκία και θα συνδέεται με το ευρωπαϊκό δίκτυο. Το πρώτο δρομολόγιο μεταξύ των χωρών της ΕΕ και της Κίνας ήταν το Chongqing-Duisburg το 2011, και ακολούθησαν το 2012 τα Wuhan-Pardubice (για Foxconn), Chengdu προς Lodz (Πολωνία), Zhengzhou-Αμβούργο. Όλα τα παραπάνω δρομολόγια βρίσκονται στη νότια διαδρομή που διέρχονται από το Καζακστάν, ενώ το πρώτο δρομολόγιο στη Βόρεια διαδρομή ήταν το Suzhou-Βαρσοβία τον Απρίλιο του 2014, και αργότερα το Changsha-Duisburg. Η γραμμή Υίwu-Μαδρίτη ξεκίνησε το 2014²²¹, ενώ μέχρι το 2016 ήδη υπήρχε σιδηροδρομική σύνδεση μεταξύ 12 πόλεων της Κίνας και 9 ευρωπαϊκών²²². Σημειώνεται πως η εν λόγω γραμμή Κίνας-Ισπανίας, απλά επεκτείνει την ήδη υπάρχουσα που συνδέει την Κίνα με τη Γερμανία, και πραγματοποιεί δρομολόγια 5 φορές τη μέρα, φτάνοντας από το Τσονγκκίγκ στην πόλη του Duisburg και από το Πεκίνο στο Αμβούργο²²³.

Εκ των ανωτέρω αναφερθέντων στην προηγούμενη παράγραφο, συμπεραίνεται πως η Κίνα δεν επιβαρύνεται με έξοδα κατασκευής των ήδη υπάρχοντων σιδηροδρομικών γραμμών (που φτάνουν μέχρι Λονδίνο και Μαδρίτη), γεγονός που αυξάνει τη σπουδαιότητα του έργου, καθώς η Κίνα φαίνεται να επιδιώκει τη μέγιστη απόκτηση ωφέλειας, χρησιμοποιώντας ήδη υπάρχοντες πόρους και άρα μειώνοντας το απαιτούμενο κόστος. Η κατασκευή μιας σιδηροδρομικής γραμμής είναι ιδιαίτερα υψηλή, καθώς εκτιμάται πως το κόστος κατασκευής σιδηροδρομικής γραμμή υψηλής ταχύτητας στην Κίνα έχει μέχρι στιγμής κοστίσει μεταξύ 17 και 21 εκατομμυρίων δολαρίων ανά χιλιόμετρο, ενώ στις χώρες της

²²¹ Jiri Noziska, University of Pardubice - Jan Perner Transport – Department of Transport Management, Marketing and Logistic, *Development of railway transportation between China and the European Union countries*, 2016

²²² Forbes, Shepard, Wade, 28-01-2016, "Why The China-Europe 'Silk Road' Rail Network Is Growing Fast"

²²³ The Guardian, 10-12-2014, "The Silk Railway: freight train from China pulls up in Madrid", <http://bit.ly/2qTpQtS>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Ευρώπης είναι μεταξύ 25 και 39 εκατομμυρίων δολαρίων ανά χιλιόμετρο²²⁴. Η Κίνα έχει κάνει γνωστές τις προθέσεις της για την αρχική διάθεση 40 δισεκατομμυρίων δολαρίων στην κατασκευή δικτύων μεταφορών²²⁵, και ενδεικτικά αναφέρεται, προκειμένου να τονιστεί το ύψος κατασκευής τέτοιων έργων, πως η σιδηροδρομική γραμμή υψηλής ταχύτητας Άγκυρας – Κωνσταντινούπολης, κόστισε στην κινεζοτουρκική κοινοπραξία που την ανέλαβε με επικεφαλής την China Railway Construction 4 δισεκατομμύρια δολάρια²²⁶, το έργο κατασκευής σιδηροδρομικής γραμμής υψηλής ταχύτητας μεταξύ Βελιγραδίου και Βουδαπέστης στην Ουγγαρία αναμένεται να κοστίσει 1,9 δισεκατομμύρια δολάρια²²⁷ και για τη δημιουργία διασυννοριακής σιδηροδρομικής σύνδεσης Νεπάλ – Κίνας μπορεί να χρειαστούν έως και 8 δισεκατομμύρια δολάρια²²⁸. Οι σιδηροδρομικές υπηρεσίες, όπως οι στάσεις στην Τεχεράνη και τη Μαδρίτη, εκτός του ότι εξυπηρετούν έναν συμβολικό σκοπό, ο οποίος σχετίζεται με την ένωση πόλεων και χωρών παγκοσμίως, δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για την πραγματοποίηση δοκιμών για περαιτέρω επέκταση του δικτύου²²⁹.

²²⁴ GCR – Global Construction Review, 14-07-2014, “Why China can build high-speed rail so cheaply”, <http://bit.ly/2HZv0ir>

²²⁵ The Washington Post, 21-11-2014, “Map: The world’s longest train journey now begins in China”, <https://wapo.st/2FPx5rf>

²²⁶ Reuters, 10-11-2014, “China pays big to expand its clout along the new Silk Road”, <https://reut.rs/2KIKS6X>

²²⁷ Voanews, 13-01-2015, “Longest Railway Opens China’s New ‘Silk Road’”, <http://bit.ly/2FSrO27>

²²⁸ Reuters, 14-05-2017, “Nepal in talks with China to build \$8 billion cross-border rail link: finance ministry official”, <https://reut.rs/2KKqodY>

²²⁹ Reuters, 07-04-2016, “China develops continent-spanning railroad to Europe: Kemp”, <https://reut.rs/2jzQcNi>

3.4 Απόκτηση τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών στο υποσύστημα Κεντρική Ασία – Ρωσία στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας OBOR

Παρά τις αρχικές επιφυλάξεις της Μόσχας, η διείσδυση της Κίνας στην Κεντρική Ασία στο πλαίσιο της OBOR δε φαίνεται επί του παρόντος να έχει επιφέρει σημαντική ζημιά στα ρωσικά συμφέροντα. Αντιθέτως, η Ρωσία επωφελείται από αυτό, καθώς τα κινεζικά φορτία που προορίζονται για την Ευρώπη διασχίζουν το Καζακστάν και στη συνέχεια διέρχονται από το ρωσικό σιδηροδρομικό δίκτυο. Εξάλλου, όπως και η ίδια η Ρωσία, έτσι και οι κεντρικές ασιατικές χώρες κινούνται με εξαιρετική προσοχή σε σχέση με τις προσκλήσεις της Κίνας για μια ζώνη ελευθέρων συναλλαγών, φοβούμενοι ότι οι οικονομίες τους θα καταβροχθιστούν από τον κινεζικό δράκο, και ως εκ τούτου δε φαίνονται πρόθυμα να εγκαταλείψουν τη Ρωσία υπέρ της Κίνας²³⁰. Εκτιμάται μάλιστα πως οι προθέσεις της Ρωσίας για συνεργασία με την Κίνα, μέσω της Ευρασιατικής Οικονομικής Ένωσης (Eurasian Economic Union-EEU), στο πλαίσιο της OBOR²³¹ (Το 2015 η Ρωσία και η Κίνα υπέγραψαν τη συμφωνία για τη συνεργασία μεταξύ της EEU και της OBOR, της οποίας το μεγαλύτερο αποτέλεσμα ήταν η έναρξη των συνομιλιών για τη ζώνη ελευθέρων συναλλαγών μεταξύ της EEU και της Κίνας και η οποία μπορεί να διαρκέσει από 10 έως 20 χρόνια)²³², αποσκοπούν κυρίως στη διατήρηση της επιρροής της στην Κεντρική Ασία²³³, προβαίνοντας ωστόσο σε παραχωρήσεις προκειμένου να διατηρήσει τις εμπορικές και αμυντικές σχέσεις της με το Πεκίνο, κυρίως στο πλαίσιο του Οργανισμού Συνεργασίας της Σαγκάης²³⁴. Σημειώνεται πως, παρόλο που η Κεντρική Ασία δεν είναι ο μόνος χώρος στον οποίο ο Δρόμος του Μεταξιού διασυνδέεται με τα ζωτικά συμφέροντα της Μόσχας, αλλά υπάρχει ενδιαφέρον -από πλευράς Κίνας- και για την περιοχή της Αρκτικής, η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στα έργα που αφορούν το υποσύστημα Κεντρική Ασία–

²³⁰ The Washington Post, 08-02-2018, “Putin’s Silk Road Gamble”, <https://wapo.st/2wKDzII>

²³¹ Centre for European Reform, 16-03-2017, “The EU, the Eurasian Economic Union and One Belt One Road: Can they work together?”, <http://bit.ly/2IL3Yew>

²³² Carnegie Moscow Center, 16-05-2017, “How Putin plans to cash in on the One Belt One Road Initiative”, <http://ceip.org/2rMdN0X>

²³³ RadioFreeEuropeRadioLiberty, 26-06-2017, “China’s Massive ‘One Road’ Project Largely Bypasses Russia, But Moscow Still on Board”, <http://bit.ly/2rH0YG8>

²³⁴ Monde Diplomatique, 20-11-2017, «Οι δρόμοι του μεταξιού περνούν από το Καζακστάν», <http://bit.ly/2Ijwgxc>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Ρωσία, και ως εκ τούτου δε θα υπάρξει αναφορά στην ανάπτυξη υποδομών (π.χ. κατασκευή λιμένων βαθέων υδάτων, κατασκευή αγωγού και μονάδων φυσικού αερίου, συνεργασία ρωσικών και κινεζικών εταιρειών ενέργειας) στην περιοχή της Αρκτικής, παρόλο της στρατηγικής τους σημασίας.

Όσο περισσότερο οι επενδυτικές πρωτοβουλίες της Κίνας εστιάζουν στην Κεντρική Ασία, τόσο περισσότερο οι υπεύθυνοι στο Πεκίνο χρειάζεται να εδραιώσουν την οικονομική τους διπλωματία με την Μόσχα, ιδιαίτερα στον ενεργειακό τομέα. Παρόλο όμως την εκδήλωση ενδιαφέροντος για ανάπτυξη των διμερών σχέσεων των δύο μεγάλων δυνάμεων, οι αριθμοί δείχνουν πως έχει υπάρξει σχετικά μέτρια συνεργασία μεταξύ της Μόσχας και του Πεκίνου, καθώς από τα 225 δισεκατομμύρια δολάρια που επένδυσαν οι κινεζικές εταιρείες διεθνώς το 2016, μόνο το 2% αφορούσε τη Ρωσία²³⁵. Πιο συγκεκριμένα, η Κίνα επικουρεί τη Ρωσία στην κατασκευή σιδηροδρομικής γραμμής υψηλών ταχυτήτων που συνδέει τη Μόσχα με το Καζάν²³⁶ στο Ταταρσταν και στη συνέχεια θα επεκταθεί προς την Κίνα μέσω του Καζακστάν. Οι Κινέζοι χρηματοδοτούν το έργο με αρχικά κεφάλαια 5,8 δισ. δολαρίων με το συνολικό κόστος να υπολογίζεται στα 21,4 δισ. δολάρια. Εκτιμάται πως το σιδηροδρομικό δίκτυο θα φτάνει μέχρι τα σύνορα της Πολωνίας όπου και θα συνδέεται με το αντίστοιχο δίκτυο υψηλών ταχυτήτων της Ε.Ε.²³⁷ Πρακτικά, κάθε διαδρομή από την Κίνα στην Ευρώπη πρέπει να περάσει από τη Ρωσία, καθώς νοτιότερες διαδρομές θα ήταν πιο δύσκολα πραγματοποιήσιμες, είτε επειδή θα απαιτούνταν μια κυκλική παράκαμψη γύρω από την Κασπία Θάλασσα, είτε μια διάσχιση των Ιμαλαίων και διέλευση από το Αφγανιστάν και το Ιράν ή το Πακιστάν και το Ιράν. Για αυτό και οι χώρες της κεντρικής Ασίας είναι δεδομένο πως επωφελούνται από την υλοποίηση της Νέας γέφυρας της Ευρασιατικής Γέφυρας, στο πλαίσιο της οποίας προωθείται η εκμετάλλευση του σιδηροδρομικού δικτύου²³⁸. Συναφώς με τις αυξημένες δυνατότητες της σιδηροδρομικής γραμμής, η αμερικανική εταιρεία Hyperloop One ανακοίνωσε τη συνεργασία της με τη ρωσική

²³⁵ RadioFreeEuropeRadioLiberty, 26-06-2017, "China's Massive 'One Road' Project Largely Bypasses Russia, But Moscow Still on Board", <http://bit.ly/2rH0YG8>

²³⁶ ΕΛΙΑΜΕΠ, Jens Bastian, 10-2017, «Η διάνοιξη ενός νέου δρόμου του μεταξίου από Κίνα», <http://bit.ly/2GjLWdI>

²³⁷ Euro2day, 02-06-2015, «Επιταχύνουν οι Κινέζοι το Νέο Δρόμο του Μεταξιού», <http://bit.ly/2wHJTAS>

²³⁸ Gabor Debreczeni, "The New Eurasian Land Bridge: Opportunities for China, Europe and Central Asia", Public Spheres Journal, 2015

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδούσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Summa Group και έκανε γνωστό το σχέδιο των δύο εταιρειών για εφαρμογή του Hyperloop στο υπάρχον δίκτυο της Μόσχας με μακροπρόθεσμο στόχο τη δημιουργία ενός Hyperloop για τη μεταφορά εμπορικών αγαθών (containers) από την Κίνα στην Ευρώπη μέσα σε μόλις μία ημέρα.²³⁹

Συμπληρωματικά, όσον αφορά τους χερσαίους δρόμους και δεδομένου ότι το Καζακστάν αποτελεί υποχρεωτικό πέρασμα, αναμένεται μέχρι το 2020, η κατασκευή αυτοκινητόδρομου που θα ξεκινήσει από τις ανατολικές εσχατιές της Κίνας, θα περάσει από το μεθοριακό κέντρο μεταφόρτωσης² του Khorghos, θα διασχίσει τη χώρα (Καζακστάν) με κατεύθυνση από τον Νότο προς τα βορειοδυτικά, και θα φθάσει στη Δυτική Ευρώπη μέσω Μόσχας²⁴⁰. Ο εν λόγω αυτοκινητόδρομος (Western Europe-Western China-WE-WC Expressway) θα έχει μήκος 8.445 χιλιομέτρων²⁴¹ και χρηματοδοτήθηκε από την Παγκόσμια Τράπεζα^{242, 243}, και ως εκ τούτου δεν είχε κόστος για την κινεζική κυβέρνηση. Οι δυνατότητες που παρέχονται για την προώθηση του εμπορίου των χωρών από τις οποίες διέρχεται ο αυτοκινητόδρομος και ο σιδηρόδρομος, προφανώς και είναι αυξημένες και για το λόγο αυτό η υλοποίηση των δύο έργων αξιολογείται με σπουδαιότητά 8.

Για την υλοποίηση των ανωτέρω βεβαίως απαιτούνται κεφάλαια, και για το λόγο αυτό το ρωσικό ταμείο άμεσων επενδύσεων (Russian Direct Investment Fund - RDIF) και η κινεζική τράπεζα επενδύσεων (China Development Bank-CDB) προέβησαν το 2015 στην ίδρυση επενδυτικού ταμείου, αρχικού κεφαλαίου 10 δισ. δολαρίων, το οποίο θα αναλάβει μεταξύ άλλων και τη χρηματοδότηση έργων στο πλαίσιο της OBOR²⁴⁴. Τόσο η σύναψη συμφωνίας μεταξύ ΕΕΥ και OBOR, όσο και η ίδρυση του επενδυτικού ταμείου, αποτελούν ουσιαστικές ενέργειες για την ενδυνάμωση των σχέσεων μεταξύ Κίνας και Ρωσίας και της προώθησης της OBOR,

²³⁹ Techgear, 22-06-2016, “Hyperloop: Στα σκαριά ο Νέος Δρόμος του Μεταξιού για μεταφορά container από την Κίνα στην Ευρώπη μόνο σε μία μέρα”, <http://bit.ly/2IpJwft>

²⁴⁰ Monde Diplomatique, 20-11-2017, «Οι δρόμοι του μεταξιού περνούν από το Καζακστάν», <http://bit.ly/2Ijwgxc>

²⁴¹ Forbes, 10-07-2016, “The Western Europe-Western China Expressway to Connect the Yellow Sea with The Baltic”, <http://bit.ly/2wJkJBZ>

²⁴² Forbes, 16-05-2017, “China's Silk Road Project Shows Putin Needs Xi Way More Than Trump”, <http://bit.ly/2INojzF>

²⁴³ SputnikNews, 07-11-2016, “Moscow, Beijing will discuss AIIB funding of China – Europe highway via Russia”, <http://bit.ly/2wQShya>

²⁴⁴ SputnikNews, 04-07-2017, “Russia to support China’s One Belt One Road initiative to all means”, <http://bit.ly/2wKk0Ar>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

αλλά επί του παρόντος φαίνονται να έχουν πιο συμβολικό χαρακτήρα, πολιτικής φύσης, και ως εκ τούτου ο βαθμός σπουδαιότητας τους είναι 7.

Πίνακας 4: Απόκτηση τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών στο υποσύστημα Κεντρική Ασία - Ρωσία, στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας της OBOR

a/a	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Γεωγραφική τοποθεσία	Κόστος έργου - επένδυσης (σε US \$)	Σπουδαιότητα
1	Σύναψη συμφωνίας για συνεργασία μεταξύ ΕΕU και OBOR	-	-	7
2	Ίδρυση επενδυτικού ταμείου	-	10 δις	7
3	Ανάπτυξη σιδηροδρομικής γραμμής που ενώνει Κίνα με Δ.Ευρώπη και διέρχεται από Κεντρική Ασία και Ρωσία	-	5,8 δις	8
4	Ανάπτυξη αυτοκινητόδρομου που ενώνει Κίνα με Δ.Ευρώπη και διέρχεται από Κεντρική Ασία και Ρωσία	-	0	8

3.5 Υπολογισμός Τάσεως Ανακατανομής Ισχύος Πυλώνα Οικονομίας

Προκειμένου να υπολογιστεί η τάση ανακατανομής της ισχύος για τον πυλώνα που έχει επιλεγεί, απαιτείται η παρουσίαση των δεδομένων σε μια κοινή βάση έτσι ώστε αυτά να καταστούν συγκρίσιμα. Η μέθοδος μέσω της οποίας επιτυγχάνεται το ανωτέρω, καλείται «κανονικοποίηση». Στην παρούσα έρευνα, η μεθοδολογία κανονικοποίησης που χρησιμοποιείται είναι η «κανονικοποίηση ελάχιστου – μέγιστου», κατά την οποία οι αριθμητικές τιμές μετασχηματίζονται έτσι ώστε να κυμαίνονται εντός ενός συγκεκριμένου εύρους τιμών, της προτίμησης του ερευνητή, το οποίο εν προκειμένω ορίζεται ως το διάστημα $(0,1)^{245}$. Ο ακόλουθος υπ' αριθμ 5 συγκεντρωτικός πίνακας παρουσιάζει όλα τα τερματικά σημεία και τους άξονες μεταφοράς, μαζί με τα κόστη και την σπουδαιότητα του κάθε έργου, χωρισμένα σε υποσυστήματα.

Πίνακας 5: Συγκεντρωτικός πίνακας τερματικών σημείων και αξόνων μεταφοράς, χωρισμένων σε υποσυστήματα.

Υποσύστημα 1: Κεντρική Ασία – Ρωσία			
α/α	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Κόστος (σε US \$)	Σπουδαιότητα
1	Σύναψη συμφωνίας για συνεργασία μεταξύ ΕΕU και OBOR	0	7
2	Ίδρυση επενδυτικού ταμείου	10.000.000.000	7
3	Ανάπτυξη σιδηροδρομικής γραμμής που ενώνει Κίνα με Δ.Ευρώπη και διέρχεται από Κεντρική Ασία και Ρωσία	5.800.000.000	8
4	Ανάπτυξη αυτοκινητόδρομου που ενώνει Κίνα με Δ.Ευρώπη και διέρχεται από Κεντρική Ασία και Ρωσία	0	8
Υποσύστημα 2: Κεντρική Ασία – ΕΕ			

²⁴⁵ Ιωάννης Μάζης, Ξανθίπη Δωματιώτη, Κωνσταντίνος Χαροκόπος, Άγις Δήγκας, «Εφαρμογή απλών και σύνθετων δεικτών των τεσσάρων γεωπολιτικών πυλώνων στην μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: η περίπτωση της Συρίας», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 2, 2017

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

a/a	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Κόστος (σε US \$)	Σπουδαιότητα
1	Λιμάνι Πειραιά	1.840.000.000	10
2	Λιμάνι P MEC στο Ashdod	950.000.000	10
3	Λιμάνι SIPG στη Χάιφα	2.000.000.000	10
4	Λιμάνι Τρίπολης	80.000.000	9
5	Σιδηροδρομική γραμμή Πειραιά - Δ.Ευρώπης	2.500.000.000	9
6	Λιμάνι Ροτερνταμ	153.540.000	9
7	Αμβούργο	12.000.000	7
8	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας – Μαδρίτης	0	8
9	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας – Λονδίνου	0	8
Υποσύστημα 3: Κεντρική Ασία – Κίνα			
a/a	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Κόστος (σε US \$)	Σπουδαιότητα
1	Λιμάνι μεταφόρτωσης ξηρού φορτίου Khorgos	600.000.000	10
2	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας - Ιράν	2.700.000.000	10
3	Λιμάνι Gwadar	1.020.000.000	10
4	Οικονομικός διάδρομος Κίνας Πακιστάν – CPEC	46.000.000.000	10

«Καθώς το ζητούμενο είναι να εξάγουμε συμπεράσματα για το Σύστημα στο σύνολο του, η μέγιστη και ελάχιστη τιμή για κάθε έναν δείκτη θα ληφθεί από το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος, το οποίο συμπεριλαμβάνει όλα τα Υποσυστήματα. Με αυτόν τον τρόπο εξετάζεται το Σύστημα σφαιρικά, καθιστώντας όλα τα δεδομένα των Υποσυστημάτων συγκρίσιμα μεταξύ τους.»²⁴⁶

²⁴⁶ Ιωάννης Μάζης, Ξανθίπη Δωματιώτη, Κωνσταντίνος Χαροκόπος, Άγις Δήγκας, «Εφαρμογή απλών και σύνθετων δεικτών των τεσσάρων γεωπολιτικών πυλώνων στην μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: η περίπτωση της Συρίας», Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 2, 2017

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εφαρμόζοντας τον τύπο της επιλεχθείσας μεθοδολογίας

$$x' = \frac{x - \min A}{\max A - \min A} (new_max A - new_min A) + new_min A$$

και δεδομένου πως για το σύνολο των δεδομένων του Συστήματος έχουμε ότι η μέγιστη και η ελάχιστη τιμή είναι 46 δισ. και 0 δολάρια αντίστοιχα, προκύπτουν οι απαιτούμενες κανονικοποιημένες τιμές (πίνακας 6).

Πίνακας 6: Μετασχηματισμός δεδομένων

Υποσύστημα 1: Κεντρική Ασία – Ρωσία			
a/a	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Κόστος (σε US \$)	Μετασχηματισμένα δεδομένα
1	Σύναψη συμφωνίας για συνεργασία μεταξύ ΕΕU και OBOR	0	0,0000
2	Ίδρυση επενδυτικού ταμείου	10.000.000.000	0,2174
3	Ανάπτυξη σιδηροδρομικής γραμμής που ενώνει Κίνα με Δ.Ευρώπη και διέρχεται από Κεντρική Ασία και Ρωσία	5.800.000.000	0,1261
4	Ανάπτυξη αυτοκινητόδρομου που ενώνει Κίνα με Δ.Ευρώπη και διέρχεται από Κεντρική Ασία και Ρωσία	0	0,0000
Υποσύστημα 2: Κεντρική Ασία – ΕΕ			
a/a	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Κόστος (σε US \$)	Μετασχηματισμένα δεδομένα
1	Λιμάνι Πειραιά	1.840.000.000	0,0400
2	Λιμάνι ΡΜΕC στο Ashdod	950.000.000	0,0207
3	Λιμάνι SIPG στη Χάιφα	2.000.000.000	0,0435
4	Λιμάνι Τρίπολης	80.000.000	0,0017
5	Σιδηροδρομική γραμμή Πειραιά - Δ.Ευρώπης	2.500.000.000	0,0543
6	Λιμάνι Ροτερνταμ	153.540.000	0,0033
7	Αμβούργο	12.000.000	0,0003
8	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας – Μαδρίτης	0	0,0000
9	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας – Λονδίνου	0	0,0000

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Υποσύστημα 3: Κεντρική Ασία – Κίνα			
α/α	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Κόστος (σε US \$)	Μετασχηματισμένα δεδομένα
1	Λιμάνι μεταφόρτωσης ξηρού φορτίου Khorgos	600.000.000	0,0130
2	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας - Ιράν	2.700.000.000	0,0587
3	Λιμάνι Gwadar	1.020.000.000	0,0222
4	Οικονομικός διάδρομος Κίνας Πακιστάν – CPEC	46.000.000.000	1,0000

Στη συνέχεια, και έχοντας υπόψη πως η κλίμακα βαθμονόμησης της σπουδαιότητας των έργων κυμαίνεται από 1 έως 10, πολλαπλασιάζονται οι κανονικοποιημένες τιμές του κόστους έργου ανά γραμμή, με τις αντίστοιχες τιμές της σπουδαιότητας του και διαμορφώνεται νέος πίνακας (πίνακας 7), ο οποίος για κάθε έργο κάθε υποσυστήματος παρουσιάζει σε νέα στήλη τα αποτελέσματα των παραπάνω πολλαπλασιασμών, τα οποία αποτελούν τη «Σταθμισμένη Ισχύς έργου». Πιο συγκεκριμένα ισχύει ότι:

Σταθμισμένη Ισχύς Έργου = Κανονικοποιημένη τιμή Κόστος Έργου * Σπουδαιότητα

Πίνακας 7: Σταθμισμένες Ισχύς έργων

Υποσύστημα 1: Κεντρική Ασία – Ρωσία				
α/α	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Μετασχηματισμένα δεδομένα	Σπουδαιότητα	Σταθμισμένη Ισχύς Έργου
1	Σύναψη συμφωνίας για συνεργασία μεταξύ EEU - BRI	0,0000	7	0,0000
2	Ίδρυση επενδυτικού ταμείου	0,2174	7	1,5217
3	Ανάπτυξη σιδηροδρομικής γραμμής που ενώνει Κίνα με Δ.Ευρώπη και διέρχεται από Κεντρική Ασία και Ρωσία	0,1261	8	1,0087
4	Ανάπτυξη αυτοκινητοδρόμου που ενώνει Κίνα με Δ.Ευρώπη και διέρχεται από Κεντρική Ασία και Ρωσία	0,0000	8	0,0000

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Υποσύστημα 2: Κεντρική Ασία – ΕΕ				
α/α	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Μετασχηματισμένα δεδομένα	Σπουδαιότητα	Σταθμισμένη Ισχύς Έργου
1	Λιμάνι Πειραιά	0,0400	10	0,4000
2	Λιμάνι ΡΜΕC στο Ashdod	0,0207	10	0,2065
3	Λιμάνι SIPG στη Χάιφα	0,0435	10	0,4348
4	Λιμάνι Τρίπολης	0,0017	9	0,0157
5	Σιδηροδρομική γραμμή Πειραιά - Δ.Ευρώπης	0,0543	9	0,4891
6	Λιμάνι Ροτερνταμ	0,0033	9	0,0300
7	Αμβούργο	0,0003	7	0,0018
8	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας – Μαδρίτης	0,0000	8	0,0000
9	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας – Λονδίνου	0,0000	8	0,0000
Υποσύστημα 3: Κεντρική Ασία – Κίνα				
α/α	Τερματικά σημεία & άξονες μεταφοράς	Μετασχηματισμένα δεδομένα	Σπουδαιότητα	Σταθμισμένη Ισχύς Έργου
1	Λιμάνι μεταφόρτωσης ξηρού φορτίου Khorgos	0,0130	10	0,1304
2	Σιδηροδρομική γραμμή Κίνας - Ιράν	0,0587	10	0,5870
3	Λιμάνι Gwadar	0,0222	10	0,2217
4	Οικονομικός διάδρομος Κίνας Πακιστάν – CPEC	1,0000	10	10,00

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, συνάγεται πως προσθέτοντας τις επιμέρους Σταθμισμένες Ισχύς Έργων για κάθε ένα υποσύστημα προκύπτει η επίδοση του Πυλώνα Οικονομίας για κάθε ένα από τα υποσυστήματα (πίνακας 8).

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

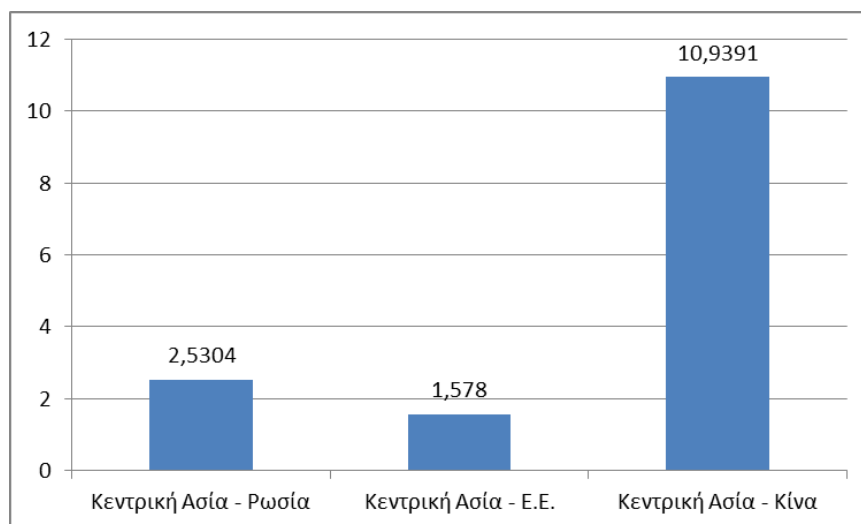
Ασημίνα Ι.Ξένου

Πίνακας 8: Επίδοση Πυλώνα Οικονομίας ανά Υποσύστημα

	Υποσύστημα	Επίδοση Πυλώνα Οικονομίας
1	Κεντρική Ασία - Ρωσία	2,5304
2	Κεντρική Ασία - Ε.Ε.	1,5780
3	Κεντρική Ασία - Κίνα	10,9391

Για την καλύτερη κατανόηση των αποτελεσμάτων, αναπαριστούμε τις ανωτέρω Επιδόσεις Πυλώνα Οικονομίας ανά υποσύστημα, σε ένα ενιαίο γράφημα.

Γράφημα 1: Επίδοση Πυλώνα Οικονομίας ανά Υποσύστημα

4. Γεωπολιτικό υπόδειγμα

Ως απόρροια της ανωτέρω συστημικής Γεωπολιτικής Ανάλυσης στο υπό ανάλυση γεωπολιτικό σύστημα²⁴⁷, και συγκεκριμένα στον πυλώνα της Οικονομίας, προκύπτει μια σφαιρική εικόνα, τόσο για το εν λόγω σύστημα, όσο και για τα υποσυστήματα που το αποτελούν²⁴⁸. Δεδομένου ότι και στα τρία υποσυστήματα περιλαμβάνονται οι χώρες της Κεντρικής Ασίας, συμπεραίνεται πως οι χώρες αυτές, διαδραματίζουν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στην κατανομή ισχύος μεταξύ των υποσυστημάτων. Βεβαίως διαπιστώνεται αλληλεπίδραση και προς την άλλη κατεύθυνση, δηλαδή οι αλλαγές στις τάσεις της παγκόσμιας αγοράς και τις πολιτικές λοιπών χωρών (στην παρούσα έρευνα της Ρωσίας, της Κίνας και της Ε.Ε.), επηρεάζει τις αγορές των χωρών της Κεντρικής Ασίας, καθώς οι κυβερνήσεις των χωρών της κεντρικής Ασίας αντιμετωπίζουν τεράστια πίεση από εξωτερικούς παράγοντες (χώρες συμπλόκου).

Συγκεκριμένα, η Ρωσία επιθυμεί να διατηρήσει το μονοπώλιό της για το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο στην περιοχή, η Κίνα επιθυμεί -εκμεταλλευόμενη την ευκαιρία αναβίωσης της OBOR- να στηρίξει τη σταθερή εγχώρια οικονομική ανάπτυξη της και η Ευρωπαϊκή Ένωση αναζητά νέες πηγές φυσικού αερίου. Από όλες τις μεγάλες δυνάμεις, η Κίνα φαίνεται να έχει το μεγαλύτερο μερίδιο στην περιφερειακή σταθερότητα της περιοχής, καθώς η Κεντρική Ασία έχει εξελιχθεί ως ένας σημαντικός τομέας για αυτήν, τόσο ως προς την ασφάλεια, όσο και ως προς την οικονομική ανάπτυξη. Η Κίνα, με την ταχεία οικονομική της ανάπτυξη, μπορεί να παράσχει βοήθεια και να προωθήσει το εμπόριο, βρίσκοντας νέες αγορές για τα αγαθά της, αλλά και εντοπίζοντας νέες πηγές ενεργειακού εφοδιασμού της. Ως εκ τούτου, οι χώρες της Κεντρικής Ασίας και η Ρωσία δε μπορούν να την απομονώσουν, οικονομικά και πολιτικά, καθώς η διασφάλιση της σταθερότητας και της εμπορικής αξιοποίησης της περιοχής είναι έννοιες άμεσα εξαρτώμενες με τις κινήσεις της Κίνας.²⁴⁹

²⁴⁷ Όπως αναφέρθηκε στο κεφάλαιο της Μεθοδολογίας (υποενότητα 2.2), το υπό ανάλυση γεωγραφικό σύμπλοκο, το οποίο ταυτίζεται με το γεωπολιτικό σύστημα, περιλαμβάνει τόσο την Ευρωπαϊκή Ένωση (χώρες Ε.Ε.), όσο και τις χώρες της Ρωσίας και της Κίνας.

²⁴⁸ Τα γεωπολιτικά υποσυστήματα στην παρούσα έρευνα είναι τα εξής τρία: Υποσύστημα 1: Κεντρική Ασία - Ρωσία, Υποσύστημα 2: Κεντρική Ασία - ΕΕ και Υποσύστημα 3: Κεντρική Ασία - Κίνα (υποενότητα 2.2).

²⁴⁹ Institute of China studies, University of Malaya, 5-6 August 2007, "China's role in the regional stability in CA: some preliminary observations"

Από την άλλη πλευρά, για τις περισσότερες χώρες της Κεντρικής Ασίας, η άνοδος του εμπορίου μεταξύ Κίνας και Ευρώπης συνεπάγεται σημαντικές ευκαιρίες διαμετακόμισης, δεδομένου μάλιστα ότι όλες οι χώρες της Κεντρικής Ασίας, με εξαίρεση το Καζακαστάν και Τουρκμενιστάν που επιδιώκουν στενότερες σχέσεις με ΕΕ, έχουν πολύ περιορισμένες εμπορικές σχέσεις με την ΕΕ. Ο ανταγωνισμός βρίσκεται σε εξέλιξη καθώς το Καζακαστάν και το Ουζμπεκιστάν, αλλά και το Κιργιζιστάν, φιλοδοξούν να γίνουν «κόμβος της Κεντρικής Ασίας». Ευτυχώς, η αλληλεπίδραση μεταξύ Κίνας και Ευρώπης είναι πολυδιάστατη και ως εκ τούτου οι περισσότερες χώρες εμπλέκονται σε κάποιο είδος ευκαιρίας διέλευσης (Εικόνα 15). Το Τουρκμενιστάν και το Ουζμπεκιστάν βασίζονται στο Καζακαστάν και το Κιργιζιστάν αντίστοιχα, προκειμένου να προωθήσουν τις εξαγωγές τους στην Κίνα. Το Κιργιζιστάν και το Καζακαστάν βασίζονται στους νότιους γείτονές τους για να έχουν πρόσβαση στο Ιράν -έναν νέος ισχυρός παράγοντας περιφερειακής συνεργασίας και έτερος υπερσυστημικός παράγοντας- τις αγορές της Μέσης Ανατολής και το Αφγανιστάν. Τα εμπορικά δρομολόγια του Τατζικιστάν εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το Ουζμπεκιστάν και τέλος το Καζακαστάν προσφέρει διέλευση στη Ρωσία για όλους τους νότιους γείτονές του.²⁵⁰

Τόσο ο Mackinder και ο Spykman, όσο και ο Brzezinski, επιβεβαίωσαν τη στρατηγική σημασία της Κεντρικής Ασίας και ο καθένας με τη δική του θεωρία, προειδοποίησαν για τις πιθανές παγκόσμιες συνέπειες μιας περιφερειακής κυριαρχίας από ένα μόνο κράτος. Συγκρίνοντας το χάρτη του Δρόμου του Μεταξιού, και αυτόν του Spykman, ο οποίος ασκώντας κριτική στη θεωρία του Mackinder θεωρεί ότι η πραγματική δυνητική ισχύς κυριαρχίας βρίσκεται στην περίμετρο της Ευρασίας, η χερσαία παράκαμψη που δημιουργείται φαίνεται να μετατρέπει την Κίνα από περιφερειακό σε παγκόσμιο κέντρο ισχύος. Συνεπώς, όποιος κυριαρχήσει σε αυτή τη ζώνη θα κυριαρχήσει στον κόσμο, εντοπίζονται ορισμένες ομοιότητες. Η Κίνα μέσω της OBOR επιδιώκει μακροπρόθεσμα να πετύχει περιφερειακή κυριαρχία στην ευρύτερη περιοχή της Ευρασίας, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τις προθέσεις της για άσκηση επιρροής σε λιμάνια στρατηγικής σημασίας.

Λαμβάνοντας υπόψη τα ανωτέρω, και σε συνδυασμό με τα δεδομένα που προέκυψαν από την επεξεργασία των γεωπολιτικών δεικτών στο προηγούμενο

²⁵⁰

Central Asia Program, November 2015, "Connecting entrepreneurs in CA"

κεφάλαιο της ΣΓΑ, συνάγεται πως το ένα εκ των τριών υποσυστημάτων κατέχει το μικρότερο μερίδιο ισχύος στο συγκεκριμένο σύστημα και αυτό είναι το υποσύστημα Κεντρικής Ασίας-Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τόσο η Κίνα, όσο και η Ρωσία, είτε λόγω γεωγραφικής εγγύτητας, είτε λόγω βαθύτερων ιστορικών σχέσεων, είτε εξαιτίας της μακροχρόνιας συνεργασίας σε ποικίλα θέματα (διασυνοριακή ασφάλεια, ενεργειακά ζητήματα, ανάπτυξη εμπορίου, κοινές στρατιωτικές ασκήσεις), συμβάλλουν ώστε η ισορροπία ισχύος να βαίνει προς όφελος των δύο υποσυστημάτων που περιέχουν αντίστοιχα την Κίνα και τη Ρωσία. Σημειώνεται ωστόσο πως πολλές ευρωπαϊκές χώρες διαδραματίζουν, όπως αναλύθηκε και στο προηγούμενο κεφάλαιο, κρίσιμο ρόλο στην αναβίωση της OBOR, στο πλαίσιο της οποίας επιδιώκεται η επέκταση των διαδρομών και η ανάπτυξη του εμπορίου μέσω αυτών. Ως εκ τούτου, τονίζεται πως το υποσύστημα Κεντρικής Ασίας-Ε.Ε., κατόπιν σύγκρισης με τα άλλα δύο (υποσυστήματα) και πάντα υπό τους ερευνητικούς περιορισμούς που τέθηκαν στο κεφάλαιο της μεθοδολογίας (υποενότητα 2.4), εμφανίζεται πιο «ανίσχυρο», και όχι αξιολογώντας το μεμονωμένα.

Αναφορικά με τα άλλα δύο υποσυστήματα, καταγράφηκε δυσκολία στην εκτίμηση της συνολικής επίδοσης ισχύος σε καθένα από αυτά, καθώς οι γεωπολιτικοί δρώντες που τα συνιστούν (Κίνα και Ρωσία), αποτελούν μεγάλες δυνάμεις με δυνατότητα άσκησης επιρροής σε πολλαπλό βαθμό και θέματα. Δεδομένου μάλιστα πως από πολλούς μελετητές θεωρείται ότι τα ανεξάρτητα κράτη της Κεντρικής Ασίας δεν αποτελούν αντικείμενα αντιπαλότητας μεταξύ Μόσχας και Πεκίνου, αλλά μάλλον ένα σημαντικό ενοποιητικό στοιχείο στις σινο-ρωσικές σχέσεις ενισχύοντας τη μεταξύ τους συνεργασία και την αμοιβαία διαβεβαίωση²⁵¹, διαφαίνεται πως ίσως και να διαπιστωνόταν μια ισοβαρής κατανομή ισχύος μεταξύ των δύο υποσυστημάτων. Εξάλλου οι δύο χώρες λειτουργούν συνεργατικά σε πολλούς τομείς, όπως ενεργειακό, οικονομικό, αμυντικό²⁵². Αξιολογώντας ωστόσο, ενδελεχώς και πάντα υπό το πρίσμα των ερευνητικών περιορισμών (υποενότητα 2.4), τα δεδομένα που προέκυψαν από την επεξεργασία των γεωπολιτικών δεικτών, η ισορροπία ισχύος φαίνεται να κλίνει προς το υποσύστημα Κεντρικής Ασίας-Κίνας.

²⁵¹ International Institute for Strategic Studies - IISS, 20-11-2017, "Russia's Lasting Influence in Central Asia", <http://bit.ly/2GQOz7T>

²⁵² TVXS - Ανεξάρτητη Ενημέρωση, 27-11-2017, "Ρωσία - Κίνα: Η συμμαχία που αλλάζει το παιχνίδι;", <http://bit.ly/2HvY1ic>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Επισημαίνεται πως, παρόλο που η συνέχιση των καλών σχέσεων μεταξύ Ε.Ε. και Ρωσίας, καθώς και η συνέχιση του ελέγχου των εξαγωγών της Κ.Ασίας από τη Ρωσία, αποτελούν τους κύριους παράγοντες διατήρησης της ενεργειακής ασφάλειας από το υπ/μα εκπομπής υδρογονανθράκων Ρωσίας – Κ.Ασίας προς την Ε.Ε, σύμφωνα με το γεωπολιτικό υπόδειγμα που προέκυψε, φαίνεται πως η Ρωσία δε δύναται να έχει τόση δυναμική παρουσία, όσο η Κίνα στον έλεγχο των χωρών της Κ.Ασίας, καθώς η Κίνα είναι εκείνη που στην παρούσα φάση ενισχύει τις χώρες της Κ.Ασίας με υποδομές και τεχνογνωσία, και άρα μπορεί να έχει περισσότερες απαιτήσεις από αυτές.

Μέσω της αναβίωσης της OBOR, η Κίνα επιτυγχάνει την εκπλήρωση των στόχων της (τόσο αυτή καθεαυτή αναβίωση της OBOR, όσο και αξιοποίηση των δυνατοτήτων της στο εσωτερικό της χώρας), εμπλέκοντας το μισό παγκόσμιο χάρτη θέτοντας ισχυρά κίνητρα στις χώρες που απευθύνεται (προώθηση επενδύσεων, ενίσχυση εμπορικών ροών και βελτίωση δικτύου μεταφορών)²⁵³, και προωθεί ένα σχέδιο, πρωτοφανούς μεγέθους και ποσών (χρηματικών, ανθρώπινων πόρων, φυσικών διαστάσεων), το οποίο αν τελικά υλοποιηθεί πλήρως θα οδηγήσει την Κίνα σε ακόμα μεγαλύτερη θέση ισχύος στο παγκόσμιο γίγνεσθαι. Μελετώντας την αποδοθείσα -από τη συγγράφουσα- σπουδαιότητα των στρατηγικών κομβικών τερματικών σημείων και αξόνων μεταφορών από πλευράς Κίνας, επιβεβαιώνεται η εκτίμηση πως η απόκτηση αυτών θα συμβάλλει κυρίως στην ενίσχυση της Κίνας, έναντι των λοιπών εμπλεκόμενων χωρών. Η OBOR θα βοηθήσει την Κίνα να αποκτήσει πρόσβαση στο εμπόριο με λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες μειώνοντας το εμπορικό κόστος λόγω των βελτιωμένων δικτύων μεταφοράς και των ενισχυμένων εμπορικών συμφωνιών μεταξύ των εθνών²⁵⁴. Επιπροσθέτως, ενισχύεται το ανάστημα της Κίνας ως μια παγκόσμια δύναμη που δημιουργεί νέες αλυσίδες ανεφοδιασμού (σε προϊόντα και υπηρεσίες) και παρέχει βοήθεια σε φτωχές χώρες, χωρίς παράλληλα να αγνοεί τις πλούσιες και δυνατές. Εξάλλου, για να επιτευχθεί η υλοποίηση της OBOR, απαιτείται άριστος συντονισμός για την ανάπτυξη των υποδομών, ο οποίος με τη σειρά του απαιτεί διαπραγματεύσεις με τις γειτονικές

²⁵³ Richtopia, "The Ultimate Challenge of the Silk Road: Empowerment", <http://bit.ly/2EGOxxK>

²⁵⁴ The World Financial Review, 05-01-2018, "China's One Belt One Road Initiative promotes China over US", <http://bit.ly/2EJntOl>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

κυβερνήσεις και σύμπραξη συνεργασιών που θα βασίζονται στον αμοιβαίο σεβασμό και την εξυπηρέτηση κοινών συμφερόντων.

Εάν εφαρμοστεί με επιτυχία η OBOR, θα μπορούσε να βοηθήσει στον αναπροσανατολισμό ενός μεγάλου μέρους της παγκόσμιας οικονομίας προς την Κίνα. Η αύξηση του όγκου του εμπορίου, των επενδύσεων και της σύνδεσης μεταξύ της Κίνας και των χωρών σε ολόκληρη την Ευρασία θα καταστήσει επίσης τις χώρες αυτές πιο εξαρτημένες από την κινεζική οικονομία, αυξάνοντας την οικονομική δυναμική της Κίνας έναντι αυτών. Αυτό μπορεί να εξουσιοδοτήσει την Κίνα να διαμορφώσει πιο εύκολα τους κανόνες και τα πρότυπα που διέπουν τις οικονομικές υποθέσεις της περιοχής. Μέσω της OBOR το Πεκίνο μπορεί να είναι σε θέση να εκμεταλλευτεί το οικονομικό του μεγαλείο για να επηρεάσει τις πολιτικές των χωρών εταίρων ώστε να ευθυγραμμιστεί με τα δικά του συμφέροντα, ιδιαίτερα σε ορισμένες χώρες της Κεντρικής και Νότιας Ασίας που στερούνται χρηστής διακυβέρνησης και ισχυρού κράτους δικαίου.²⁵⁵ Τέλος, δεδομένης της συνεχούς ροής ενεργειακού μίγματος από το υπ/μα Ρωσίας – Κ.Ασίας προς Κίνα, και σε συνδυασμό με τα έργα που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο της OBOR, ενδυναμώνεται ο ρόλος της Κίνας και άρα η ανακατανομή ισχύος γέρνει προς όφελος της.

²⁵⁵ Centre for Strategic and International Studies, "How will the Belt and Road Initiative advance China's interests?", <http://bit.ly/2v9t6FX>

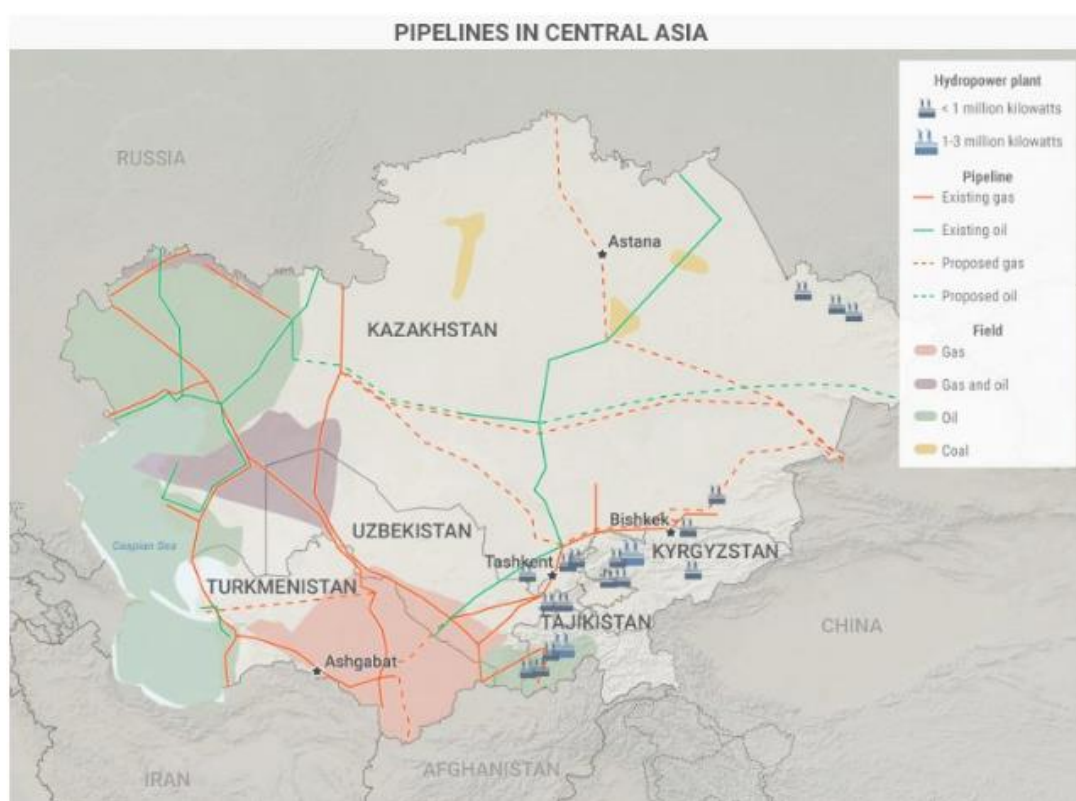
«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Παράρτημα - Χάρτες

Εικόνα 1: Οι χώρες της Κεντρικής Ασίας²⁵⁶

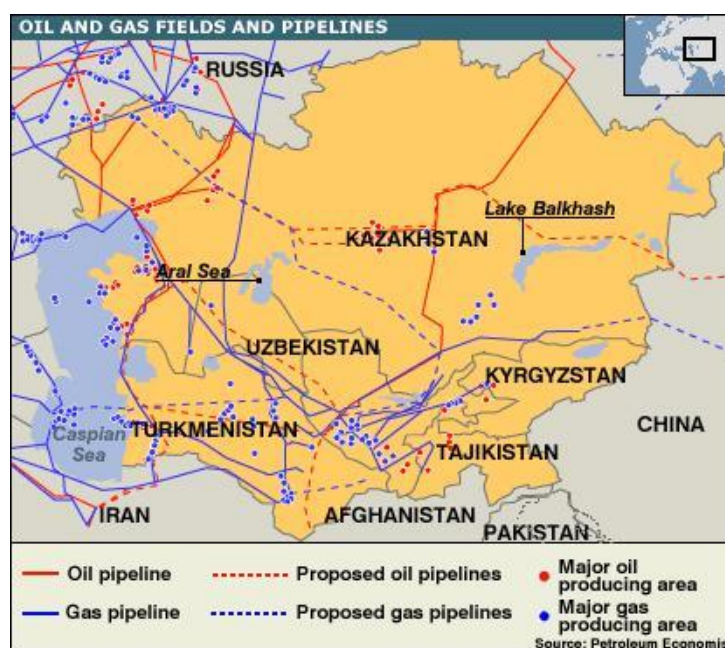
Εικόνα 2: Δίκτυο αγωγών στην Κεντρική Ασία²⁵⁷

²⁵⁶ The Diplomat, 24-11-2016, <https://goo.gl/Ms7t5K>

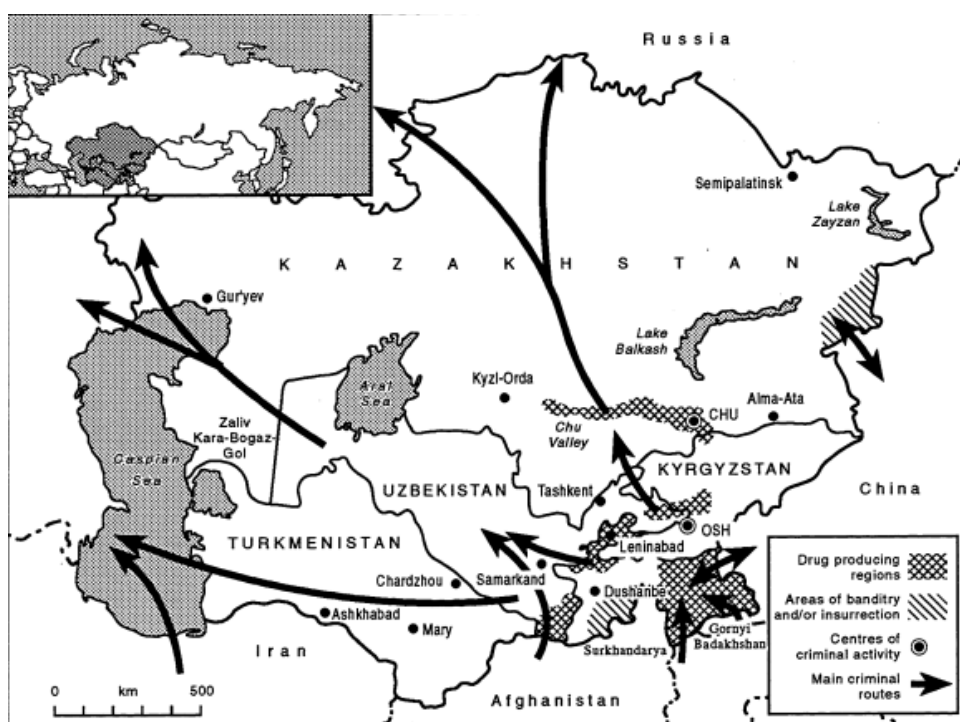
²⁵⁷ Geopolitical Futures, 3-2-2017, <https://goo.gl/Mcxjke>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 3: Κοιτάσματα και αγωγοί πετρελαίου και αερίου στην Κεντρική Ασία²⁵⁸

Εικόνα 4: Παράγοντες αστάθειας στην Κεντρική Ασία²⁵⁹

²⁵⁸ Asia Pacific Foundation of Canada, 16-12-2014, <https://goo.gl/JYrkfV>

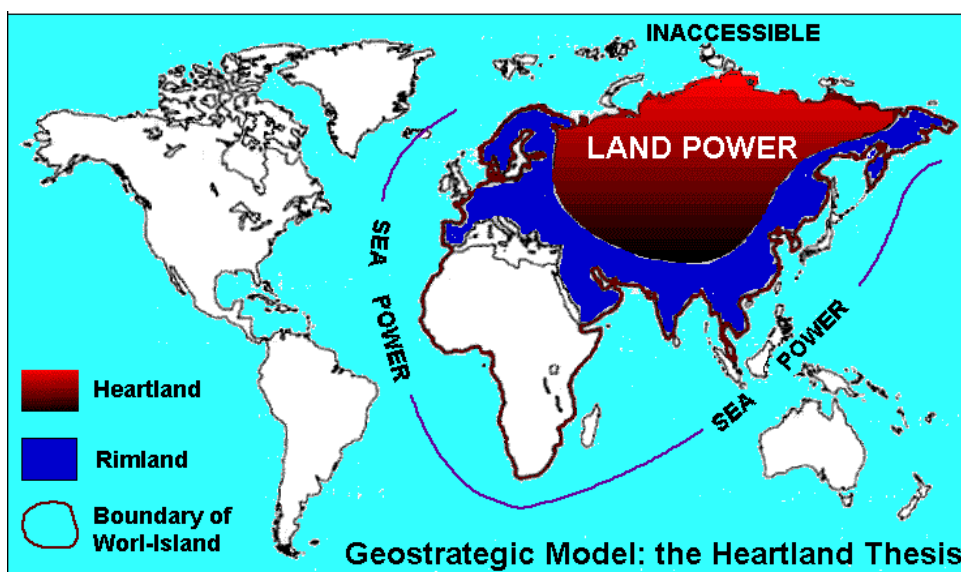
²⁵⁹ Galeotti, M., 1996. Crine in Central Asia: A regional problem with global implications. IBRU Boundary and Security Bulletin, p. 70.

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 5: Η αγγλοσαξωνική γεωπολιτική σκέψη για την Κεντρική Ασία²⁶⁰

Εικόνα 6: Παραλληλισμός χάρτη Δρόμου του Μεταξιού & χάρτη Spykman

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 7: Αγωγοί σε Κεντρική Ασία²⁶¹

Εικόνα 8: Φυσικός χάρτης Κεντρικής Ασίας²⁶²

²⁶¹ EurasianBusinessBriefing, 13-02-2015, <https://goo.gl/Xp2RVC>
²⁶² <http://www.asia-atlas.com/central-asia.htm>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Silk Road Economic Belt and Maritime Silk Road in the making

Εικόνα 9: Οι δύο διαδρομές του Νέου Δρόμου του Μεταξιού²⁶³

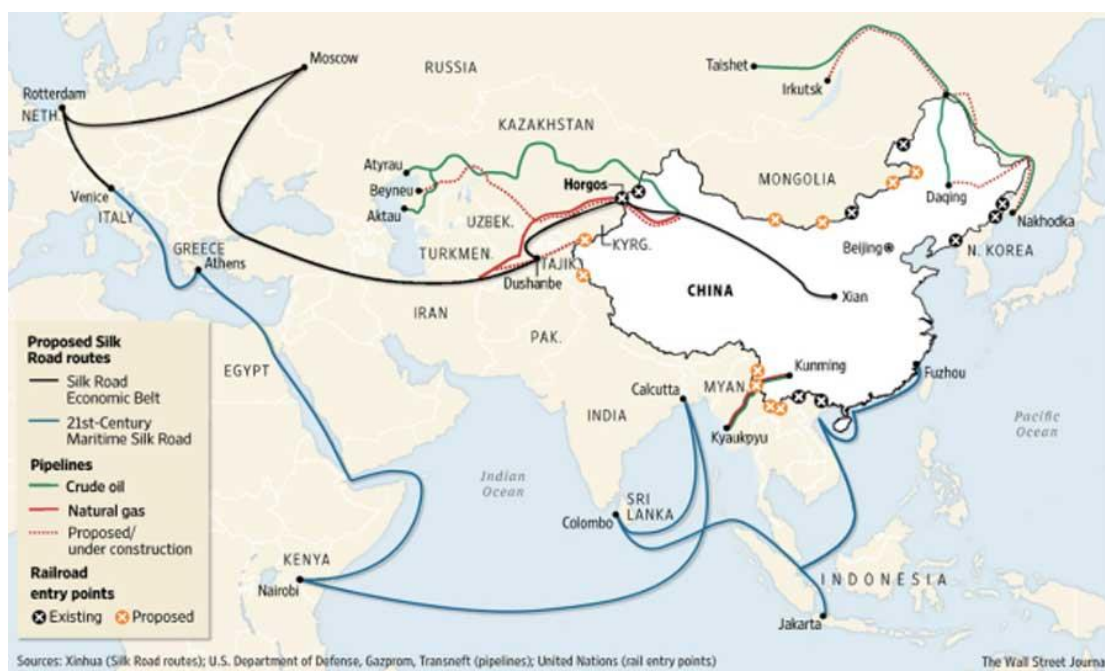

Εικόνα 10: Κύρια Ενεργειακά κοιτάσματα και εναλλακτικές διαδρομές²⁶⁴

²⁶³ <http://www.fantasticfundas.com/2015/07/chinas-one-belt-one-road-initiative.html>
²⁶⁴ Researchgate, January 2012, <https://goo.gl/PjJZwU>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 11: Προτεινόμενος Δρόμος του Μεταξιού και Δίκτυο Αγωγών²⁶⁵

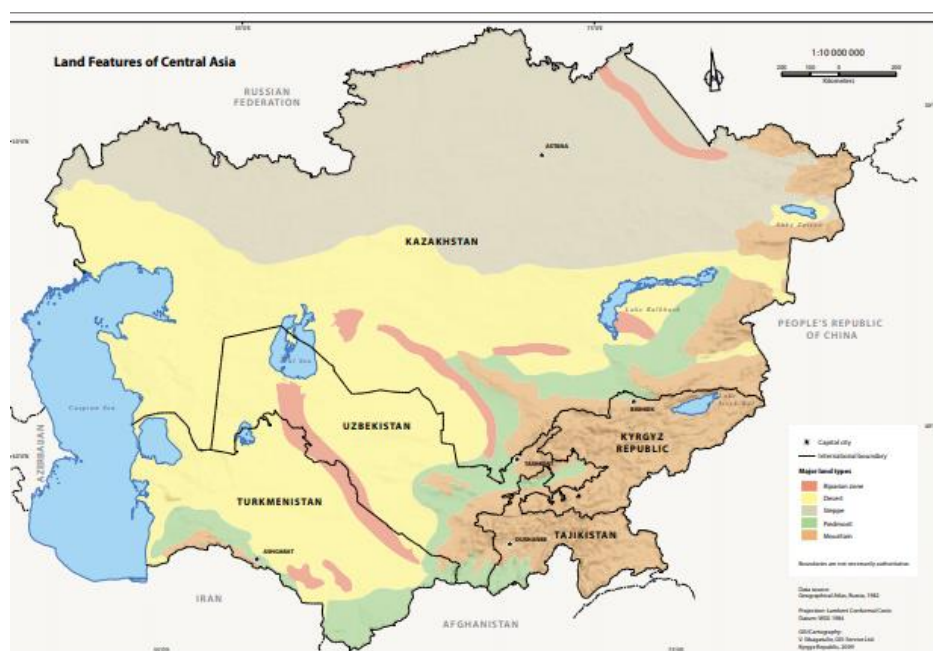
Εικόνα 12: Διασυνοριακές διαφορές στην Κεντρική Ασία με αφορμή το νερό²⁶⁶

²⁶⁵ Indian Defense Review - IDR, 11-09-2017, "The dream corridor", <https://goo.gl/ZB7ndY>

²⁶⁶ Nature – International Weekly Journal of Science, "Resources: Curb vast water use in central Asia", 1-1-2014, <https://goo.gl/mwjLb3>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 13: Γεωλογική εικόνα της Κεντρικής Ασίας²⁶⁷

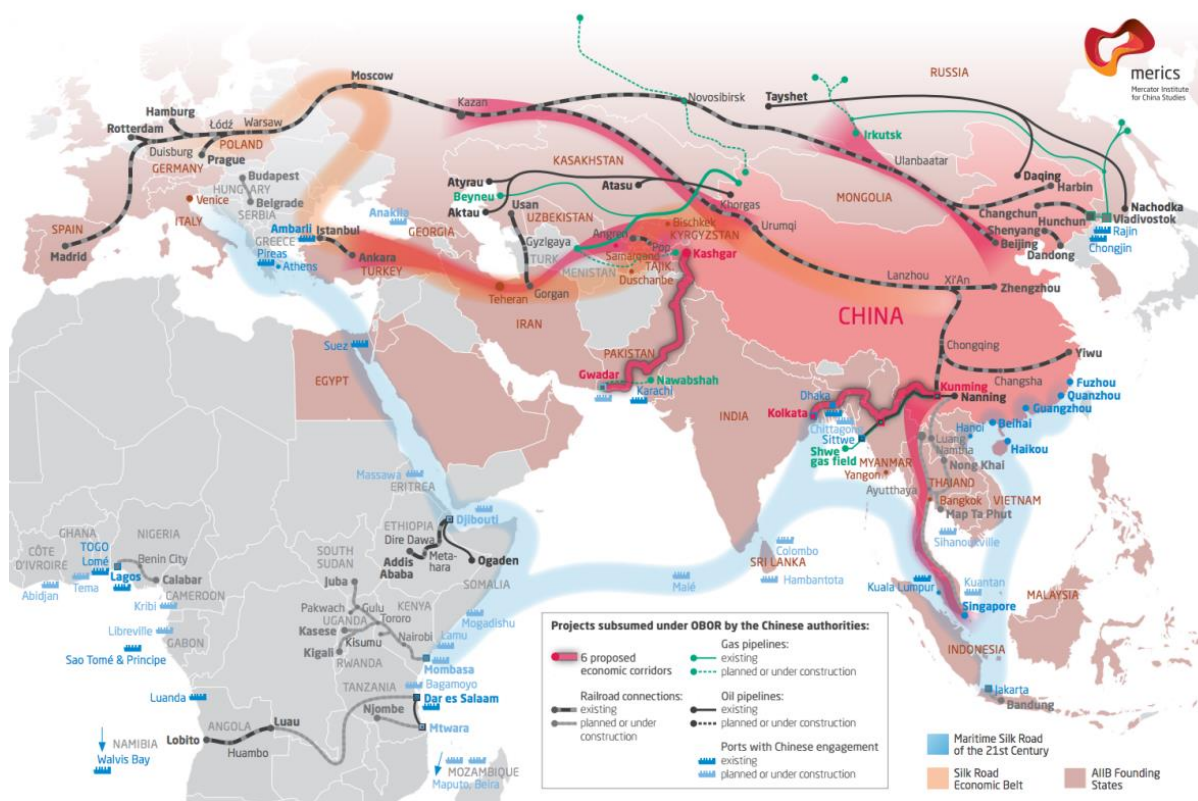
Εικόνα 14: Οι φιλοδοξίες της Κίνας σε γη και θάλασσα²⁶⁸

²⁶⁷ CAREC - Central Asia Regional Economic Cooperation Program, <https://goo.gl/za33M2>

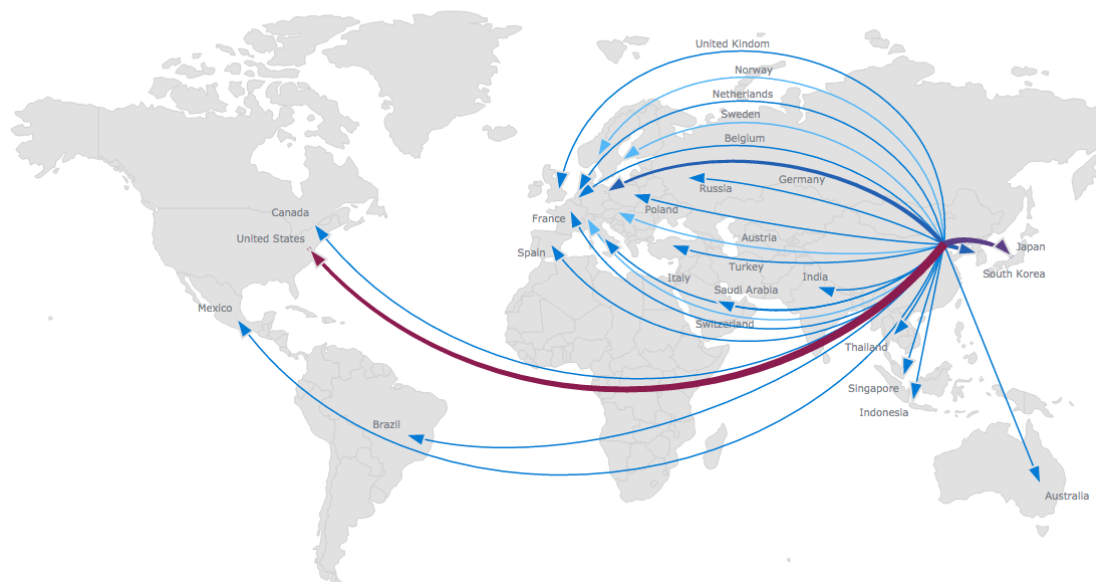
²⁶⁸ Le monde diplomatique, 19-11-2017, "Οι δρόμοι του μεταξίου παίρνουν από το Καζακστάν", <https://goo.gl/xDqAnm>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 15: Σχεδιαζόμενα Έργα, στο πλαίσιο της OBOR, από τις κινεζικές αρχές²⁶⁹

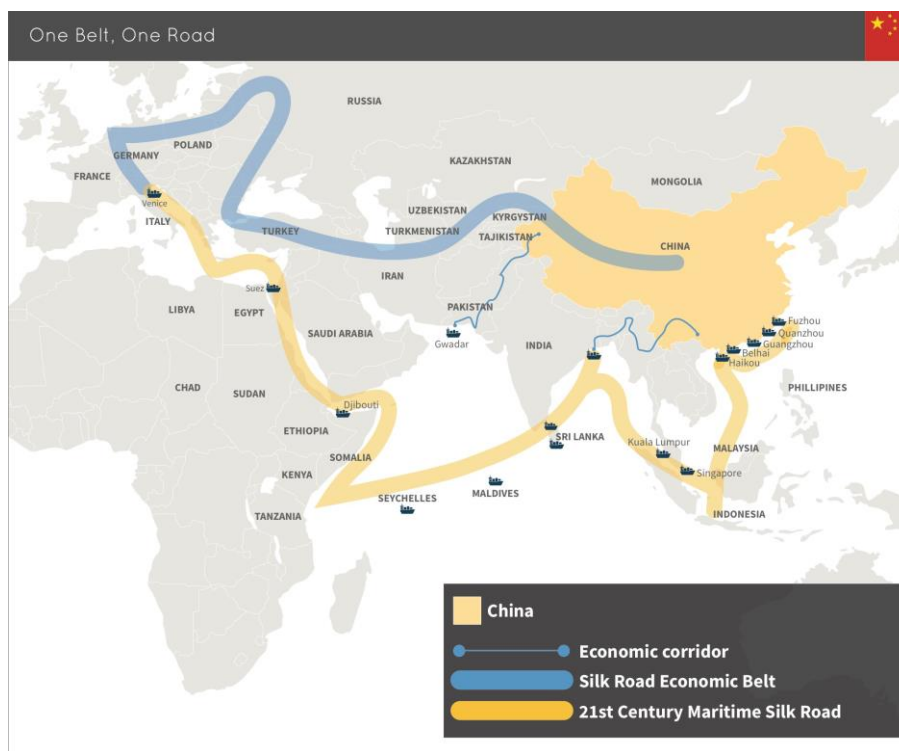
Εικόνα 16: Κινέζικες Εξαγωγικές Ροές²⁷⁰

²⁶⁹ Combined Transport Magazine, 10-01-2017, "The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia", <https://goo.gl/SW5Cuy>

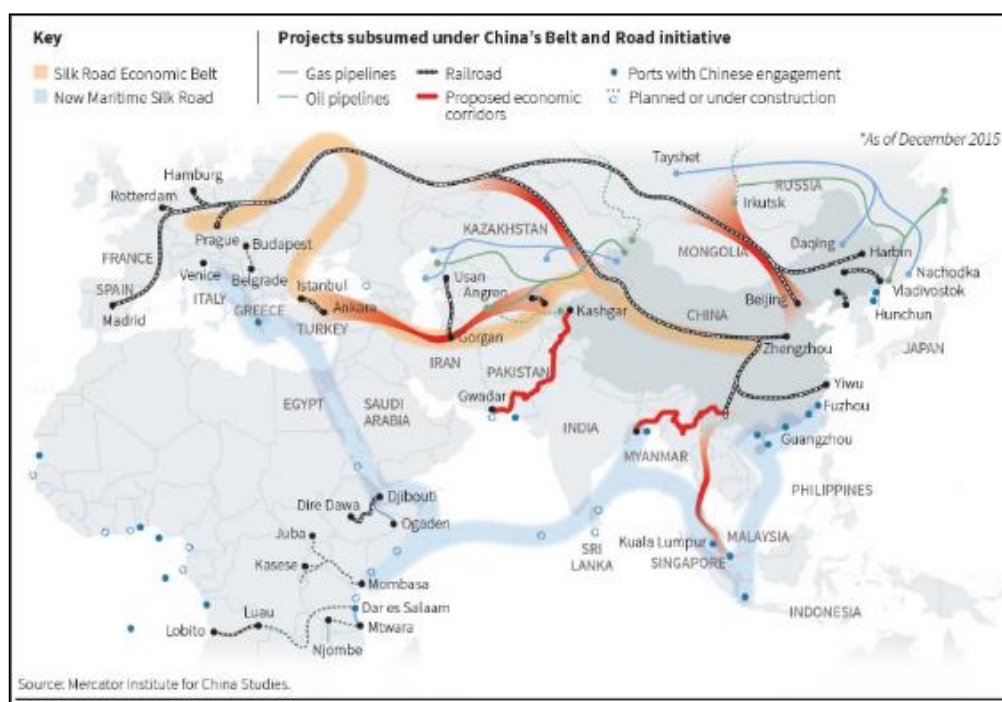
²⁷⁰ Combined Transport Magazine, 10-01-2017, "The New Silk Road – The Vision of an interconnected Eurasia", <https://goo.gl/SW5Cuy>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 17: Οι δύο ζώνες της OBOR²⁷¹

Εικόνα 18: Οι δύο ζώνες της OBOR και τα έργα που περιλαμβάνονται²⁷²

²⁷¹ LOWY Institute for International Policy, Peter Cai, Μάρτιος 2017, "Understanding China's belt and road initiative"

²⁷² LehmanBrown, 2017, "The Belt and Road Initiative"

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

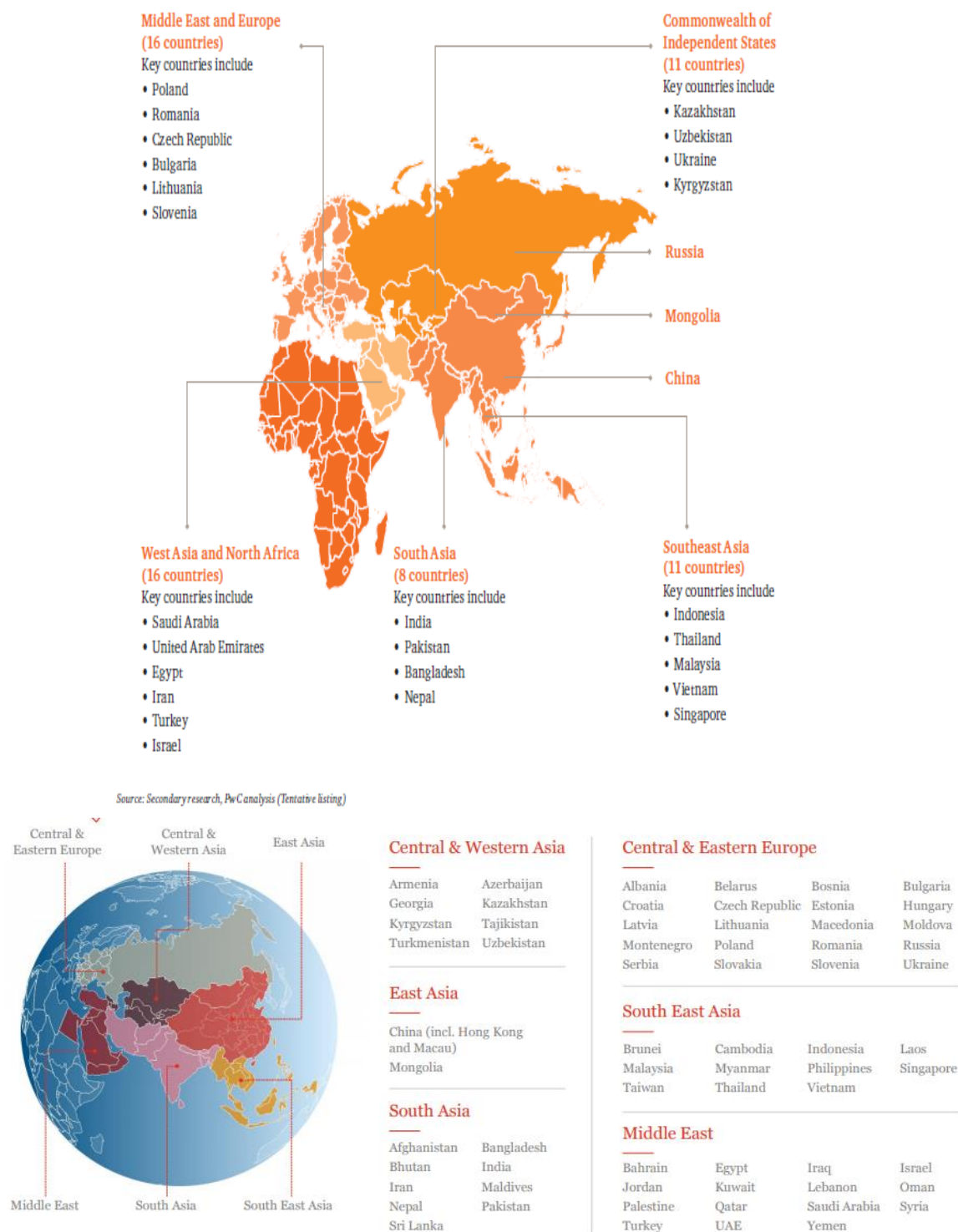
Εικόνα 19: Έξι οικονομικοί διάδρομοι της OBOR²⁷³

²⁷³

China Trade Research, 13-09-2017, <https://goo.gl/FqcZQ5>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

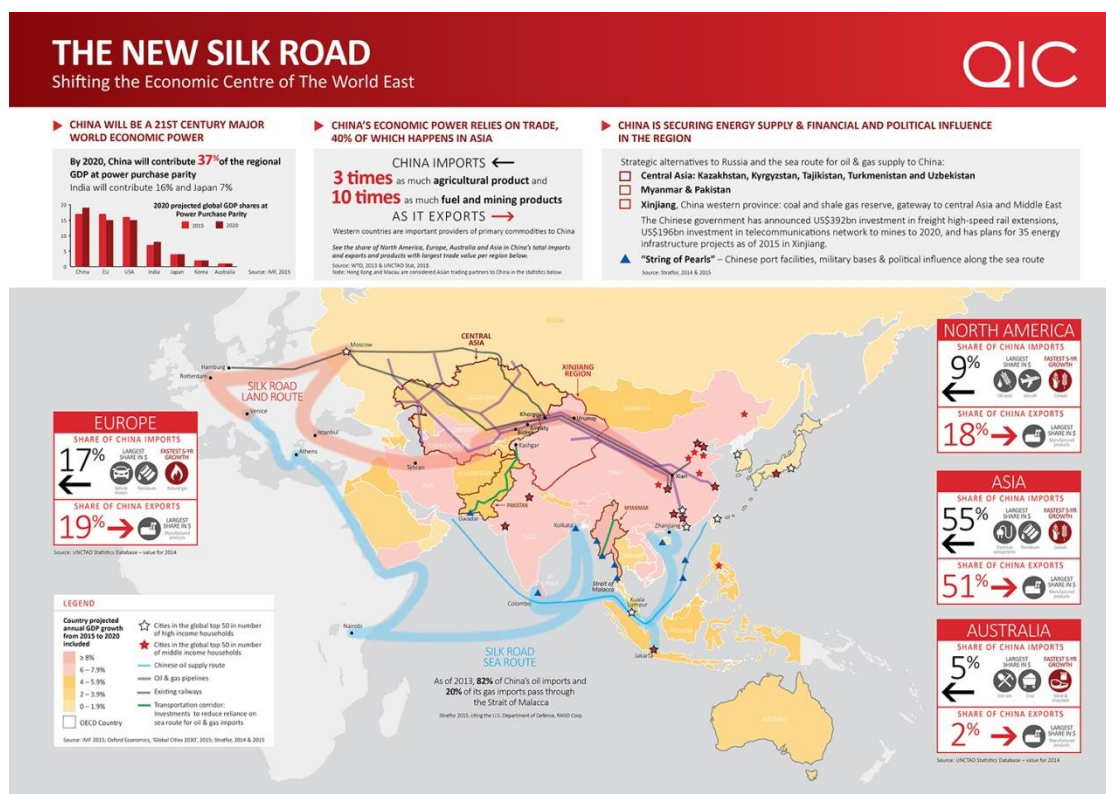
Εικόνα 20: Οι εμπλεκόμενες χώρες^{274, 275}

²⁷⁴ Pricewaterhousecoopers - PWC, Markets Centre, Φεβρουάριος 2016, "China's new silk route: The long and winding road"

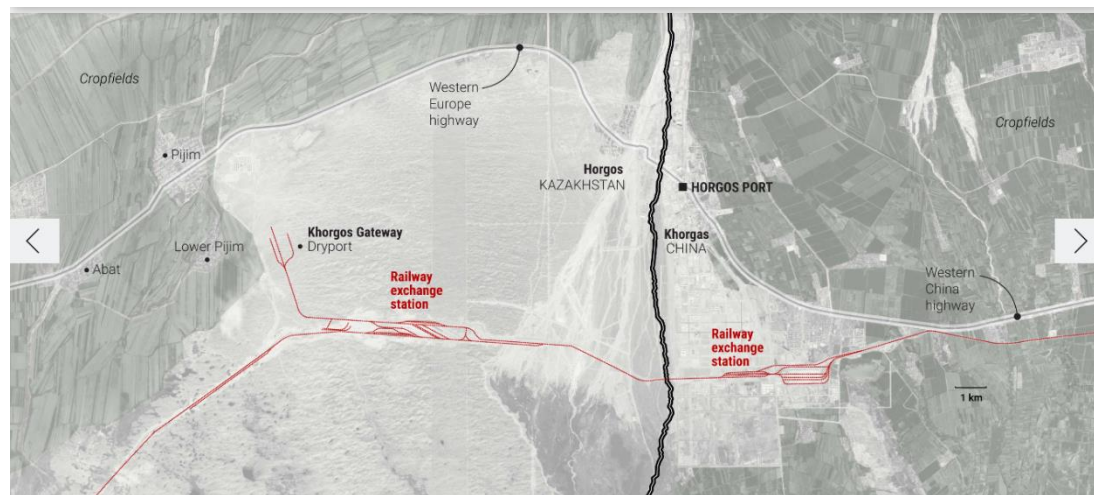
²⁷⁵ Pricewaterhousecoopers - PWC, Φεβρουάριος 2017, "China and Belt & Road Infrastructure. 2016 review and outlook"

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 21: Ανάπτυξη οικονομικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της OBOR και η σημασία της Κεντρικής Ασίας²⁷⁶

Εικόνα 22: Σταθμός KHORGOS²⁷⁷

²⁷⁶ Global Diversified Alternatives, "The new silk road – shifting the economic centre of the world east", <https://goo.gl/GXZR11>

²⁷⁷ South China Morning Post, "Khorgos: The biggest dry port in the world", <https://goo.gl/z3zqTo>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 23: Αγωγοί χωρών Κεντρικής Ασίας ²⁷⁸

Εικόνα 24: Σημεία Διέλευσης συνόρων Καζακστάν - Κίνας ²⁷⁹

²⁷⁸ South China Morning Post, "The Central Asian gas pipeline", <https://goo.gl/gw8MzY>

²⁷⁹ Stratfor, 11-06-2012, "Development and Security on the China – Kazakhstan Border", <http://bit.ly/2Jjoosk>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

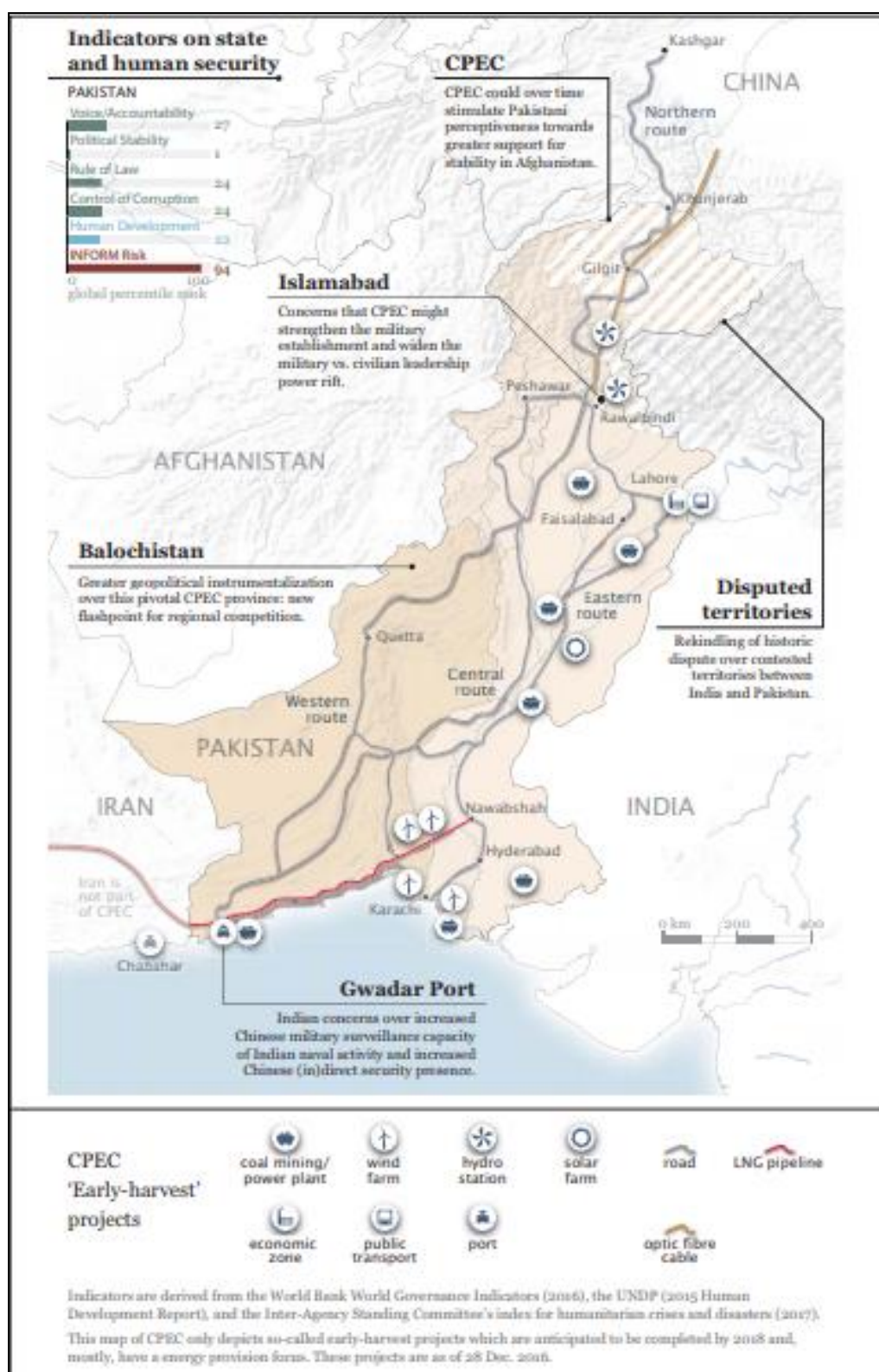

Εικόνα 25: Κινεζικοί αγωγοί πετρελαίου και φυσικού αερίου στις χώρες της Κεντρικής Ασίας²⁸⁰

²⁸⁰ Energy Charter Secretariat Knowledge Centre, “Towards a cooperative framework for a China – Central Asia energy transit community”, 2016, <http://bit.ly/2q6Pxqg>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

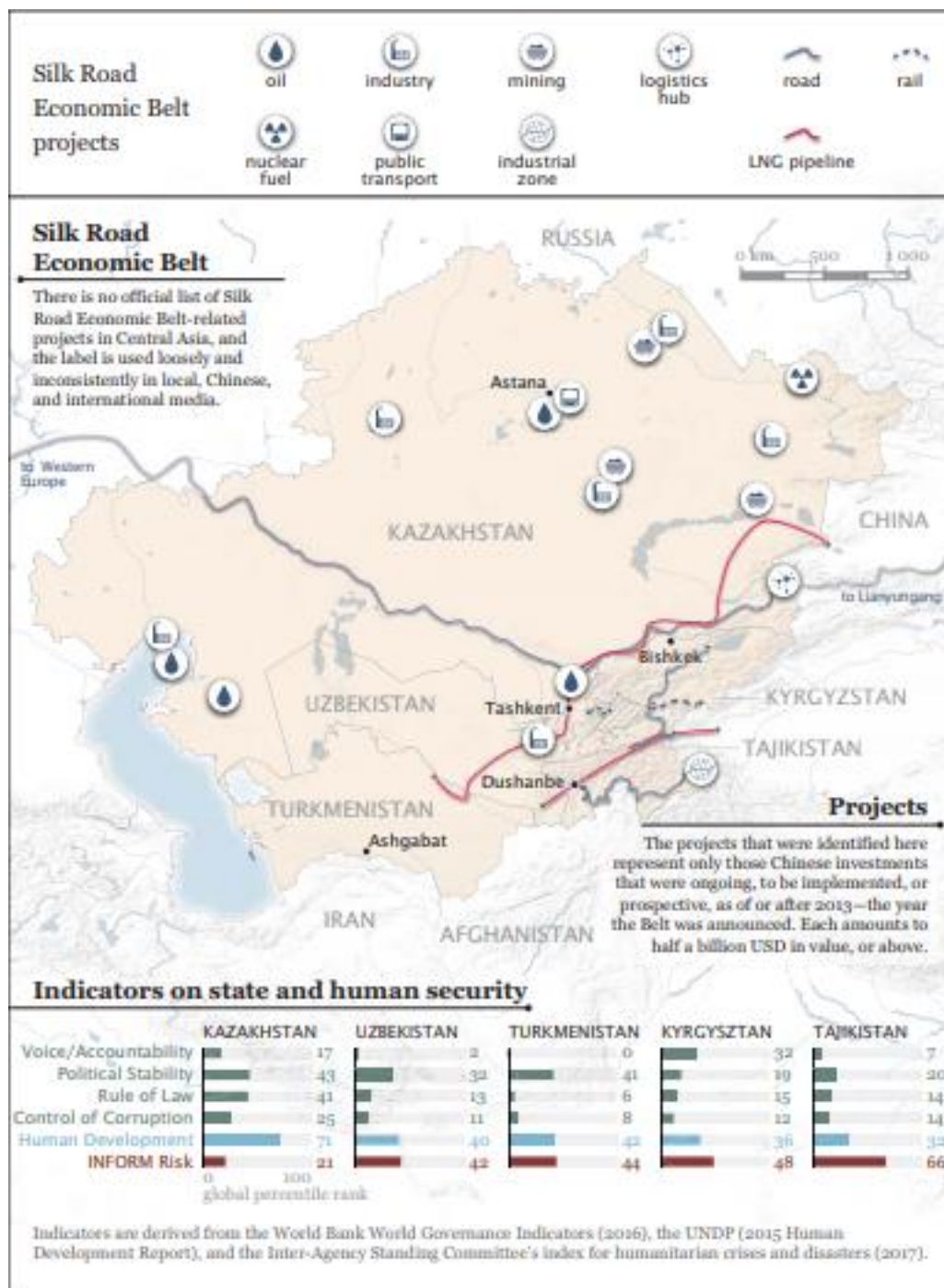

Εικόνα 26: Τα έργα που περιλαμβάνει ο Οικονομικός Διάδρομος Κίνας Πακιστάν²⁸¹

²⁸¹ Stockholm International Peace Research Institute - SIPRI, Friedrich Erbert Stiftung, "The Silk Road Economic Belt", 2017, <http://bit.ly/2HVwt6a>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 27: Έργα εντασσόμενα στην πρωτοβουλία της OBOR, στην περιοχή της Κεντρικής Ασίας²⁸²

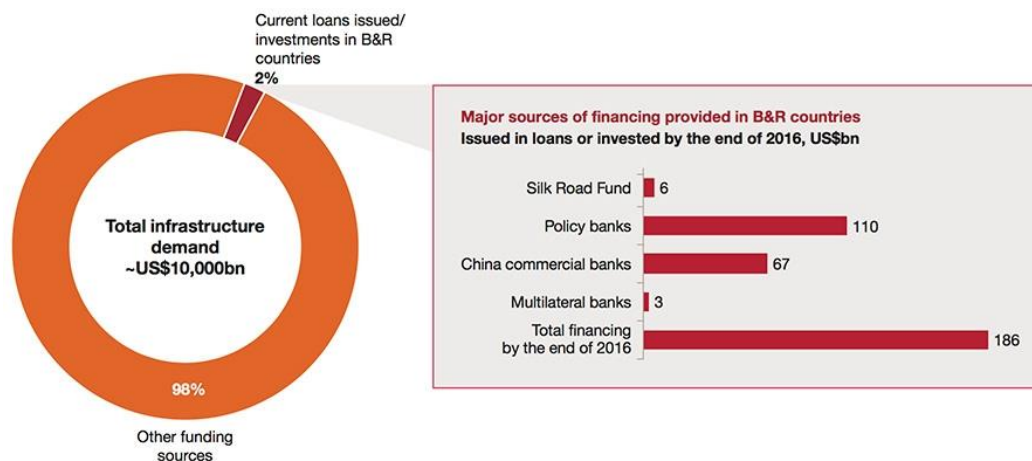
²⁸² Stockholm International Peace Research Institute - SIPRI, Friedrich Erbert Stiftung, "The Silk Road Economic Belt", 2017, <http://bit.ly/2HVwt6a>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

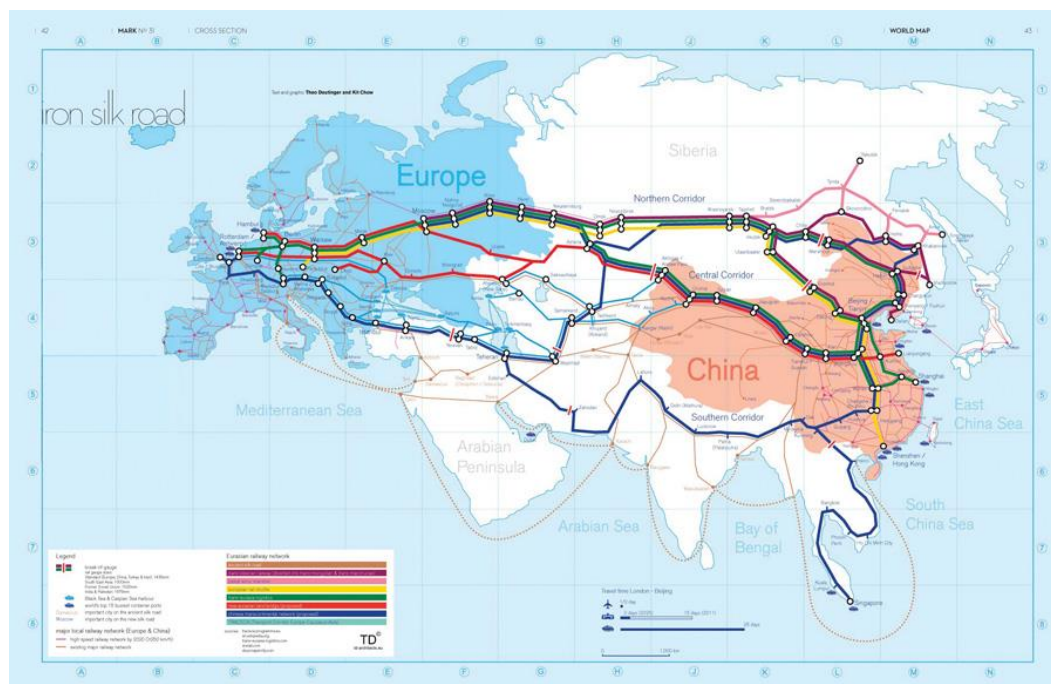
Ασημίνα Ι.Ξένου

As of 2016, there has already been at least US\$186bn worth of investments or loans into B&R countries. However it only makes up a fraction of the potential infrastructure demand in the developing markets from 2015 to 2025

Developing markets infrastructure demand
Accumulative 2015-2025 estimates, US\$bn

Εικόνα 28: Πηγές χρηματοδότησης στις εμπλεκόμενες χώρες της OBOR και αναλογία των χρηματοδοτήσεων αυτών στο σύνολο των αιτούμενων αναγκών για υποδομές στις αναπτυσσόμενες χώρες²⁸³

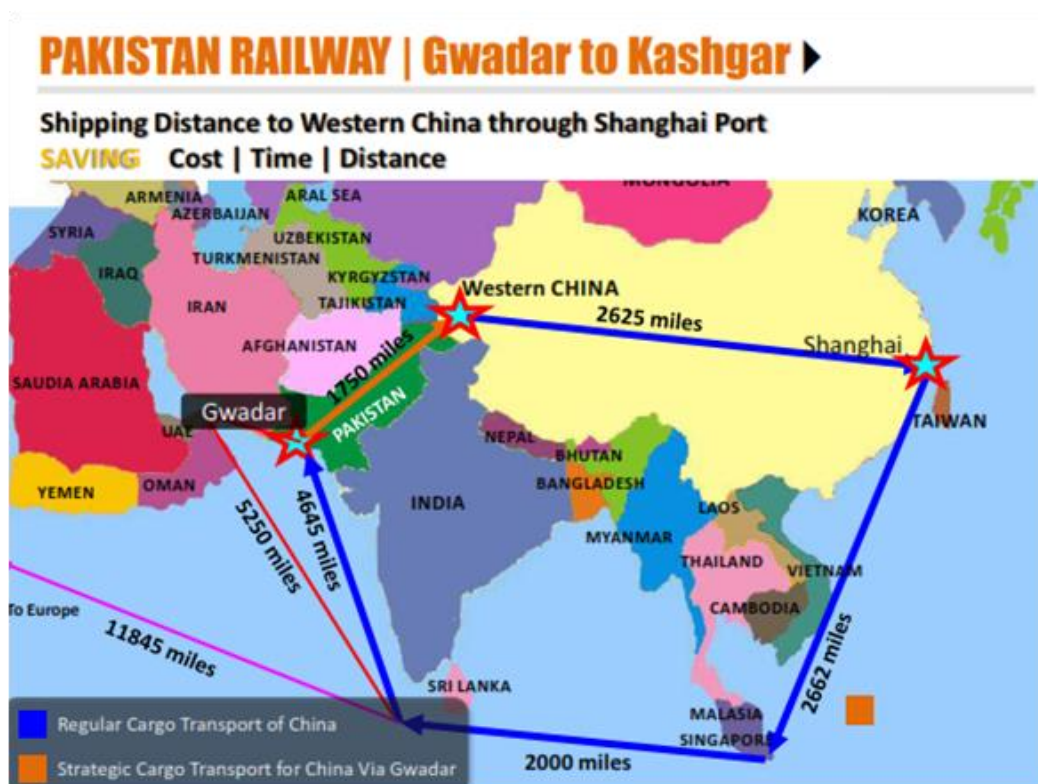
Εικόνα 29: Σιδηροδρομικές γραμμές που ενώνουν την Ευρώπη με την Ασία²⁸⁴

²⁸³ Consultancy United Kingdom, 15-06-2017, " Silk Road revamp creates potential for Chinese expansion", <http://bit.ly/2HmUMNf>

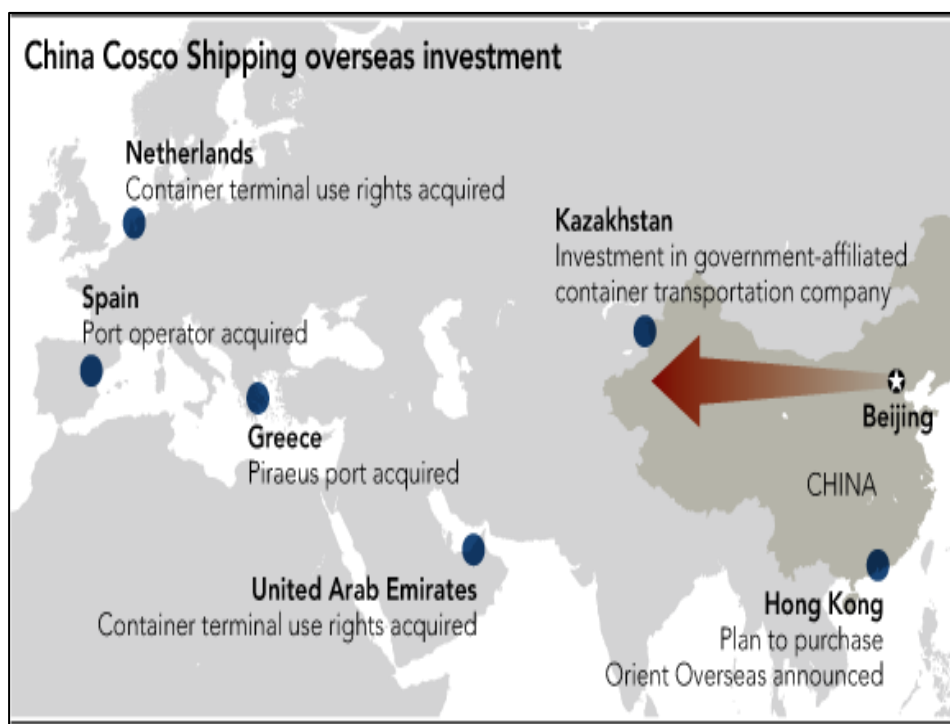
²⁸⁴ University of Pardubice - Jan Perner Transport – Department of Transport Management, Marketing and Logistic, Jiri Noziska, "Development of railway transportation between China and the European Union countries", 2016

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Εικόνα 30: Εξοικονόμηση κόστους, ώρα και απόστασης μέσω Gwadar²⁸⁵

Εικόνα 31: Επενδύσεις της COSCO²⁸⁶

²⁸⁵ StarShipping, <http://bit.ly/2Mqrsn0>

²⁸⁶ PortToday, 18-07-2017, “COSCO acquires dry port in Kazakhstan following OBOR strategy”, <http://bit.ly/2Ko9aCv>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

Βιβλιογραφία

Βιβλία

- Μάξης Ιωάννης Θ., *Μεταθεωρητική Κριτική Διεθνών Σχέσεων και Γεωπολιτικής. Το Νεοθετικιστικό Πλαίσιο*, Παπαζήση, Αθήνα, 2013.
- Μάξης Ιωάννης Θ., *Γεωπολιτική. Η Θεωρία και η Πράξη*, Παπαζήση, Αθήνα, 2002.
- Jed C. Snyder, *After Empire: The Emerging Geopolitics of Central Asia*, DIANE Publishing, 1997
- Mackinder Halford, *The Geographical Pivot of history*, The Geographical Journal, 1904
- Nicolas Spykman, *The Geography of the Peace*, New York, Harcourt, Brace and Company, 1944
- Zbigniew Brzezinski, *Η μεγάλη σκακιέρα: Η αμερικανική υπεροχή και οι γεωστρατηγικές της επιταγές*, Εκδόσεις Λιβάνη, 1998
- Francois Vrëy, Thomas Mandrup, Abel Esterhuyse, *On Strategy: Strategic Theory and Contemporary African Armed Conflicts*, African Sun Media, 2011
- Anita Sengupta, *Heartlands of Eurasia: The Geopolitics of Political Space*, Lexington Books, 2009
- Ajay Patnaik, *Central Asia: Geopolitics, security and stability*, Routledge, 2016
- Marlene Laruelle and Sebastien Peyrouse, *Globalizing Central Asia: Geopolitics and the Challenges of Economic Development*, M.E.Sharpe, 2013
- Stephen Blank, *"The Strategic Importance of Central Asia: An American View"*, 2008
- Galeotti, M., 1996, *Crine in Central Asia: A regional problem with global implication*, IBRU Boundary and Security Bulletin
- George N. Tzogopoulos, *Greece, Israel, and China's "Belt and Road" Initiative*, the Begin-Sadat center for strategic studies Bar-Ilan University Mideast Security and Policy Studies No. 139, 2017
- Picciau, Simona, *The "One Belt One Road" strategy between opportunities & fears: a new stage in EU-China relations*. In: IndraStra Global, 2016

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην πλανητική νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

- Mehmet Ögütçü, Xin Ma, *"Growing links in energy and geopolitics: China, Russia and Central Asia"*, 2008
- Muhamad S.Olimat, *China and the Middle East since world war II: A Bilateral Approach*, Lexington Books, 2014

Μελέτες

- Ξανθίππη Δωματιώτη Μ., *Μελέτη και προσδιορισμός του σύνθετου δείκτη της Προβολής της αμυντικής ισχύος στη γεωπολιτική ανάλυση του αρκτικού κύκλου*, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 3, 2017
- Ιωάννης Μάζης Θ., Ξανθίππη Δωματιώτη Μ., Κωνσταντίνος Χαροκόπος, Άγις Δήγκας, *«Εφαρμογή απλών και σύνθετων δεικτών των τεσσάρων γεωπολιτικών πυλώνων στην μεθοδολογία της Συστημικής Γεωπολιτικής Αναλύσεως: η περίπτωση της Συρίας»*, Τμήμα Τουρκικών Σπουδών και Συγχρόνων Ασιατικών Σπουδών, Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, CIVITAS GENTIUM, Volume 5, Number 2, 2017
- Centre for International Governance Innovation, 30-11-2015, *"Geopolitics at the World's pivot: Exploring Central Asia's Security Challenges"*²⁸⁷
- BP Statistical Review of World Energy - June 2017
- Institute for war and peace reporting - IWPR, 28-03-2017, *"Russia's Aims in Central Asia"*²⁸⁸
- International Crisis Group, 27-7-2017, *"Central Asia's Silk Roads Rivalries"*²⁸⁹
- Council of the European Union, 17-06-2017²⁹⁰
- Institute for public policy of Rice University, 04-1998, *"Unlocking the assets: energy and the future of central asia and the caucasus"*²⁹¹

²⁸⁷ <https://goo.gl/SUpLD1>

²⁸⁸ <https://goo.gl/F96HTu>

²⁸⁹ <https://goo.gl/Y5avsS>

²⁹⁰ <https://goo.gl/9PTW19>

²⁹¹ <https://goo.gl/wPGYuu>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

- University of Leeds, 2010, *"The EU's energy security dilemma with Russia"*²⁹²
- CABAR - Central Asia Bureau for Analytical Reporting, 15-04-2016, *"Sergei Domnin: Hydro-energy problems in Central Asia: A View from Kazakhstan"*²⁹³
- Crisis Group, 11-09-2014, *"Water pressures in central Asia"*²⁹⁴
- University of Central Asia, 2012, *"Economic Cooperation Between Russia and Central Asian Countries: Trends and Outlook"*²⁹⁵
- Eldar Gabdullin, *"Central Asia: Geopolitics, Security and development scenarios"*, Volume 12, Issue 1, 2011
- David W.Montgomery, *"Approaching religious diversity in Central Asia"*, University of Pittsburg, vol 32, no1, Routledge, 2013²⁹⁶
- Fred R. Von Dermehden, *"Unlocking the assets: energy and the future of Central Asia and the Caucasus - Islam and energy security in Central Asia"*, Institute for Public policy of Rice University, 1998²⁹⁷
- Mehmet Ögütçü, Xin Ma, *"Growing links in energy and geopolitics: China, Russia and Central Asia"*²⁹⁸
- Pricewaterhousecoopers - PWC, Markets Centre, *"China's new silk route: The long and winding road"*, Φεβρουάριος 2016
- Friedrich Erbert Stiftung, *"The Silk Road Economic Belt"*, Stockholm International Peace Research Institute – SIPRI, 2017²⁹⁹
- Institut Francais des relations Internationales - IFRI, *"Three years of China's New Silk Roads. From words to (Re)action?"*, 02-2017³⁰⁰
- Institute for the Analysis of Global Security - IAGS, *"It takes a road. China's one belt one road initiative: an american response to the new silk road"*, Νοέμβριος 2016

²⁹² <https://goo.gl/iYqu7c>

²⁹³ <https://goo.gl/w6wcnn>

²⁹⁴ <https://goo.gl/U44AyD>

²⁹⁵ <https://goo.gl/3tbgzB>

²⁹⁶ <https://goo.gl/quGgvw>

²⁹⁷ <https://goo.gl/mv2S3Q>

²⁹⁸ <https://goo.gl/h9PoK5>

²⁹⁹ <http://bit.ly/2HVwt6a>

³⁰⁰ <http://bit.ly/2HMLppw>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

- Center for Strategic and International Studies - CSIS, *Reconnecting Asia*³⁰¹
- Frans-Paul van der Putten, John Seaman, Mikko Huotari, Alice Ekman, Miguel Otero-Iglesias, *Europe and China's New Silk Roads*, ETNC Report, December 2016³⁰²
- European Parliament Think Tank, *One Belt One Road (OBOR) China's regional integration initiative*, July 2016³⁰³
- China Policy Institute, *Analysis: China is making inroads into the Middle East, starting with Israel*, January 2018³⁰⁴
- Jiri Noziska, University of Pardubice - Jan Perner Transport – Department of Transport Management, Marketing and Logistic, *Development of railway transportation between China and the European Union countries*, 2016
- Jens Bastian, *Η διάνοιξη ενός νέου δρόμου του μεταξιοῦ από Κίνα*, ΕΛΙΑΜΕΠ, Οκτώβριος 2017³⁰⁵
- Gabor Debreczeni, *The New Eurasian Land Bridge: Opportunities for China, Europe and Central Asia*, Public Spheres Journal, 2015
- Energy Charter Secretariat Knowledge Centre, *Towards a cooperative framework for a China – Central Asia energy transit community*, 2016³⁰⁶
- Institute of China studies, *China's role in the regional stability in CA: some preliminary observations*, University of Malaya, 5-6 August 2007
- Central Asia Program – CAP, *Connecting entrepreneurs in CA*, November 2015
- International Institute for Strategic Studies - IISS, *Russia's Lasting Influence in Central Asia*, November 2017³⁰⁷
- Polgari Szemle, *China in Europe. Hungary's Key Role in a Strategic Partnership*, 2017³⁰⁸

³⁰¹ <http://bit.ly/2FamPcO>

³⁰² <https://goo.gl/o3ZRnL>

³⁰³ <https://goo.gl/Kw9pba>

³⁰⁴ <http://bit.ly/2qVcV9N>

³⁰⁵ <http://bit.ly/2GjLWdI>

³⁰⁶ <http://bit.ly/2q6Pxqg>

³⁰⁷ <http://bit.ly/2GQOz7T>

³⁰⁸ <https://goo.gl/vEFFND>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

- Ian Bond, *The EU, the Eurasian Economic Union and One Belt One Road: Can they work together?*, Centre for European Reform March 2017³⁰⁹
- Center for Strategic and International Studies - CSIS, *How will the Belt and Road Initiative advance China's interests?*³¹⁰
- Z. Andrew Farkas, Norbert Pap, Péter Remenyi, *Hungary's place on Eurasian rail land bridges and the eastern opening*, Hungarian Geographical Bulletin, 2016³¹¹
- Kraneshares, *The One Belt One Road Initiative: A New Paradigm in Global Investing*, December 2017³¹²

Άρθρα

- Jose Macedo, October 2009, *"What is driving the US, RUSSIA and CHINA in Central Asia's New Great Game?"*
- Marlene Laruelle and Sebastien Peyrouse, *"Globalizing Central Asia: Geopolitics and the Challenges of Economic Development"*
- Journal of World Energy Law and Business, 22-01-2016, *"Russia's gas challenge: the consequences for China, Central Asia, Europe and the USA"*³¹³
- Megawati R. Putri, Anak Agung Banyu Perwita, *"The power balance in central asia: the strategic partnership of russian federation with republic of Kazakhstan"* (2010-2014), AEGIS - Journal of International Relations³¹⁴
- Καθημερινή, 10-02-2018, *"Η Gazprom προειδοποιεί τις χώρες της Ευρώπης για έλλειψη φυσικού αερίου"*³¹⁵
- Wade Shepard, Forbes, 28-01-2016, *"Why the China-Europe 'Silk Road' Rail Network Is Growing Fast"*³¹⁶
- Sara Hsu, The World Financial Review, 05-01-2018, *"China's One Belt One Road Initiative promotes China over US"*³¹⁷

³⁰⁹ <http://bit.ly/2IL3Yew>

³¹⁰ <http://bit.ly/2v9t6FX>

³¹¹ <http://bit.ly/2HIZ5Sl>

³¹² <http://bit.ly/2HXuhv6>

³¹³ <https://goo.gl/y9tgfc>

³¹⁴ <https://goo.gl/uMbsJF>

³¹⁵ <https://goo.gl/7m8B9F>

³¹⁶ <http://bit.ly/2JiP4Jy>

³¹⁷ <http://bit.ly/2EJntOl>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδούσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

- Vita Spivak, Garnegie Moscow Center, 16-05-2017, *“How Putin plans to cash in on the One Belt One Road Initiative”*³¹⁸
- Olli Varis, Nature – International Weekly Journal of Science, 1-1-2014, *“Resources: Curb vast water use in central Asia”*³¹⁹
- Onat Kibaroglu, Richtopia, *“The Ultimate Challenge of the Silk Road: Empowerment”*³²⁰
- Syam Saran, The wire, 09-10-2015, *“What China’s One Belt and One Road Strategy Means for India, Asia and the World”*³²¹
- Dubi Ben Gedalyahu, Globes - Israel's Business Arena, 29-05-2015, *“China to be Israel’s biggest infrastructure partner”*³²²
- Anna Bruce Lockhart, World Economic Forum, 26-11-2017, *“China’s \$900 billion New Silk Road. What you need to know”*³²³
- Prof Hari Bansh Jha, Vivekananda International Foundation, 19-05-2017, *“South Asia in global economy and the OBOR”*³²⁴

Διαδικτυακές Πηγές

- Eurasia Review news & analysis³²⁵
- Eurasian Business Briefing³²⁶
- Russian Institute for Strategic Studies³²⁷
- The Diplomat
- Asia Pacific Foundation of Canada
- Sumitomo Mitsui Banking Corporation - SMBC Group
- Geopolitical Futures
- Indian Defense Review - IDR³²⁸
- The word financial review

³¹⁸ <http://ceip.org/2rMdN0X>

³¹⁹ <https://goo.gl/mwjLb3>

³²⁰ <http://bit.ly/2EGOxxK>

³²¹ <https://goo.gl/z4AjQj>

³²² <http://bit.ly/2qVbicb>

³²³ <http://bit.ly/2qUEYq4>

³²⁴ <https://goo.gl/HdA2n7>

³²⁵ <http://www.eurasiareview.com/>

³²⁶ <http://www.eurasianbusinessbriefing.com/>

³²⁷ <https://en.riss.ru/>

³²⁸ <https://goo.gl/ZB7ndY>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

- International Policy Digest
- European Commission³²⁹
- Liberal
- Nature – International Weekly Journal of Science³³⁰
- CAREC - Central Asia Regional Economic Cooperation Program
- Defence Point
- CAISS - Central Asia Institute for Strategic Studies³³¹
- RussiaDirect³³²
- Stratfor³³³
- GPF - Geopolitical Future³³⁴
- Ministry of Energy of the Russian Federation
- The Russian Government
- NBR - The National Bureau of Asian Research³³⁵
- Reuters
- Le Monde Diplomatique
- Combined Transport Magazine
- Global Diversified Alternatives³³⁶
- Global Legal Insights³³⁷
- Mediagroup³³⁸
- Powerpolitics³³⁹
- Chinadaily³⁴⁰
- Το Βήμα
- New York Times
- Financial Tribune
- Financial Times

³²⁹ <https://goo.gl/e3AVJS>

³³⁰ <https://www.nature.com/nature/>

³³¹ <http://caiss.expert/>

³³² <http://www.russia-direct.org/>

³³³ <https://worldview.stratfor.com/>

³³⁴ <https://geopoliticalfutures.com/>

³³⁵ <http://www.nbr.org/>

³³⁶ <https://www.qic.com/>

³³⁷ <https://www.globallegalinsights.com/>

³³⁸ <https://www.news.tj/en/news/centralasia/>

³³⁹ <https://powerpolitics.eu/>

³⁴⁰ <http://www.chinadaily.com.cn/>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

- Forbes
- South China Morning Post³⁴¹
- Η σημερινή της Κυριακής
- The Nation³⁴²
- Business News³⁴³
- The Washington Post
- The Guardian
- Euro2day
- Sputnik news³⁴⁴
- China Trade Research³⁴⁵
- Consultancy United Kingdom³⁴⁶
- Port of Hamburg³⁴⁷
- Encyclopedia Britannica³⁴⁸
- Indian Defense Review³⁴⁹
- Voanews³⁵⁰
- RadioFreeEuropeRadioLiberty³⁵¹
- StarShipping³⁵²
- PortToday³⁵³
- Herbert Smith Freehills³⁵⁴
- Global Construction Review – GCR³⁵⁵
- Chicago Tribune
- Financial Express³⁵⁶

³⁴¹ <https://goo.gl/gw8MzY>

³⁴² <https://nation.com.pk/>

³⁴³ <http://www.businessnews.com.lb/>

³⁴⁴ <https://sputniknews.com/business/>

³⁴⁵ <https://goo.gl/FqcZQ5>

³⁴⁶ <http://bit.ly/2HmUMNf>

³⁴⁷ <http://bit.ly/2Ixx3nV>

³⁴⁸ <http://bit.ly/2vCL5Vy>

³⁴⁹ <http://www.indiandefencereview.com/>

³⁵⁰ <http://bit.ly/2FSrO27>

³⁵¹ <http://bit.ly/2rH0YG8>

³⁵² <http://bit.ly/2Mqrsn0>

³⁵³ <http://bit.ly/2Ko9aCv>

³⁵⁴ <https://www.herbertsmithfreehills.com/>

³⁵⁵ <http://www.globalconstructionreview.com/>

³⁵⁶ <https://www.financialexpress.com/>

«Ο γεωπολιτικός ρόλος των ενεργειακών οδεύσεων, με αφετηρία την Κεντρική Ασία, στο γεωπολιτικό σύμπλοκο Ε.Ε.- Ρωσίας- Κίνας και η νέα γεωστρατηγική ισορροπία στην παγκόσμια νήσο, λόγω της OBOR»

Ασημίνα Ι.Ξένου

- The Baloch House³⁵⁷
- Handelsblatt Global
- Facts and Details³⁵⁸
- US Energy Information Administration
- Azernews
- Asia Times

³⁵⁷ <https://goo.gl/NX3952>

³⁵⁸ <http://factsanddetails.com/central-asia/>